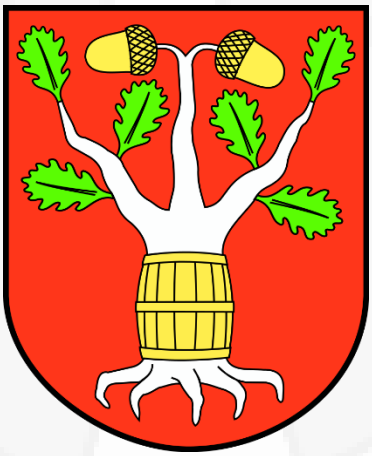

STRATEGIA ROZWOJU GMINY
DĘBOWA KŁODA
NA LATA 2025-2034

OPRACOWANIE:

URZĄD GMINY DĘBOWA KŁODA

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju sp. z o.o. sp.k. oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 opracowano w oparciu o materiały źródłowe referatów Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE **4**

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY DĘBOWA KŁODA **7**

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej 7

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej 9

3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej 10

4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych 11

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej 17

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY DĘBOWA KŁODA **21**

1. Misja i wizja 21
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia 23
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dębowa Kłoda 36
4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie 43
5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań 61
6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych 65
7. Ramy finansowe i źródła finansowania 67

SPIS RYCIN **70**

SPIS TABEL **71**

ZAŁĄCZNIKI **72**

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Dębowa Kłoda 72

Załącznik 2: Wzór ankiety 126

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna 134

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2034 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Dębowa Kłoda, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy poprzedniej, nieaktualnej Strategii Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda, obowiązującej do 2020 roku. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

W sporządzaniu dokumentu udział wzięli także eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- Irma Kuznetsova – Dyrektor Działu strategii i rozwoju lokalnego,
- Iwona Nowacka – Zastępca Dyrektora Działu strategii i rozwoju lokalnego,
- Maja Czyż – Starsza specjalistka ds. strategii i rozwoju lokalnego,
- Bartosz Pluciński – Młodszy specjalista ds. strategii i rozwoju lokalnego,
- Dominik Heydrych – Młodszy specjalista ds. strategii i rozwoju lokalnego.

Prace nad Strategią rozpoczęto w marcu 2024 roku, kiedy to Wójt Gminy Dębowa Kłoda podjęła decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Następnym krokiem

było podjęcie uchwały nr LIX/450/24 Rady Gminy Dębowa Kłoda z dnia 25 marca 2024 r. w sprawie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lat 2025-2034, w tym trybu konsultacji[1].

Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, którą pogłębiono podczas spotkania z kierownictwem i pracownikami Urzędu oraz badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców. Następnie przeprowadzono warsztaty, podczas których opracowano misję i wizję rozwoju Gminy, a także cele strategiczne, operacyjne oraz działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie podstawowych celów. W sierpniu 2024 roku przygotowano projekt Strategii, który później został wyłożony do publicznego wglądu, a następnie zaopiniowany przez Zarząd Województwa Lubelskiego. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, w tym zmian wprowadzonych ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2020 poz. 1378), oraz ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 1688).

Zgodnie z treścią w/w ustawy Strategia zawiera wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Dębowa Kłoda. Pogłębiona Diagnoza stanu Gminy stanowi natomiast załącznik nr 1 do niniejszej Strategii.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią.

[1] https://ugdebowakloda.bip.lubelskie.pl/index.php?id=416&action=details&document_id=2002925 (dostęp: 05.08.2024 r.)

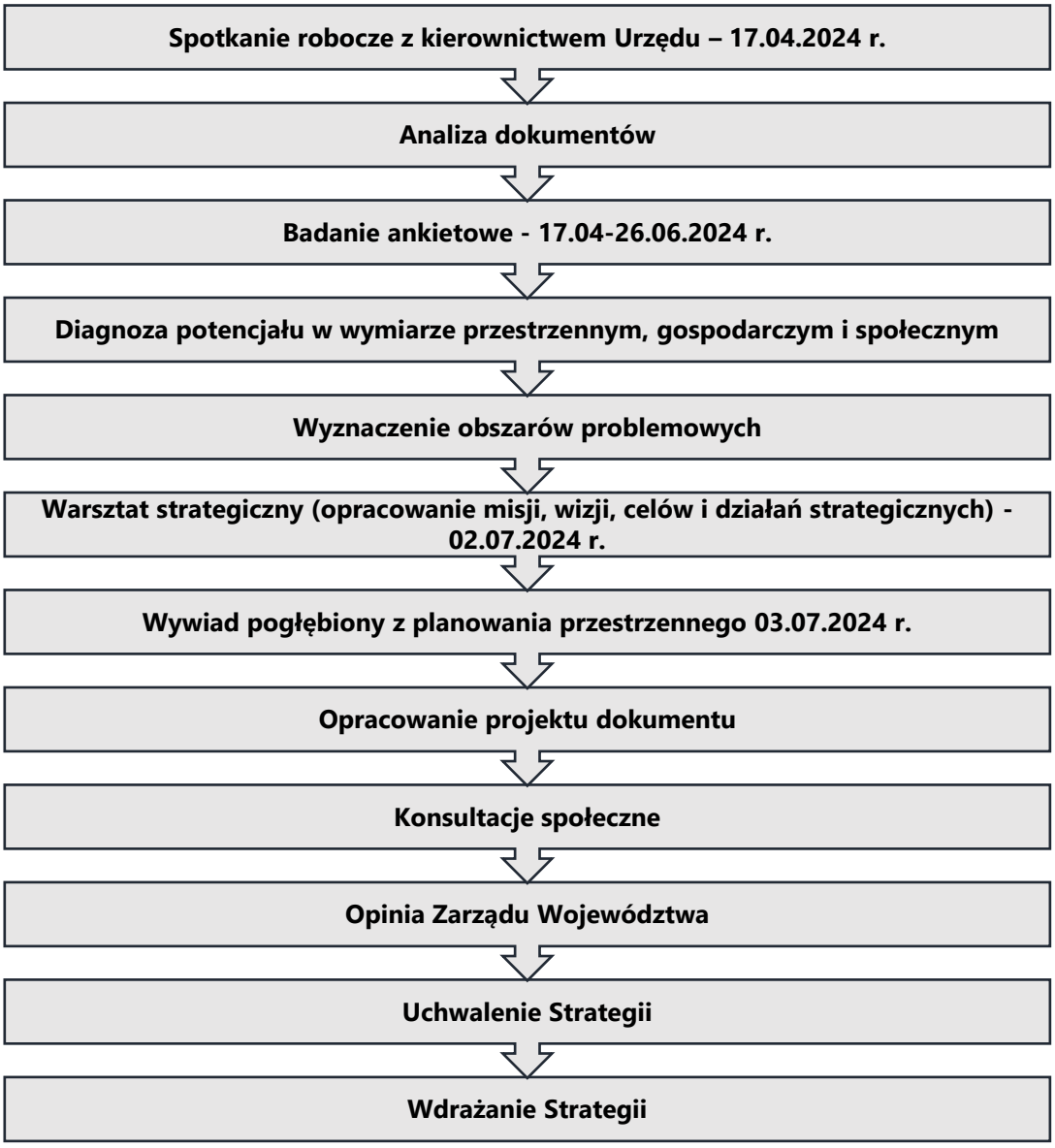

Ryc. 1 Harmonogram prac na Strategią Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034

Źródło: opracowanie własne.

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY DĘBOWA KŁODA

Na bazie przeprowadzonej diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Dębowa Kłoda (Załącznik 1) oraz efektów warsztatów strategicznych zidentyfikowano kluczowe potencjały rozwojowe oraz problemy dotyczące Gminy i jej najbliższego otoczenia. Poniższa lista prezentuje wnioski w zakresie przestrzennym, gospodarczym i społecznym dotyczące sytuacji Gminy. Wnioski te stanowią fundament do opracowania analizy SWOT, a następnie ustalenia celów strategicznych i kierunków działań zaplanowanych do realizacji w ramach niniejszej Strategii.

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

- Gmina Dębowa Kłoda to gmina wiejska położona na wschodzie Polski, w województwie lubelskim, w powiecie parczewskim. Graniczy z następującymi gminami: Jabłoniem, Podedwórzem, Sosnowicą i Parczewem (powiat parczewski), Wyrykami, Starym Brusem (p. włodawski) oraz Uścimowem (p. lubartowski). Przez Dębową Kłodę przebiega najdłuższy kanał w Polsce – Wieprz-Krzna. Gmina podzielona jest na 20 sołectw, a jej powierzchnia wynosi 188 km^2.

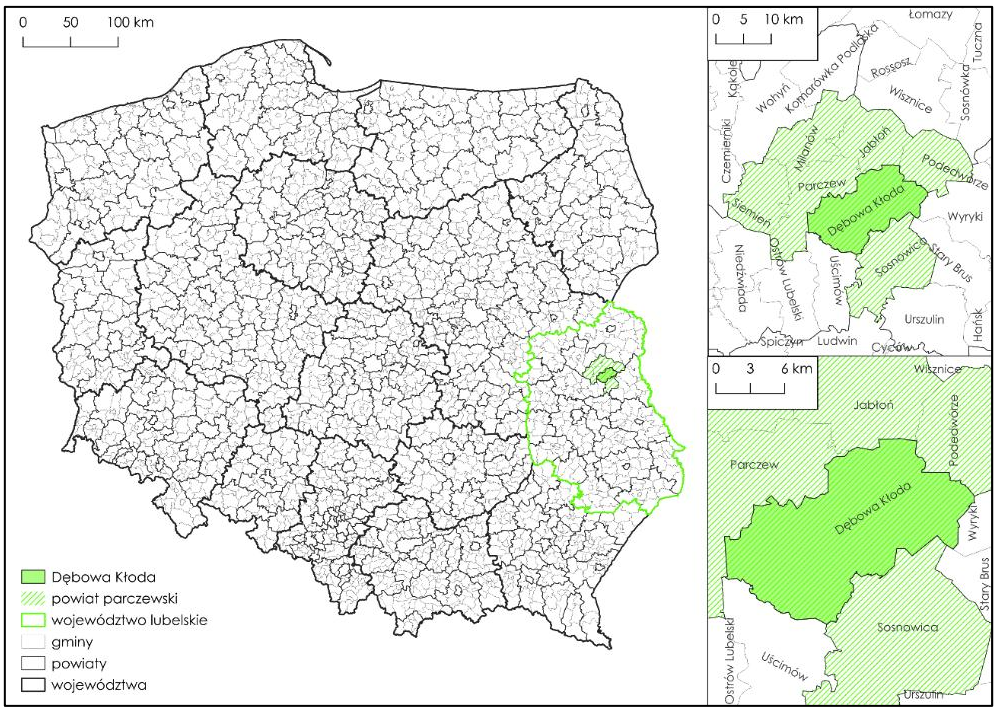

Ryc. 2 Położenie Gminy Dębowa Kłoda
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK.

- Położenie komunikacyjne Gminy jest niekorzystne, duże ośrodki miejskie zlokalizowane są w odległości co najmniej kilkudziesięciu kilometrów. Przez obszar Gminy nie przebiegają autostrady, drogi ekspresowe ani krajowe.
- Przez Gminę nie przebiega również żadna linia kolejowa, a na jej terenie nie znajduje się też żadna czynna stacja kolejowa, co oznacza pewnego rodzaju wykluczenie komunikacyjne mieszkańców. Najbliższa stacja kolejowa zlokalizowana jest w Parczewie (w odległości ok. 15 km od miejscowości Dębowa Kłoda).
- Około 1/3 terenu Gminy pokrywają obszarowe formy ochrony przyrody, co wpływa na zmniejszone możliwości inwestycyjne, rozwoju przestrzennego np. zabudowy. Środowisko naturalne jest z drugiej strony dużym atutem Gminy – znajdują się tu m.in. obszary Natura 2000, rezerwaty przyrody, park krajobrazowy, liczne lasy i jezioro.
- Jezioro znajdujące się na obszarze Gminy, odpowiednio wykorzystane i zagospodarowane, może stać się jeszcze bardziej popularną atrakcją turystyczną i wizytówką Gminy.
- Uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują niewielką część Gminy. Z tego powodu wydawanych jest względnie dużo decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Utrudnia to kontrolę nowej zabudowy i zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, a tym samym utrzymanie ładu przestrzennego. Opracowanie i uchwalenie planu ogólnego Gminy w zamierzeniu ma tę sytuację uporządkować.
- Gminę w ostatnich latach charakteryzowała zdecydowanie większa liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w przeliczeniu na ludność niż powiat parczewski.
- Głównymi ośrodkami rozwoju w Gminie są miejscowości Dębowa Kłoda oraz Białka, w której zlokalizowane jest Jezioro Bialskie, będące największą atrakcją turystyczną Gminy.
- Gmina jest w trakcie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji. Zgodnie z treścią uchwały nr XLV/310/22 Rady Gminy Dębowa Kłoda z dnia 28 listopada 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, w Gminie wyznaczono obszar zdegradowany obejmujący trzy podobszary (podobszar I: Chmielów, Bednarzówka; podobszar II: Stępków, Plebania Wola; podobszar III: Białka, Uhnin, Kodeniec, Wyhalew, Zadębie) oraz obszar rewitalizacji, składający się z dwóch podobszarów (Białka i Kodeniec).

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

- W 2022 r. w Gminie Dębowa Kłoda zameldowanych na pobyt stały było 3 612 osób, a gęstość zaludnienia wyniosła 19 os./km^2. Względnie niska gęstość zaludnienia, a także brak dróg krajowych przebiegających przez obszar Gminy wpływa na niski poziom hałasu i zanieczyszczeń, co jest zaletą np. dla mieszkańców dużych miast, poszukujących mniej dynamicznych, spokojniejszych miejsc m.in. w celu odpoczynku.
- Liczba ludności Gminy Dębowa Kłoda w ostatnich latach zmniejszała się ze względu na ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji. Gmina powinna zatem podjąć działania w celu zachęcania przyjezdnych do osiedlania się na jej terenie.
- Społeczeństwo Gminy się starzeje – liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie się zmniejsza, natomiast w wieku poprodukcyjnym – zwiększa. Coraz ważniejszą kwestią powinno być więc zapewnienie odpowiedniej opieki zdrowotnej oraz miejsc i sposobów aktywności oraz wypoczynku osobom starszym.
- Brak żłobków i klubów dziecięcych na terenie Gminy stanowi niedogodność dla części obecnych oraz potencjalnych nowych mieszkańców ze względu na utrudniony powrót rodziców na rynek pracy.
- Liczba realizowanych w szkołach podstawowych w Gminie projektów edukacyjnych oraz organizowanych zawodów sportowych i konkursów jest odpowiednia. Przykłady takich wydarzeń to: konkursy recytatorskie, matematyczne („Kangur", „Leon"), ortograficzne, strażackie, programy profilaktyczne („Jaś i Małgosia na tropie", „Unplugged"), zawody sportowe (piłkarskie, np. Puchar Tymbarku, koszykarskie, w siatkówkę, tenisa stołowego i inne).
- Względnie słabe wyniki z egzaminu ósmoklasisty w szkołach podstawowych w Gminie oraz niewielkie wydatki majątkowe Gminy w ostatnich latach na oświatę sugerują niewystarczający poziom nauczania oraz inwestycji w infrastrukturę związaną z edukacją. Również liczba uczniów z terenu Gminy, uczęszczających do szkół podstawowych na terenie innych gmin, może wskazywać na brak zadowolenia części mieszkańców z poziomu nauczania i/lub zaplecza infrastrukturalnego w szkołach w Gminie. Należy jednak pamiętać, że odpowiedzi udzielone w ankiecie nt. edukacji są dość pozytywne.
- Historia Gminy i wydarzenia mające miejsce na jej terenie w przeszłości stanowią ważną część tożsamości mieszkańców. Pod koniec II Wojny Światowej w Lasach Parczewskich toczyły się ostatnie walki polskich wojsk z Niemcami i Sowietami.

Co roku, 7 grudnia, władze samorządowe, zaproszeni goście oraz mieszkańcy wsi Białka spotykają się, by razem z rodzinami ofiar zapalić znicz pamięci pod pomnikiem w miejscu rozstrzelania 97 mieszkańców Białki w 1942 r. Uroczystości upamiętniające mają stały elementy, takiej jak Msza Święta w kaplicy im. Urszuli Ledóchowskiej w Białce w intencji pomordowanych.

- Stowarzyszenie Perły Chmielowa, zajmujące się m.in. tradycyjnym wypiekiem chleba, ma potencjał na stanie się jednym z symboli Gminy.
- Infrastruktura sportowa w Gminie wymaga modernizacji, szczególnie Orliki w miejscowościach Kodeniec i Dębowa Kłoda.
- Na terenie Gminy nie znajduje się żaden komisariat Policji, lecz mimo tego mieszkańcy nie zgłaszali uwag w zakresie bezpieczeństwa w Gminie.
- Liczba organizacji pozarządowych działających w Gminie w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jest zbliżona do wartości w powiecie.
- Gmina należy do Lokalnej Grupy Działania oraz Lokalnej Grupy Rybackiej, co może m.in. ułatwiać rozwój Gminy oraz skuteczność pozyskiwaniach środków finansowych ze źródeł zewnętrznych.
- W Gminie nie znajduje się żaden szpital, a najbliższy zlokalizowany jest w Parczewie, co może powodować niedogodności dla mieszkańców.
- Bardzo wysoka liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na tysiąc ludności w Gminie sugeruje występowanie dużej liczby i/lub dużego natężenia problemów społecznych.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

- Biorąc pod uwagę udziały sekcji PKD, w ramach których działają podmioty gospodarcze w Gminie, można stwierdzić, że rynek jest pod tym względem dość zróżnicowany. W 2022 r. największa część podmiotów (24,3%) działała w sekcji Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle.
- Największe przedsiębiorstwa działające na terenie Gminy to: Karol Kania i Synowie Sp. z o.o. (produkcja podłoża do uprawy pieczarek), Hotel Polesie (hotel i SPA), Ośrodek Wypoczynkowy „Kropelka", Stajnia Makoszka (kwatera agroturystyczna, nauka jazdy konnej), Świetny Spokój u Rybaków (agroturystyka), Bioelektrownia Sp. z o. o., PMN AGRO, Gospodarstwo rolno - handlowe Wyhalew Sp. z o.o. oraz Gospodarstwo Rolno - Handlowe Uhnin Sp. z o.o.
- Od 2020 r. liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w REGON w Gminie jest większa niż liczba podmiotów wyrejestrowanych, co mogłoby oznaczać zwiększenie atrakcyjności Gminy dla przedsiębiorców. Liczba

podmiotów zarejestrowanych w REGON w Gminie w przeliczeniu na ludność jest jednak znaczenie mniejsza niż średnie wszystkich gmin w powiecie i województwie.

- Oferta gastronomiczna w Gminie wymaga rozszerzenia.
- Potencjał Jeziora Bialskiego nie jest wykorzystywany w wystarczającym stopniu. Infrastruktura rekreacyjno-wypoczynkowa wokół zbiornika wymaga rozbudowy. Działania te mogłyby stanowić stymulantę rozwoju dla Gminy i zwiększyć przychody z turystyki.
- Stopa bezrobocia w Gminie jest wyższa niż średnie wartości dla gmin w powiecie i województwie, co wskazuje na pewne problemy na rynku pracy, być może związane z brakiem odpowiednich kwalifikacji potencjalnych pracowników.
- Względnie niskie przeciętne wynagrodzenie w powiecie może być jednym z powodów odpływu ludności z Gminy.
- Sieć wodociągowa w Gminie jest odpowiednio rozwinięta, natomiast sieć kanalizacyjna wymaga rozbudowy, choć należy podkreślić, że w Gminie funkcjonuje największa w Polsce hybrydowa hydrofitowa oczyszczalnia ścieków (Białka).
- Budowa sieci gazowej mogłaby zwiększyć komfort i warunki życia mieszkańców Gminy.
- Zasięg Internetu i prędkość transferu w Gminie są niewystarczające. W obecnych czasach, ze względu na coraz większą powszechność pracy i nauki zdalnej jest to kwestia, która stała się bardzo ważna.
- Gmina nie posiada uchwalonego Programu Ochrony Środowiska.
- Niekorzystny stosunek dochodów własnych Gminy do dochodów z dotacji i subwencji oznacza niską samodzielność finansową, a zatem duże uzależnienie od zmian polityki na szczeblu krajowym.
- W ostatnich latach Gmina wielokrotnie otrzymała dofinansowania ze źródeł zewnętrznych na projekty infrastrukturalne.

4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Dębowa Kłoda przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców, w formie kwestionariusza on-line. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania przeprowadzono w dniach od 17 kwietnia do 26 czerwca 2024 roku.

Respondenci odpowiadali na pytania z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie

wypełniono 26 kwestionariuszy ankiet, co świadczy o niskiej aktywności społecznej mieszkańców. 61,5% respondentów stanowiły kobiety. Pod względem wieku największy udział stanowili ankietowani w przedziale 36-45 lat (38,5%), a 80,8% wszystkich respondentów było osobami pracującymi. Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi Załącznik 2 do niniejszego opracowania.

Ankietowani oceniali funkcjonowanie Gminy w różnych obszarach, w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena bardzo zła, a 5 – bardzo dobra. Respondenci najlepiej ocenili środowisko i przestrzeń (średnia ocena wyniosła 2,94), a najgorzej – gospodarkę (2,18). Oceny pozostałych obszarów zawarły się w przedziale 2,28-2,88. Średni wynik Gminy dla wszystkich badanych kategorii wyniósł 2,59.

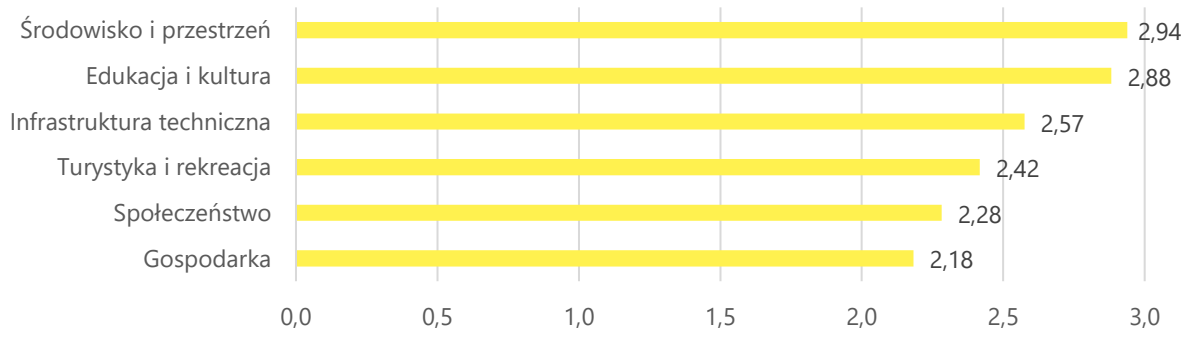

Ryc. 3 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Wymienione wyżej obszary były podzielone na podobszary. Najwyższą ocenę wśród mieszkańców uzyskały: walory środowiska przyrodniczego (średnia ocena: 3,88), dostęp do szerokopasmowego Internetu (3,64), atrakcyjność turystyczna (3,48), dostępność budynków administracji publicznej (3,12) oraz dostępność usług (3,00).

Tab. 1 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

Obszar	Najlepiej oceniane	Najgorzej oceniane
Środowisko i przestrzeń (2,94)	walory środowiska przyrodniczego w Gminie (3,88)	infrastruktura melioracji szczegółowej (2,04)
Edukacja i kultura (2,88)	dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (3,64)	działalność świetlic wiejskich (2,19)
Infrastruktura techniczna (2,57)	dostęp do szerokopasmowego Internetu (3,67)	dostępność sieci gazowej (1,72)
Turystyka i rekreacja (2,42)	atrakcyjność turystyczna Gminy (3,48)	system ścieżek rowerowych (1,88)
Społeczeństwo (2,28)	dostępność budynków administracji publicznej (3,12)	dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,50)
Gospodarka (2,18)	dostępność usług (3,00)	możliwość uzyskania zatrudnienia (1,73)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Żadna dziedzina funkcjonowania Gminy nie została wyróżniona oceną dobrą ani bardzo dobrą. Najniżej ze wszystkich podobszarów został oceniony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,50). Mieszkańcy wskazywali również na duże problemy w zakresie: dostępności do sieci gazowej (1,72), możliwości uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy (1,73) i systemu ścieżek rowerowych (1,88). Powyższe elementy uzyskały średnią ocenę poniżej 2, co oznacza, że mieszkańcy mają o nich złą lub bardzo złą opinię.

Tab. 2 Średnie oceny poszczególnych podobszarów działalności Gminy Dębowa Kłoda

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO **Jak oceniasz:**	**średnia ocena**
dostępność budynków administracji publicznej?	3,12
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?	2,88
bezpieczeństwo publiczne?	2,85
dostęp do podstawowej opieki medycznej?	2,42
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja, inicjatywy oddolne)?	2,13
wsparcie osób niesamodzielnych (m.in. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)?	2,00
skuteczność działania pomocy społecznej?	1,86
możliwość zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy?	1,79
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?	1,50
OBSZAR: GOSPODARKA **Jak oceniasz:**	
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)?	3,00
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej?	2,50
atrakcyjność inwestycyjną?	2,36
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej?	2,13
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?	2,13
funkcjonowanie transportu zbiorowego?	2,04
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?	1,96
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem?	1,80
możliwość uzyskania zatrudnienia?	1,73
OBSZAR: ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ **Jak oceniasz:**	
walory środowiska przyrodniczego?	3,88
dostępność terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)?	3,42
czystość terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)?	3,38

system odbioru odpadów?	3,32
estetykę (czystość na obszarach publicznych)?	3,08
świadomość ekologiczną mieszkańców?	2,96
jakość powietrza?	2,92
rozwój odnawialnych źródeł energii?	2,77
ofertę w działaniach wspierających ochronę środowiska (np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła)?	2,75
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?	2,38
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?	2,35
infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?	2,04
OBSZAR: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA **Jak oceniasz:**	
dostępność sieci wodociągowej?	3,77
dostęp do szerokopasmowego Internetu?	3,67
dostępność sieci kanalizacyjnej?	2,52
małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?	2,19
stan dróg?	2,12
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?	2,04
dostępność sieci gazowej?	1,72
OBSZAR: TURYSTYKA I REKREACJA **Jak oceniasz:**	
atrakcyjność turystyczną?	3,48
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej?	2,80
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)?	2,71
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?	2,64
poziom bazy gastronomicznej?	2,48
ofertę spędzania wolnego czasu dla dzieci?	2,30
jakość istniejących ścieżek pieszo-rowerowych?	2,25
ofertę spędzania wolnego czasu dla seniorów?	2,21
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?	2,13
ofertę spędzania wolnego czasu dla dorosłych?	2,08
ofertę spędzania wolnego czasu dla młodzieży?	2,04
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwość traktowania ich jako alternatywę dla transportu samochodowego)?	1,88
OBSZAR: EDUKACJA I KULTURA **Jak oceniasz:**	

dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?	3,64
organizację dowozu dzieci do szkół?	3,52
dostęp do edukacji przedszkolnej?	3,50
jakość edukacji przedszkolnej?	3,24
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracownie szkolnych?	3,14
jakość edukacji w szkołach podstawowych?	3,05
jakość infrastruktury przedszkolnej?	2,91
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach?	2,74
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach?	2,72
dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach?	2,63
działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Dębowej Kłodzie i Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z filiami?	2,59
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych?	2,56
dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (dojazd)?	2,50
dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia, itp.)?	2,30
działalność świetlic wiejskich?	2,19

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

W ankiecie należało również zidentyfikować główne priorytety rozwojowe Gminy. Wśród najczęściej wskazywanych znalazły się: poprawa infrastruktury drogowej (71,4% odpowiedzi), rozbudowa ciągów pieszo-rowerowych (42,9%), poprawa dostępu do usług medycznych (28,6%), poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych (28,6%), budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków (23,8%) oraz rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej (23,8%). Ankietowani uznali, że priorytetami nie są: poprawa bezpieczeństwa publicznego, poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami oraz rozwój infrastruktury kulturalnej (żaden z ankietowanych nie wskazał tych odpowiedzi).

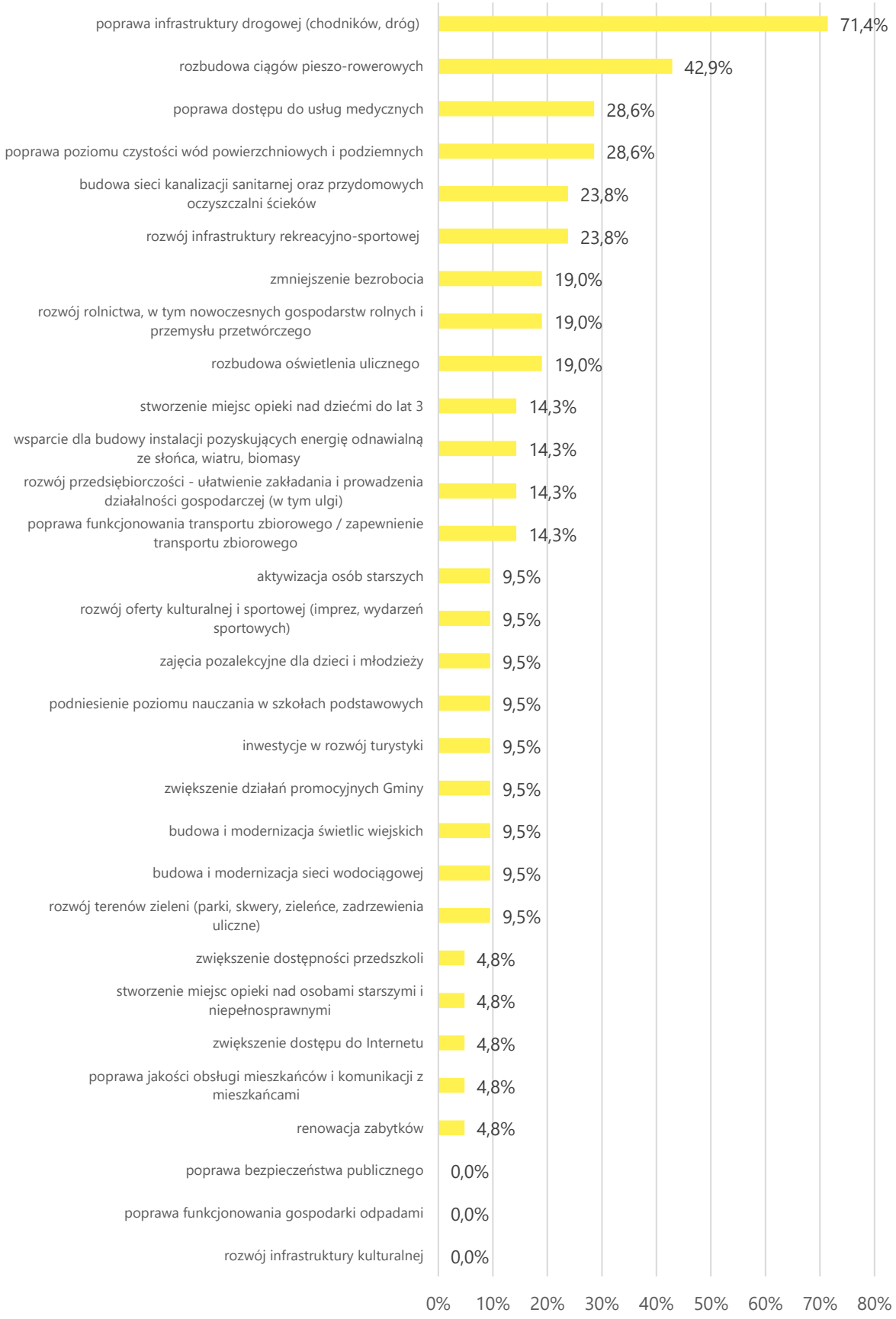

Ryc. 4 Główne priorytety rozwoju Gminy Dębowa Kłoda według ankietowanych
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Jednym z zadań w kwestionariuszu ankiety było także wskazanie elementu, który miałby zostać wizytówką Gminy. Respondenci w tym kontekście najczęściej podawali Jezioro Bialskie oraz walory przyrodnicze. Najczęściej wskazywanym aspektem rozwoju, na którym Gmina powinna się skupić, była turystyka.

Przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców wskazują zatem, że kluczowym obszarem dla rozwoju Gminy i wymagającym interwencji jest infrastruktura techniczna. Zdaniem mieszkańców najważniejszym elementem, który poprawi jakość życia w Gminie, jest rozwój infrastruktury technicznej, w tym dróg, ścieżek pieszo-rowerowych i kanalizacji sanitarnej. W celu wykorzystania potencjału środowiska przyrodniczego Dębowej Kłody w kontekście turystyki należałoby również położyć nacisk na rozwój infrastruktury rekreacyjnej, w szczególności wokół Jeziora Bialskiego.

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Podstawowym elementem planowania strategicznego jest ustalenie długofalowych kierunków rozwoju, które pozwolą na wykorzystanie istniejących zasobów i czynników rozwoju. W celu identyfikacji tych zasobów oraz czynników wykorzystano macierz SWOT, będącą częścią analizy SWOT wykorzystywanej w zarządzaniu od lat 60. XX wieku[2], a obecnie powszechnie stosowanej m.in. w procesie sporządzania strategii rozwoju gmin. SWOT to akronim czterech następujących angielskich słów:

- *Strengths* (mocne strony),
- *Weaknesses* (słabe strony),
- *Opportunities* (szanse),
- *Threats* (zagrożenia).

Analiza ta pozwala porównać silne i słabe strony jednostki, wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla jej rozwoju, płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie[3].

[2] Por.: Puyt R. W., Lie F. B., Wilderom C. P. M., 2023, *The origins of SWOT analysis*, Long Range Planning, 56.3, 102304: https://www.researchgate.net/publication/368734936_The_origins_of_SWOT_analysis (dostęp: 30.07.2024 r.)

[3] Por.: Kowalczyk M., 2014, *Analiza SWOT jako instrument controllingu strategicznego gmin*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 344, Rachunkowość a controlling, s. 267-275: https://www.researchgate.net/publication/285042216_Analiza_SWOT_jako_instrument_controllingu_strategicznego_gmin (dostęp: 30.07.2024 r.)

Analizy, w wyniku której określono cele i kierunki rozwoju Gminy, dokonano w oparciu o:

1) wnioski z Diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy,
2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych,
3) wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 17 kwietnia do 26 czerwca 2024 roku,
4) spotkania strategicznego, które odbyło się w dniu 2 lipca 2024 roku.

Macierz SWOT dla Gminy Dębowa Kłoda przedstawia poniższa tabela.

Tab. 3 Macierz SWOT Gminy Dębowa Kłoda

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• walory krajobrazowe i turystyczno-wypoczynkowe, w tym bardzo dobra jakość powietrza i gleby, występowanie jezior (Jezioro Bialskie) oraz duża lesistość (m.in. Lasy Parczewskie), będące atrakcyjne dla turystów, szczególnie z dużych miast • rozbudowana sieć hydrograficzna i melioracyjna wpływająca na nawodnienie gleb i prawidłowe stosunki wodne gleb, a także dobre warunki klimatyczno-glebowe • wysoki stopień zwodociągowania Gminy • obecność największej w Polsce hybrydowej hydrofitowej oczyszczalni ścieków (Białka), zapewniającej odpowiednią efektywność oczyszczania ścieków zarówno w sezonie turystycznym, jak i poza nim, • PSZOK na terenie Gminy, tworzący możliwości nieodpłatnego oddania nietypowych i problematycznych odpadów oraz zapewniający bezpieczeństwo środowiska • brak większych instalacji negatywnie wpływających na środowisko naturalne • aktywność społeczna mieszkańców (m.in. Koła Gospodyń Wiejskich, jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, inne stowarzyszenia), którzy wykazują chęci do współpracy i integracji	• niekorzystne położenie komunikacyjne w oddaleniu od większych miast i szlaków komunikacyjnych oraz brak czynnych linii i stacji kolejowych • słabo rozwinięta sieć ścieżek rowerowych • niski udział powierzchni Gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz konieczność uaktualnienia istniejących planów • niewystarczająca komunikacja między instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami • niskie zaangażowanie mieszkańców w sprawy związane z zarządzaniem rozwojem Gminy • brak miejsc opieki dla dzieci do lat 3 (żłobków i klubów dziecięcych) utrudniający powrót rodziców do pracy • brak Domu Pomocy Społecznej i dziennych miejsc pobytu dla seniorów • niska dostępność specjalistycznych usług medycznych • brak posterunku Policji na terenie Gminy, utrudniająca ewentualne zgłaszanie możliwości popełnienia wykroczeń/przestępstw • mała liczba dużych zakładów pracy • niski poziom samodzielności finansowej Gminy

- bogata oferta realizowanych projektów edukacyjnych i organizowanych zawodów sportowych i konkursów w szkołach podstawowych
- pierwsza w powiecie parczewskim wirtualna strzelnica w miejscowości Dębowa Kłoda, pełniąca funkcje edukacyjne, szkoleniowe i aktywizujące społeczność
- bogata oferta kulturalna Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej
- akcentowanie przez Gminę lokalnej historii, kultywowanie tradycji, co zwiększa przywiązanie mieszkańców do tych terenów oraz kształtuje ich tożsamość

- niewystarczająca wysokość dochodów Gminy na realizację inwestycji
- wyższa stopa bezrobocia względem średniej dla gmin w powiecie i województwie
- niewystarczająca promocja Gminy, szczególnie w Internecie
- niewykorzystany potencjał turystyczny terenów wokół Jeziora Bialskiego
- niewystarczająca oferta gastronomiczna
- brak rozwiniętej sieci gazowej
- niski stopień skanalizowania Gminy
- brak systemu odprowadzania wód opadowych
- niska gęstość zaludnienia skutkująca wyższymi kosztami budowy infrastruktury technicznej
- brak uchwalonego Programu Ochrony Środowiska

SZANSE

- rozwój infrastruktury wokół Jeziora Bialskiego
- trendy w prowadzeniu aktywnego trybu życia (bieganie, wycieczki pieszo-rowerowe) skutkujące zwiększeniem się liczby turystów odwiedzających Gminę
- wzrost popularności produktów lokalnych (np. chleba wytwarzanego tradycyjnymi metodami przez Stowarzyszenie Perły Chmielowa)
- zwiększająca się świadomość ekologiczna i rozwój alternatywnych źródeł energii
- doświadczenie i skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na finansowanie działalności Gminy, w tym przede wszystkim działania inwestycyjne
- dofinansowania wewnętrzne i zewnętrzne wspierające rozwój OZE (program „Czyste powietrze") oraz związane z rozszerzaniem oferty dla

ZAGROŻENIA

- zmniejszająca się liczba mieszkańców
- starzejące się społeczeństwo
- odpływ osób młodych z obszarów wiejskich do większych miast, a w konsekwencji zmniejszanie się przychodów Gminy
- zmniejszająca się liczba urodzeń, determinująca zmiany w zarządzaniu oświatą i edukacją
- zmiany klimatyczne powodujące zwiększające się ryzyko wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych (np. suszy i powodzi)
- zmiany polityczne na szczeblu krajowym
- wpływ czynników zewnętrznych o zasięgu globalnym na sytuację społeczno-gospodarczą regionu (np. epidemie, konflikty zbrojne)
- ograniczony wpływ na kształtowanie infrastruktury technicznej, m.in. drogowej
- ograniczony dostęp do wykwalifikowanej siły roboczej
- zmiany przepisów prawa dotyczących Jeziora Bialskiego (np. związanych z

najmłodszych i seniorów (np. programy „Aktywny Maluch", Senior+")
- zmiany w prowadzeniu gospodarki przestrzennej, opartej na miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wdrożeniu planu ogólnego
- rozwój współpracy z gminami ościennymi dzięki przynależności Gminy do związków i stowarzyszeń międzygminnych, (Lokalna Grupa Działania, Lokalna Grupa Rybacka)

wymaganiami dot. możliwości utworzenia nadzorowanego kąpieliska), mogące zmniejszyć zainteresowanie turystów i mieszkańców
- zwiększanie się kosztów gospodarowania odpadami komunalnymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy sytuacji Gminy, danych statystycznych oraz warsztatów strategicznych i wywiadu z planowania przestrzennego.

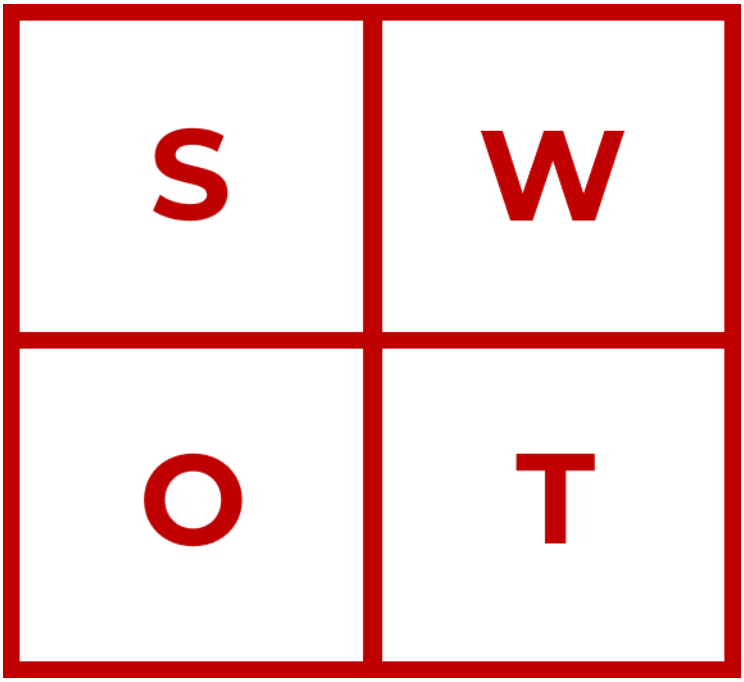

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY DĘBOWA KŁODA

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 została opracowana na podstawie analizy obecnej sytuacji Gminy, badań ankietowych, warsztatów strategicznych oraz wywiadu pogłębionego. Przyjęto holistyczne podejście, uwzględniając zarówno potencjał (silne strony, umożliwiające wykorzystanie szans rozwojowych), jak i problemy (słabe strony, stanowiące zagrożenia dla przyszłego rozwoju Gminy). W trakcie procesu strategicznego, w szczególności podczas warsztatów, ustalono misję oraz wizję Gminy Dębowa Kłoda, które stanowiły fundament do określenia celów strategicznych i operacyjnych.

Misja jest kluczowym elementem strategii, określającym główne kierunki rozwoju gminy. Koncentruje się na fundamentalnych wartościach, które przyświecają władzom Gminy Dębowa Kłoda i jej mieszkańcom w procesie rozwoju. Misja wskazuje również czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Jest to ścieżka, którą należy podążać w celu osiągnięcia wizji. Odpowiada na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Co jest naszym priorytetem?

Uwzględniając przyjęte założenia misja Gminy Dębowa Kłoda brzmi następująco:

Dbamy o przyszłość, rozwój i dobrobyt, pamiętając o przeszłości

W procesie powstawania dokumentu istotne było również stworzenie wizji, czyli obrazu Gminy, który będzie efektem realizacji przyjętej strategii rozwoju. Wizja ukazuje Gminę w perspektywie strategicznej – zmienioną dzięki realizacji przyjętych działań i osiągnięciu zamierzonych przez władze celów. Wizja Gminy obrazuje jej stan docelowy w 2034 roku, ukazuje aspiracje władz i mieszkańców Gminy oraz jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

Wypracowana wizja Gminy wygląda następująco:

Gmina Dębowa Kłoda jest miejscem przyjaznym mieszkańcom, turystom i inwestorom dzięki walorom przyrodniczym, kulturowym i dobrze rozwiniętej infrastrukturze technicznej oraz przestrzeganiu zasad zrównoważonego rozwoju

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Dębowa Kłoda, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu Gminy opisanego w wizji rozwoju określono trzy cele strategiczne, którymi są:

CEL 1: Funkcjonalna przestrzeń, czyste środowisko i rozwinięta infrastruktura Gminy Dębowa Kłoda

CEL 2: Gmina Dębowa Kłoda miejscem atrakcyjnym turystycznie i gospodarczo

CEL 3: Rozwój społeczny gminy Dębowa Kłoda w oparciu o wysoką jakość usług społecznych i poziom edukacji

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tab. 4 Cele strategiczne i operacyjne Gminy Dębowa Kłoda w latach 2025-2034

CELE STRATEGICZNE:					
CEL 1: Funkcjonalna przestrzeń, czyste środowisko i rozwinięta infrastruktura Gminy Dębowa Kłoda		**CEL 2: Gmina Dębowa Kłoda miejscem atrakcyjnym turystycznie i gospodarczo**		**CEL 3: Rozwój społeczny Gminy Dębowa Kłoda w oparciu o wysoką jakość usług społecznych i poziom edukacji**	
CELE OPERACYJNE:					
1.1.	**Zachowanie ładu przestrzennego i racjonalne zagospodarowanie przestrzeni**	**2.1.**	**Rozwój infrastruktury turystycznej**	**3.1.**	**Rozwój usług medycznych i społecznych oraz integracja społeczna mieszkańców**
1.2.	**Rozwój infrastruktury technicznej**	**2.2.**	**Przyjazne warunki do działalności gospodarczej oraz rozwoju przedsiębiorczości**	**3.2.**	**Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji**
1.3.	**Ochrona środowiska naturalnego i przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu**	**2.3.**	**Zachowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego oraz promocja Gminy**	**3.3.**	**Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej**
				3.4	**Szerokie włączenie mieszkańców w zarządzanie rozwojem Gminy**

Źródło: opracowanie własne.

Wyznaczone dla Gminy Dębowa Kłoda cele strategiczne odpowiadają zdefiniowanym obszarom rozwojowym w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są od siebie zależne i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Podstawę realizacji zadań w sferze gospodarczej będą stanowiły działania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej i poprawy jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

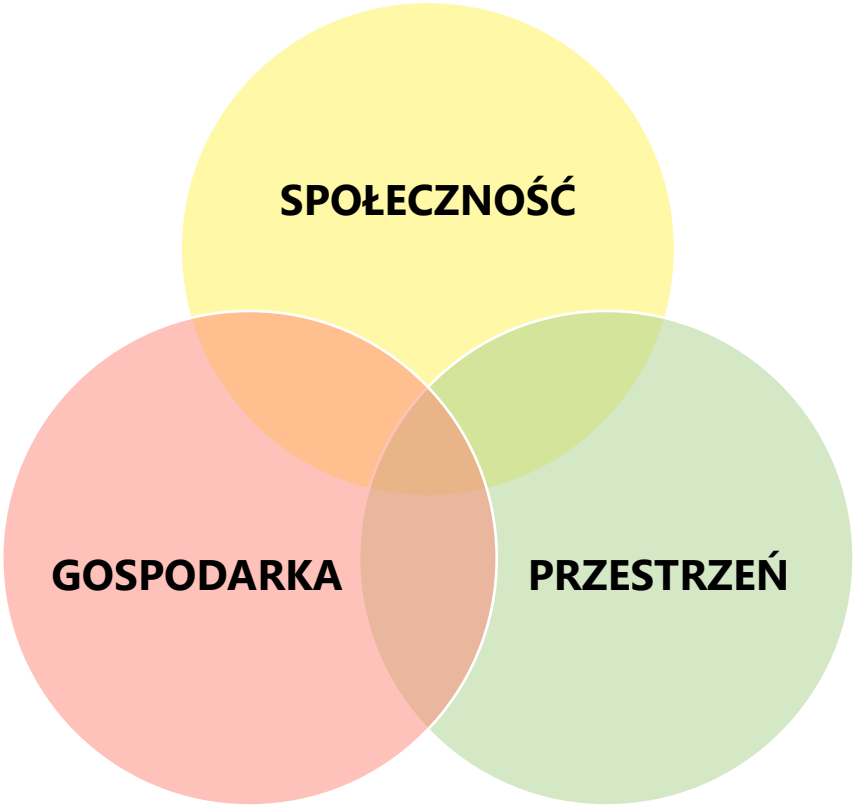

CEL STRATEGICZNY I: Funkcjonalna przestrzeń, czyste środowisko i rozwinięta infrastruktura Gminy Dębowa Kłoda

CELE OPERACYJNE:

1.1. **Zachowanie ładu przestrzennego i racjonalne zagospodarowanie przestrzeni**
1.2. **Rozwój infrastruktury technicznej**
1.3. **Ochrona środowiska naturalnego i przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu**

Podstawą do zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców jest stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do życia, pracy i wypoczynku. Niezbędnym elementem zrównoważonego rozwoju jest ład przestrzenny, uwzględniający w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Cel operacyjny 1.1 zakłada więc stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do życia, pracy i wypoczynku poprzez zwiększenie dostępności przestrzennej, racjonalne gospodarowanie przestrzenią i ochronę ładu przestrzennego.

Ważna dla rozwoju Gminy jest też wysoka jakość dróg i towarzyszącej infrastruktury, która ma wpływ na bezpieczeństwo i komfort życia mieszkańców. Istotne jest, aby infrastruktura komunikacyjna była dobrze rozwinięta, spójna i zaprojektowana z uwzględnieniem wszystkich użytkowników ruchu – zarówno kierowców, pieszych, jak i rowerzystów. Dobry stan techniczny infrastruktury drogowej i okołodrogowej przyczyni się do zwiększenia mobilności mieszkańców. Niezwykle istotnym aspektem zrównoważonego rozwoju przestrzennego jest też optymalnie rozwinięta sieć wysokiej jakości infrastruktury technicznej, która wpływa na rozwój gospodarczy, sytuację społeczną oraz jakość środowiska naturalnego. Jej projektowanie powinno uwzględniać nie tylko potrzeby mieszkańców, ale również wymagania środowiskowe. (cel operacyjny 1.2).

Jednym z największych atutów Gminy Dębowa Kłoda są jej walory przyrodnicze i wypoczynkowe, związane z występowaniem licznych lasów i jeziora. Niezwykle ważne jest zatem zachowanie aktualnego stanu środowiska naturalnego w Gminie lub nawet jego poprawy, przy jednoczesnym monitorowaniu i przeciwdziałaniu skutkom zmian klimatu (cel operacyjny 1.3).

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY I: Funkcjonalna przestrzeń, czyste środowisko i rozwinięta infrastruktura Gminy Dębowa Kłoda			
CEL OPERACYJNY	**KIERUNKI DZIAŁAŃ**	**OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ**	**WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ**
1.1. Zachowanie ładu przestrzennego i racjonalne zagospodarowanie przestrzeni	• opracowanie i przyjęcie Planu Ogólnego, z poszanowaniem ładu przestrzennego i zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju • dążenie do jak największego pokrycia powierzchni Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego • zabezpieczenie terenów pod rozwój odnawialnych źródeł energii OZE w dokumentach planistycznych • działania konserwatorskie/restauratorskie na zabytkach wpisanych do rejestru zabytków i Gminnej ewidencji zabytków • adaptacja i zagospodarowanie nieużytkowanych obiektów i przestrzeni publicznych na cele społeczno-kulturalne i integracyjne dla mieszkańców, w tym rewitalizacja budynku byłej szkoły w Stępkowie i budynku po byłej bibliotece w Kodeńcu • zwiększenie dostępności przestrzennej obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami • dostosowanie przejść dla pieszych dla osób z niepełnosprawnościami	• uspójnienie polityki przestrzennej • rozwój terenów zabudowy z zachowaniem ładu przestrzennego • uatrakcyjnienie Gminy dla inwestorów • zwiększenie funkcjonalności przestrzeni Gminy • zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami dostępności przestrzennej • wzrost jakości i estetyki przestrzeni publicznych • poprawa jakości życia mieszkańców	• stopień przygotowania Planu Ogólnego (%) • wzrost udziału powierzchni Gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (%) • powierzchnia terenów przeznaczonych pod budowę obiektów OZE (ha) • liczba zaadaptowanych budynków i przestrzeni publicznych na cele społeczno-kulturalne i integracyjne (szt.) • liczba obiektów użyteczności publicznej spełniająca standardy dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (szt.)
1.2. Rozwój infrastruktury technicznej	• rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszej i drogowej, w tym rozbudowa parkingów (ze szczególnym uwzględnieniem miejsc turystycznych) • rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej • rozwój infrastruktury związanej z OZE • współpraca z Zarządem Dróg Wojewódzkich i Zarządem Dróg Powiatowych w zakresie modernizacji drogi	• poprawa stanu dróg oraz bezpieczeństwa uczestników ruchu samochodowego, rowerowego i pieszego • zwiększenie dostępności komunikacyjnej • zwiększenie efektywności odbioru i oczyszczania ścieków	• długość zmodernizowanych dróg oraz chodników (km) • wzrost liczby miejsc parkingowych (szt.) • długość sieci światłowodowej (km)

	wojewódzkiej i dróg powiatowych przebiegających przez teren Gminy • wymiana oświetlenia drogowego oraz w pobliżu miejsc użyteczności publicznej na energooszczędne • rozwój szerokopasmowej sieci internetowej	• poprawa jakości życia mieszkańców	• udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (%) • udział mieszkańców z dostępem do sieci światłowodowej (%)
1.3. Ochrona środowiska naturalnego i przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu	• zachowanie obszarów objętych ochroną przyrody oraz miejsc ze szczególnymi walorami środowiskowymi i krajobrazowymi • sporządzenie i uchwalenie gminnego Programu Ochrony Środowiska • rozwój systemu segregacji odpadów na rzecz podniesienia poziomów segregacji i recyklingu oraz likwidacja dzikich wysypisk odpadów • poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej • retencjonowanie wód opadowych poprzez rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz promowanie i wspieranie takich rozwiązań wśród mieszkańców • rozwój systemu melioracji i odbudowa obiektów stawowych • prowadzenie działań w kierunku likwidacji wyrobów zawierających azbest oraz wysokoemisyjnych kotłów grzewczych • podejmowanie działań i przeprowadzanie akcji edukacyjnych na rzecz podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy	• utrzymanie dobrej jakości powietrza • zachowanie dobrego stanu środowiska naturalnego w Gminie • zmniejszanie ilości odpadów wytwarzanych przez mieszkańców • wzrost udziału ilości odpadów segregowanych w ilości odpadów ogółem • prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej i zachowanie odpowiednich stosunków wodnych • zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców	• stopień przygotowania Programu Ochrony Środowiska (%) • udział ilości odpadów segregowanych w ilości odpadów ogółem (%) • poziom emisji pyłów zawieszonych PM 2,5 i PM 10 (µg/m^3) • liczba obiektów użyteczności publicznej, dla których przeprowadzono termomodernizację (szt.) • liczba rozbudowanych i zmodernizowanych urządzeń melioracyjnych (szt.) • liczba przeprowadzonych akcji edukacyjnych dot. ekologii i ochrony środowiska (szt.)

CEL STRATEGICZNY II: Gmina Dębowa Kłoda miejscem atrakcyjnym turystycznie i gospodarczo

CELE OPERACYJNE:

2.1. Rozwój infrastruktury turystycznej
2.2. Przyjazne warunki do działalności gospodarczej oraz rozwoju przedsiębiorczości
2.3. Zachowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego oraz promocja Gminy

Walory środowiska przyrodniczego Gminy stanowią jej główną atrakcję turystyczną. W celu zwiększenia wartości rekreacyjno-wypoczynkowych konieczny jest rozwój infrastruktury turystycznej, szczególnie wokół Jeziora Bialskiego, które ma potencjał na stanie się jeszcze bardziej rozpoznawalnym symbolem Gminy (cel operacyjny 2.1).

Rozwój turystyki może przyczyniać się do ogólnego rozwoju gospodarczego, jednak istotne jest też tworzenie warunków do działalności gospodarczej w innych dziedzinach, takich jak m.in. rolnictwo, działalność handlowo-usługowa i drobna wytwórczość, a także aktywizacja osób bezrobotnych i zwiększenie szans mieszkańców na rynku pracy (cel operacyjny 2.2). Rozwój gospodarczy Gminy powinien uwzględniać również zasady zachowania równowagi przyrodniczej. Stąd też należy wspierać podmioty nastawione na działalność prośrodowiskową w dziedzinie rolnictwa ekologicznego, rybołówstwa, ekologicznych produktów lokalnych, edukacji ekologicznej oraz ograniczania wpływu przedsiębiorstw na środowisko.

Jednym z ważniejszych aspektów dla mieszkańców Gminy jest też jej historia, dziedzictwo kulturowe oraz kultywowanie tradycji. Z tego względu należy skupić się na kontynuacji i dążeniu do zachowania tych elementów oraz promocji Gminy, co pomoże wzmocnić tożsamość lokalną oraz przywiązanie mieszkańców do tych terenów (cel operacyjny 2.3).

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY II: Gmina Dębowa Kłoda miejscem atrakcyjnym turystycznie i gospodarczo			
CEL OPERACYJNY	**KIERUNKI DZIAŁAŃ**	**OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ**	**WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ**
2.1. Rozwój infrastruktury turystycznej	• rozbudowa infrastruktury turystycznej, w tym budowa nowych ścieżek rowerowych (m.in. Kodeniec-Chmielów) i przystani dla rowerów (Kodeniec, Białka) • modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej wokół Jeziora Bialskiego • budowa centrum rekreacyjno-edukacyjnego w Domu Harcerza w Białce • wytyczenie nowych szlaków turystycznych w oparciu o walory przyrodnicze i historyczne • wspieranie inicjatyw zmierzających do utworzenia nowych gospodarstw agroturystycznych • działania w celu rozszerzenia bazy hotelowej i gastronomicznej Gminy	• zwiększenie dochodów Gminy i jej mieszkańców • zwiększenie dostępności i atrakcyjności bazy noclegowej i gastronomicznej Gminy • zwiększenie atrakcyjności turystycznej Gminy	• długość wybudowanych ścieżek rowerowych (km) • liczba utworzonych przystani dla rowerów (szt.) • liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej wokół Jeziora Bialskiego • liczba wytyczonych szlaków turystycznych (szt.) • liczba powstałych gospodarstw agroturystycznych (szt.) • liczba powstałych punktów noclegowych/hoteli i gastronomicznych (szt.)
2.2. Przyjazne warunki do działalności gospodarczej oraz rozwoju przedsiębiorczości	• aktywizacja bezrobotnych, m.in. poprzez współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy • wspieranie mieszkańców w zakładaniu nowych działalności gospodarczych na terenie Gminy oraz organizacja kursów i szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe mieszkańców • wsparcie rozwoju biznesu odpowiedzialnego społecznie i środowiskowo • tworzenie nowych terenów inwestycyjnych i aktywne działania na rzecz pozyskania atrakcyjnych inwestorów	• wzrost liczby działających przedsiębiorstw • zwiększenie liczby miejsc pracy • wzrost dochodów Gminy • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru Gminy oraz przyciągnięcie nowych inwestorów i przedsiębiorców • wzmocnienie zrównoważonego i nowoczesnego rolnictwa oraz nowych gałęzi rolnictwa • wzrost gospodarczy Gminy	• poziom bezrobocia w Gminie (%) • liczba przedsiębiorstw nowozarejestrowanych w REGON działających na terenie Gminy (szt.) • powierzchnia utworzonych terenów inwestycyjnych (ha) • udział skomercjalizowanych terenów inwestycyjnych (%) • liczba gospodarstw ekologicznych działających na terenie Gminy (szt.)

	• kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa i gospodarki rolno-spożywczej • wspieranie wysokoefektywnego i nowoczesnego (ekologicznego) rolnictwa • wspieranie rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych		
2.3. Zachowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego oraz promocja Gminy	• stworzenie mapy z lokalizacją zabytków na terenie Gminy • modernizacja obiektów kultu religijnego (krzyże, kapliczki i miejsca pamięci) • działania na rzecz rozwijania oferty produktów tradycyjnych i regionalnych oraz ekologicznych • popularyzacja informacji oraz kształtowanie świadomości wśród potencjalnych odbiorców na temat właściwości produktów żywnościowych produkowanych w regionie • współpraca z organizacjami pozarządowymi wytwarzającymi tradycyjne/lokalne produkty • aktywna promocja Gminy za pośrednictwem mediów społecznościowych	• promocja Gminy • zwiększenie rozpoznawalności Gminy w oparciu o produkty lokalne i wydarzenia związane z dziedzictwem kulturalnym • wzmacnianie tożsamości lokalnej mieszkańców	• liczba stworzonych map z lokalizacją zabytków na terenie Gminy (szt.) • liczba zmodernizowanych obiektów kultu religijnego (szt.) • wzrost liczby osób śledzących profile Gminy w mediach społecznościowych (os.)

CEL STRATEGICZNY III: Rozwój społeczny gminy Dębowa Kłoda w oparciu o wysoką jakość usług społecznych i poziom edukacji

CELE OPERACYJNE:

3.1. Rozwój usług medycznych i społecznych oraz integracja społeczna mieszkańców
3.2. Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji
3.3. Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej
3.4. Szerokie włączenie mieszkańców w zarządzanie rozwojem Gminy

Czynnikami poprawiającymi jakość życia mieszkańców jest również rozwój oferty edukacyjnej i innych usług społecznych. W Gminie Dębowa Kłoda, podobnie jak w całym kraju, obserwuje się starzenie się społeczeństwa. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym corocznie się zwiększa i w najbliższym okresie może przewyższyć liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Powoduje to zmianę zapotrzebowania na usługi społeczne. W tym celu potrzebna jest rozbudowana oferta społeczna, która będzie odpowiadać na potrzeby każdej grupy społeczności gminnej: zawodowej, wiekowej czy zróżnicowanej ze względu na płeć, sytuację rodzinną lub materialną, a także osób narażonych na wykluczenie społeczne. Poprawę jakości usług społecznych powinna również dostarczać infrastruktura społeczna i techniczna uwzględniająca potrzeby osób starszych, chorych i z niepełnosprawnością. Ważnym elementem do osiągnięcia celu jest również zwiększenie świadomości i aktywności mieszkańców w życiu Gminy.

Cel strategiczny III zakłada zatem działania w zakresie poprawy jakości edukacji, rozwoju kultury fizycznej i sportu, podnoszenie oferty społecznej i kulturalnej. Działania te mają na celu również kształtowanie postaw i zachowań międzyludzkich, tożsamości lokalnej, a także integrują wszystkich uczestników życia społecznego. Kapitał społeczny to przede wszystkim więzi międzyludzkie, stopień zaufania między nimi, a także umiejętność i chęć współdziałania. Wpływa to na jakość rządzenia w Gminie, zwiększa poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu Gminy, a także przyczynia się do ograniczenia patologii i wykluczenia społecznego.

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY III: Rozwój społeczny gminy Dębowa Kłoda w oparciu o wysoką jakość usług społecznych i poziom edukacji			
CEL OPERACYJNY	**KIERUNKI DZIAŁAŃ**	**OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ**	**WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ**
3.1. Rozwój usług medycznych i społecznych oraz integracja społeczna mieszkańców	• utworzenie dziennego klubu seniora • utworzenie Klubu rozwoju cyfrowego • stworzenie Domu Pomocy Społecznej • zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób ze szczególnymi potrzebami • analiza tendencji demograficznych i zapotrzebowania mieszkańców w zakresie utworzenia miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 • wsparcie i rozwój działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej • działania na rzecz integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz aktywizacja społeczności na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu • zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami • wsparcie i realizacja zadań związanych z ochroną zdrowia – programy zdrowotne i profilaktyczne realizowane we współpracy i samodzielnie przez Gminę	• zapewnienie seniorom atrakcyjnych form rozrywki i możliwości aktywnego spędzania czasu • umożliwienie osobom ze szczególnymi potrzebami uczestnictwa w życiu społecznym Gminy • zwiększenie stopnia świadomości mieszkańców w zakresie dbałości o zdrowie fizyczne oraz walki z chorobami cywilizacyjnymi (np. cukrzyca, otyłość)	• liczba utworzonych Klubów rozwoju cyfrowego (szt.) • liczba utworzonych dziennych klubów seniora (szt.) • liczba utworzonych Domów Pomocy Społecznej (szt.) • liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (szt.) • liczba uruchomionych nowych usług społecznych (szt.) • liczba programów zdrowotnych i profilaktycznych zrealizowanych przez Gminę oraz we współpracy z innymi jednostkami/instytucjami (szt.)

3.2. Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji	• rozwój bazy infrastrukturalnej w obrębie istniejących placówek (m.in. termomodernizacja budynku szkoły podstawowej w miejscowości Dębowa Kłoda) oraz doposażenie sal lekcyjnych w celu podniesienia jakości kształcenia • wsparcie rozwoju nauczycieli poprzez szkolenia, kursy oraz wsparcie psychologiczne • edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zdrowego żywienia i znaczenia aktywności fizycznej • zwiększenie efektywności systemu identyfikacji uczniów szczególnie uzdolnionych i wykazujących talenty w sferze: nauk matematyczno-przyrodniczych i humanistycznych, sportu, artystycznej i cyfrowej poprzez system zajęć dodatkowych, mentoring oraz odpowiedni system stypendialny	• poprawa jakości bazy oświatowej umożliwiającej edukację na wysokim poziomie • poprawa wyników uzyskiwanych przez uczniów na egzaminach zewnętrznych • zmniejszenie liczby uczniów z terenu Gminy uczęszczających do szkół poza nią	• liczba doposażonych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury szkolnej na terenie gminy (szt.) • udział nauczycieli objętych wsparciem psychologicznym i indywidualnymi formami podnoszenia kwalifikacji (%) • średnie wyniki uczniów z egzaminów państwowych (%) • liczba uczniów objętych gminnym systemem wsparcia uczniów zdolnych (os.)
3.3. Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	• rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej • rozwój istniejącej oferty kultury: zwiększenie jej dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami, zapewnienie nowoczesnego wyposażenia audiowizualnego, nagłośnienia i wyposażenia do działalności plenerowej • organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych promujących lokalne dziedzictwo, walory przyrodnicze oraz produkty lokalne • opracowanie kalendarza stałych i sezonowych wydarzeń kulturalnych w Gminie • rozbudowa i modernizacja gminnych placów zabaw	• zwiększenia poziomu uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych i sportowych • zwiększenie stopnia integracji społeczności lokalnej dzięki atrakcyjnej ofercie kulturalnej i sportowej oraz organizowanym imprezom lokalnym	• liczba stałych i sezonowych wydarzeń kulturalnych w gminnym kalendarzu kulturalnym (szt.) • liczba zmodernizowanych urządzeń infrastruktury sportowej (szt.) • udział obiektów kulturalnych dostosowanych do osób ze specjalnymi potrzebami (%) • liczba doposażonych instytucji kultury (szt.) • liczba zmodernizowanych gminnych placów zabaw (szt.)

3.4. Szerokie włączenie mieszkańców w zarządzanie rozwojem Gminy	• upowszechnienie konsultacji społecznych i szerokie zaangażowanie partnerów społecznych w procesie zarządzania rozwojem Gminy Dębowa Kłoda • promocja idei zaangażowania społecznego i realizacji oddolnych inicjatyw infrastrukturalnych i społecznych wśród mieszkańców • uruchomienie budżetu obywatelskiego; promocja idei zaangażowania społecznego i realizacji oddolnych inicjatyw infrastrukturalnych i społecznych wśród mieszkańców • rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz w ramach stowarzyszeń międzygminnych • wspieranie rozwoju idei samorządności w Gminie Dębowa Kłoda	• zwiększenie wiedzy i świadomości w zakresie zarządzania Gminą • zwiększenie zaangażowania mieszkańców w zarządzanie Gminą	• liczba zrealizowanych konsultacji społecznych (szt.) • liczba zgłoszonych projektów w ramach budżetu obywatelskiego (szt.) • liczba zrealizowanych projektów w ramach budżetu obywatelskiego (szt.) • wysokość środków przeznaczonych na inicjatywy budżetu obywatelskiego (zł)

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dębowa Kłoda

Zgodnie z treścią Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dębowa Kłoda (s. 113[4]): *„Jednostki osadnicze na terenie gminy Dębowa Kłoda charakteryzuje duże zróżnicowanie zarówno skali zainwestowania jak i formy układów przestrzennych, przy czym dominującą formą jest wieś ulicowa. Większość wsi znajduje się w północnej, centralnej i wschodniej części gminy, część południowo-zachodnią zajmują głownie kompleksy leśne. Wyjątkiem jest lokalizacja wsi Białka – na południu. (...) Obszary o dominującej funkcji rolniczej obsługują jednostki osadnicze o zwartym, ulicowym układzie (Korona, Pachole, Plebania Wola, Wyhalew, Leitnie, Żmiarki). (...) W gminie występują także miejscowości, które niemal zupełnie zatraciły rolniczy charakter – Białka i Stępków. Białka rozbudowana została o znaczną liczbę nowych dróg i posesji wokół Jeziora Bialskiego. Stępków natomiast stał się miejscem budowy domów osób pracujących w Parczewie i jego zabudowa stała się chaotyczna i dosyć mocno rozproszona. Położony w centralnej części gminy ośrodek gminny – Dębowa Kłoda, nie jest największą miejscowością w gminie (nieco większe są Uhnin i Stępków). Jego zwarty układ przestrzenny wywodzący się z ulicówki, po utworzeniu w okresie powojennym Państwowego Ośrodka Maszynowego, cechuje wielodrożność w południowej części. Północna część wsi nadal zachowała formę ulicową. Część obszaru po POM jest obecnie wykorzystywana jako lokalne centrum"*.

Gmina jest położona w dość dużym oddaleniu od większych ośrodków miejskich. Przez jej teren przebiega droga wojewódzka 819 oraz drogi powiatowe o następujących numerach: 1096L, 1567L, 1569L, 1589L, 1607L, 1608L, 1613L, 1614L, 1615L, 1616L, 1622L, 1638. Sieć dróg, a także możliwości komunikacji transportowej z innymi ośrodkami mają duży wpływ na rozwój funkcjonalno-przestrzenny Gminy, a obecny układ dróg publicznych umożliwia dostęp do każdej miejscowości gminnej.

Usługi publiczne w Gminie obejmują m.in. Urząd Gminy, GOPS, dwa punkty podstawowej opieki zdrowotnej, PSZOK oraz szkoły podstawowe. Mieszkańcy mają do dyspozycji także gminny ośrodek kultury, bibliotekę oraz obiekty sportowe, co sprzyja aktywnemu spędzaniu wolnego czasu.

[4] Ostatnia zmiana Studium nastąpiła w drodze przyjęcia przez Radę Gminy Dębowa Kłoda uchwały nr XIX/118/20 z dnia 8 lipca 2020 r.: https://ugdebowakloda.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/XIX_I_118.pdf (dostęp: 08.08.2024 r.). Treść aktualnego Studium wraz z załącznikami: https://ugdebowakloda.bip.lubelskie.pl/index.php?id=83&action=details&document_id=2028219 (dostęp: 28.11.2024 r.)

Gmina ma ponadto bogate zasoby naturalne, w tym lasy, jeziora i tereny rolnicze, które są chronione w ramach polityki ochrony środowiska. Na terenie Gminy znajdują się obszary chronione, które są istotne dla zachowania lokalnej bioróżnorodności i zrównoważonego rozwoju. Na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 916, 1726) do obszarów chronionych na terenie Gminy Dębowa Kłoda zaliczono (znajdujące się przede wszystkim w jej południowo-zachodniej części) następujące obszary:

- Obszar siedlisk Natura 2000 „Ostoja Parczewska" PLH 060107,
- Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Lasy Parczewskie" PLB 060006,
- Rezerwat Królowa Droga,
- Rezerwat Lasy Parczewskie,
- 14 użytków ekologicznych.

Przez teren Dębowej Kłody przebiegają następujące rzeki: Piwonia i Konotopa (dopływy Tyśmienicy wpadającej do Wieprza) oraz Żytawa (dopływ Zielawy). Charakterystycznymi cechami wszystkich tutejszych naturalnych cieków wodnych są ich małe spadki oraz kręte i płytkie koryta. Przez teren Gminy przebiega ponadto melioracyjny Kanał Wieprz-Krzna, który jest najdłuższym kanałem w Polsce (140 km długości). W południowej części Dębowej Kłody położone jest natomiast Jezioro Bialskie o powierzchni ok. 32 ha i maksymalnej głębokości ok. 18 m.

Gmina Dębowa Kłoda leży w granicach ośmiu Jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), jednej jeziornej oraz dwóch podziemnych (JCWPd) które wyznaczono na podstawie „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły", przyjętego Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2022 r. (Dz. U. 2023 poz. 300). Podstawę klasyfikacji stanowi Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25.06.2021 w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. 2021 poz. 1475).

Występujące na obszarze Gminy jednolite części wód to:

- Kanał Wieprz-Krzna (RW200011267144289),
- Zielawa od Dopływu spod Niecielina do ujścia (RW20001626714489),
- Zielawa do Dopływu spod Niecielina (RW2000152671448193),
- Ochożanka (RW2000102481529),
- Konotopa (RW200010248289),
- Tyśmienica od Brzostówki do ujścia (RW2000162489),

- Białe Sosnowickie (LW30710),
- Piwonia od Dopływu ze Stawu Hetman do ujścia (RW200011248299).
- Białe Sosnowieckie (LW30710) – jeziorna,
- JCWPd nr 67 (GW200067) – podziemna,
- JCWPd nr 75 (GW200075) – podziemna.

Charakterystykę wód powierzchniowych i podziemnych przedstawiają z kolei poniższe tabele.

Tab. 5. Charakterystyka wód powierzchniowych na terenie Gminy Dębowa Kłoda

Nazwa oraz kod	Status	Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego	Klasyfikacja stanu chemicznego	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Wyznaczone cele środowiskowe
Kanał Wieprz-Krzna (RW200011267144289)	sztuczna część wód	słaby potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny dobry stan chemiczny
Zielawa od Dopływu spod Niecielina do ujścia (RW20001626714489)	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny dobry stan chemiczny
Zielawa do Dopływu spod Niecielina (RW2000152671448193	silnie zmieniona część wód	dobry potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny; stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), DEHP(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
Ochożanka (RW2000102481529)	naturalna część wód	dobry stan ekologiczny	brak danych	brak danych	zagrożona	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny, o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, dobry stan chemiczny
Konotopa (RW200010248289)	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny dobry	zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny, o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry

Tyśmienica od Brzostówki do ujścia (RW2000162489)	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny
Białe Sosnowickie (LW30710)	silnie zmieniona część wód	zły potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny dobry stan chemiczny
Piwonia od Dopływu ze Stawu Hetman do ujścia (RW200011248299)	naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D dobry stan chemiczny

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 6. Charakterystyka wód podziemnych na terenie Gminy Dębowa Kłoda

Numer oraz kod	Klasyfikacja stanu ilościowego	Klasyfikacja stanu chemicznego	Stan JCWPd	Wyznaczone cele środowiskowe	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
JCWPd nr 67 (GW200067)	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy	niezagrożona
JCWPd nr 75 (GW200075)	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy	niezagrożona

Źródło: opracowanie własne.

W granicach Gminy Dębowa Kłoda znajdują się fragmenty jednego z Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, o numerze 407: Niecki lubelskiej (Chełm – Zamość), a także obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, w tym:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (0,2%),
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią:
  - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (1%),
  - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (10%),
- obszary narażonego na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego,
- tereny leśne oraz tereny użytków zielonych.

Należy ponadto zauważyć, iż elementem utrudniającym przepływ wód powodziowych są drzewa, a na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Przez teren Gminy przebiega jedna linia wysokiego napięcia, brak natomiast sieci magistralnych gazu ziemnego. Obszar nie jest zasilany w gaz przewodowy.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dębowa Kłoda wraz z wykorzystanymi oznaczeniami został przedstawiony na kolejnych rycinach.

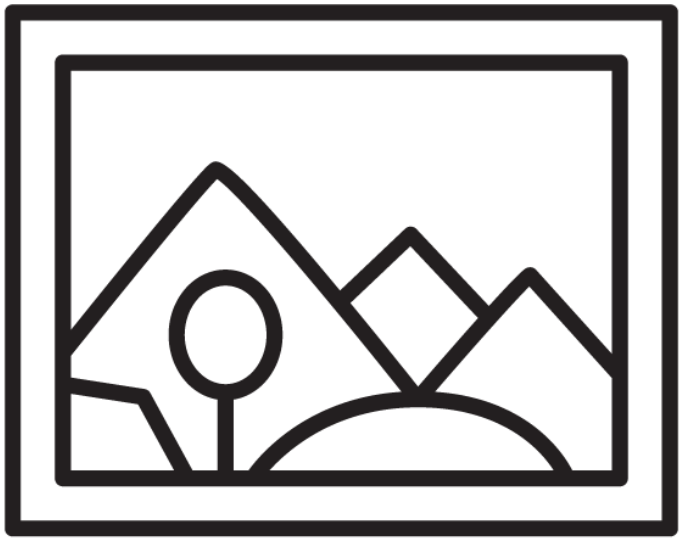

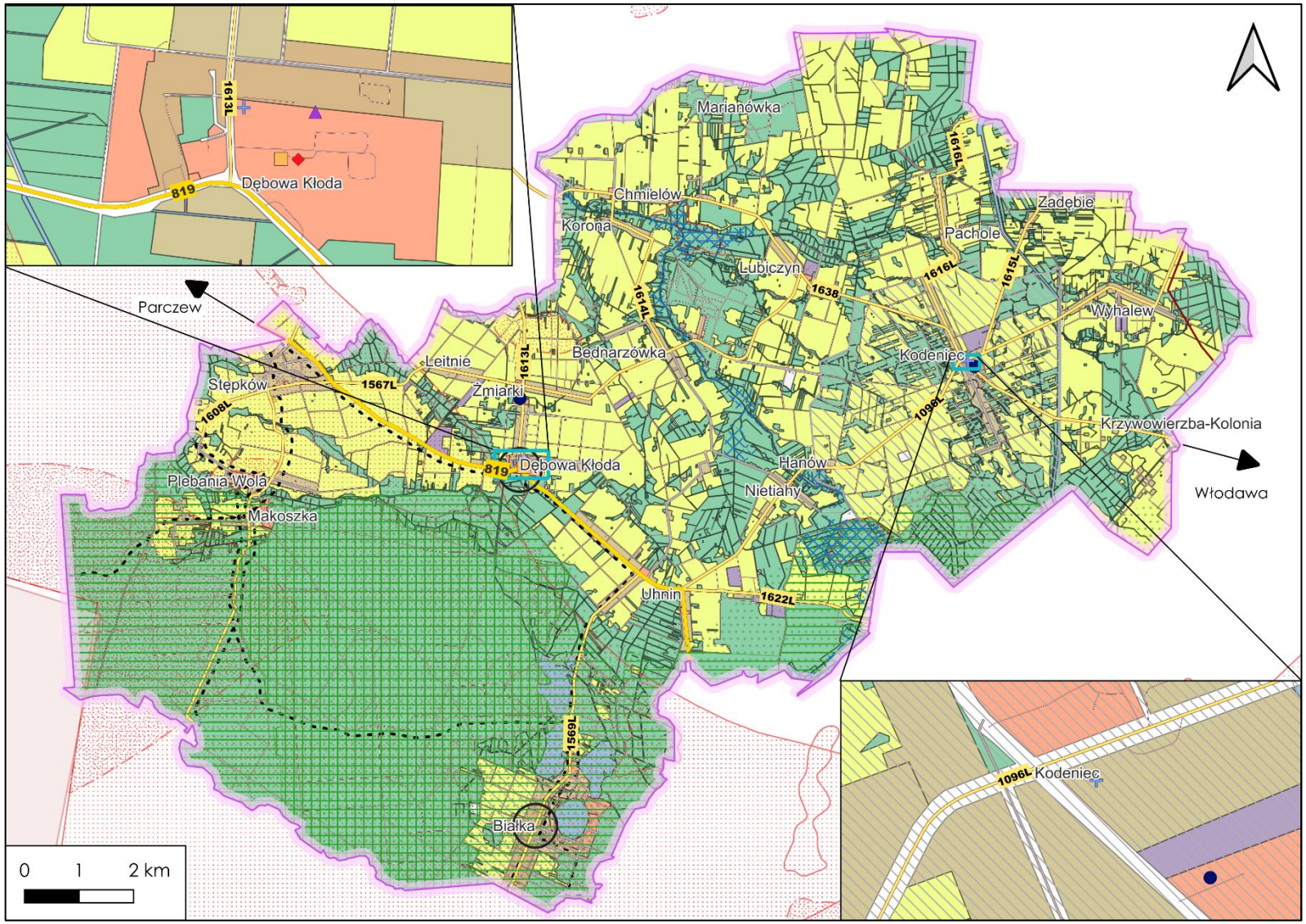

Ryc. 5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dębowa Kłoda
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK oraz Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

Ryc. 6 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dębowa Kłoda - oznaczenia
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK oraz Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dębowa Kłoda

Kształtowanie polityki przestrzennej w Gminie Dębowa Kłoda opiera się m.in. na rekomendacjach zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL), stanowiącym Załącznik nr 1 do Uchwały nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.[5]

Zgodnie z zapisami PZPWL Gmina Dębowa Kłoda znajduje się w:

- Wiejskim obszarze funkcjonalnym o znaczeniu ponadregionalnym: obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych,
- Obszarze funkcjonalnym (o znaczeniu regionalnym) Polesie ze strefą oddziaływania Kanału Wieprz-Krzna (KWK).

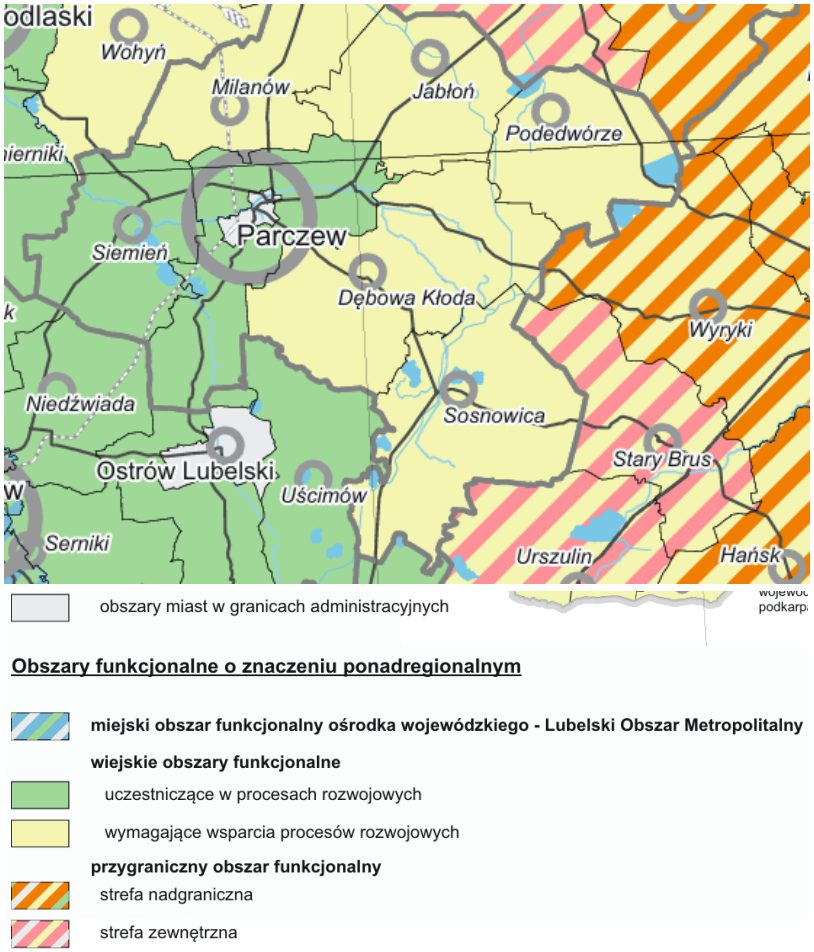

Ryc. 7 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym w województwie lubelskim (wycinek)
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego: załącznik nr 1, rysunek 19.

[5] Treść PZPW wraz z załącznikami: https://umwl.bip.lubelskie.pl/?id=935&action=details&document_id=1035314 (dostęp: 29.11.2024 r.)

Jako główne cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego wspomnianego Wiejskiego obszaru funkcjonalnego wskazano wzmacnianie powiązań funkcjonalnych (transportowych, teleinformatycznych, społeczno-gospodarczych) z lokalnymi ośrodkami rozwoju oraz stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości związanej z produkcją rolną i wykorzystywaniem walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego w turystyce. Jako główną zasadę zagospodarowania przestrzennego wyznaczono natomiast dostosowywanie zagospodarowania do warunków zmniejszającego się zaludnienia.

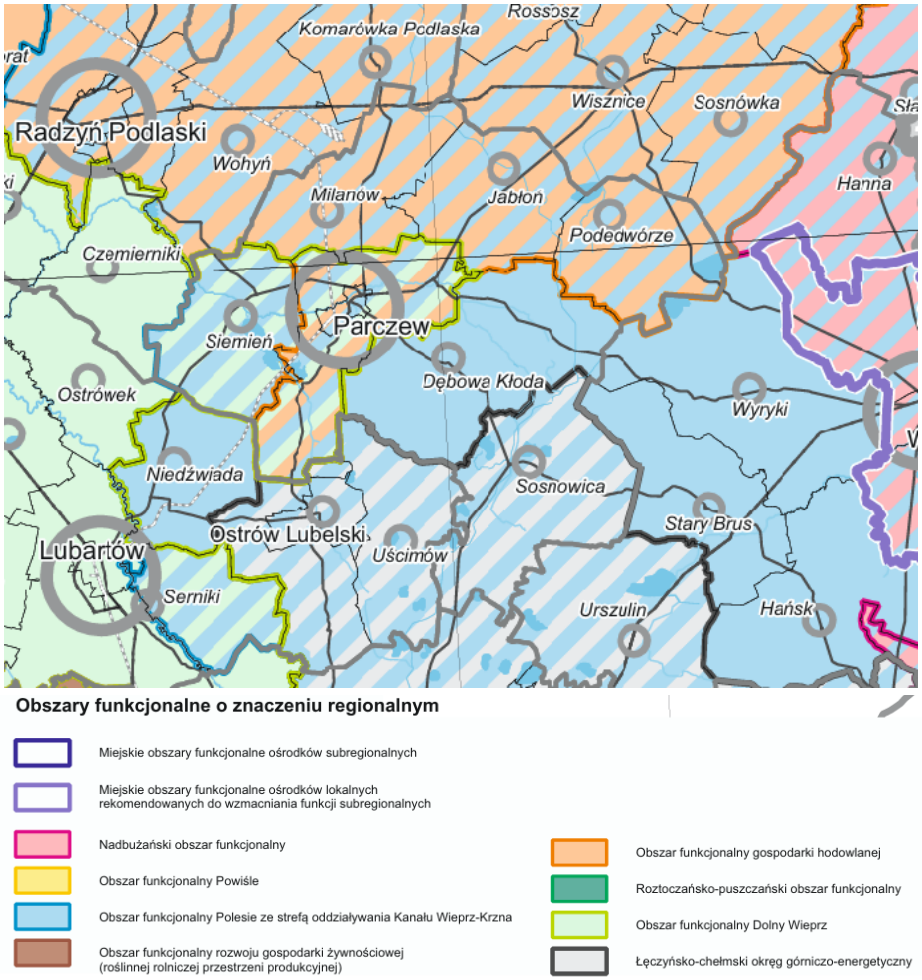

Ryc. 8 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym w województwie lubelskim (wycinek)
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego: załącznik nr 1, rysunek 20.

Jako priorytet rozwoju Obszaru funkcjonalnego Polesie ze strefą oddziaływania Kanału Wieprz-Krzna wskazano aktywizację gospodarczą poprzez wykorzystanie potencjału rolniczego i turystycznego. W celu realizacji tego priorytetu określono następujące zasady i warunki zagospodarowania Obszaru:

- zapewnienie właściwej izolacji systemu wodnego KWK dla potrzeb ochrony ekosystemów wodno-torfowiskowych Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego,
- zagospodarowanie turystyczne w dostosowaniu do chłonności środowiska,
- ochrona kompleksów użytków zielonych przed zmianą użytkowania,
- użytkowanie zasobów naturalnych (głównie wodnych i roślinnych) w sposób wzmacniający różnorodność biologiczną środowiska i mozaikowatość krajobrazu (mikroretencja i drobnoprzestrzenny układ użytków rolnych i leśnych),
- wykorzystanie zbiorników wodnych do produkcyjnej hodowli ryb z wyłączeniem wód naturalnych (rzek i jezior) i zbiorników retencyjnych systemu KWK.

Ponadto, zgodnie z treścią PZPWL (s. 14-15): *„rozmieszczenie największych miast w regionie, dla których zgodnie z krajową polityką kształtowania sieci osadniczej wskazuje się działania służące koncentrowaniu określonych funkcji o znaczeniu krajowym, regionalnym i subregionalnym, wpływa na zróżnicowany do nich dostęp z poszczególnych obszarów województwa lubelskiego. Przyjmując 40 min. jako maksymalny czas dojazdu, w którym mieszkańcy powinni mieć zagwarantowany dostęp usług publicznych wyższego rzędu (...) oraz miejskich rynków pracy, wyodrębniają się obszary o utrudnionym dostępie do wskazanych funkcji. Obejmują one gminy położone poza przyjętymi strefami oddziaływania Lublina, Białej Podlaskiej, Chełma, 8 Puław i Zamościa*". Jedną z wymienionych w tym kontekście gmin ze wschodniej części województwa jest Dębowa Kłoda. W PZPWL, w ramach kształtowania i utrwalania tożsamości regionalnej oraz turystycznego wykorzystania potencjału kulturowego, wskazano także m.in. pasma kulturowe, traktowane jako wielkoprzestrzenne struktury wyznaczone na obszarach koncentracji potencjału kulturowego, pozwalającego na ukierunkowanie rozwoju turystyki i zintegrowany rozwój infrastruktury turystycznej. Pasmo pogranicza kulturowego, wyznaczone przez obiekty sakralne trzech religii, tj.: chrześcijaństwa (greckokatolickie, rzymsko-katolickie, prawosławne), judaizmu i islamu, rozciągające się od Haczowa (woj. podkarpackie) po Drohiczyn (woj. podlaskie), obejmuje także Gminę Dębowa Kłoda. Zgodnie z treścią wspomnianego PZPWL, na obszarach o szczególnej wartości kulturowej rekomenduje się utworzenie parków kulturowych. Takie parki obejmuje się ochroną planistyczną, polegającą przede wszystkim na ochronie funkcjonalnej i kompozycyjnej zabudowy (w tym historycznej linii zabudowy) oraz zakazie lokalizacji tam obiektów budowlanych negatywnie oddziaływujących na krajobraz (np. elektrowni wiatrowych). W gronie rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych (PKult.) znalazł się PKult. Horostyta, zlokalizowany m.in. na obszarze Gminy Dębowa Kłoda. W Planie

Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego Gminę zaliczono ponadto do obszarów priorytetowych pod względem:

- budowy oraz rozbudowy i modernizacji urządzeń melioracyjnych, obejmujących obiekty o powierzchni co najmniej 500 ha,
- modernizacji i odbudowy obiektów stawowych (ochronę terenów ogroblowanych przed zmianą ich przeznaczenia na cele inne, niż zbiorniki wodne),
- rozwoju infrastruktury turystycznej i służącej ochronie walorów turystycznych w ośrodkach i strefach turystycznych w zakresie turystyki wypoczynkowej, m.in. w strefach o walorach wypoczynkowych znaczących w skali kraju (do tej kategorii zaliczono m.in. Pojezierze Łęczyńsko Włodawskie, na którego obszarze położona jest Dębowa Kłoda),
- budowy i rozbudowy zbiorowych systemów kanalizacyjnych ze względu na szczególnie niski wskaźnik skanalizowania (gminy wiejskie, gdzie z kanalizacji zbiorowej korzystało mniej niż 16% mieszkańców),
- realizacji systemów nawodnień w obszarze Kanału Wieprz – Krzna (w ramach przeciwdziałania skutkom suszy w zakresie przebudowy systemu melioracji szczegółowych w kierunku zwiększenia funkcji nawadniających).

W zachodniej i południowo-zachodniej części gminy znajdują się Lasy Parczewskie. Zgodnie z treścią Studium: *„strefa ta obejmuje wyjątkowo cenne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym tereny, objęte różnymi formami ochrony przyrody"* oraz *„jest zasadniczo wyłączona z możliwości zabudowy. Wyjątek stanowią tereny już zabudowane, tereny konieczne dla obiektów związanych z ochroną przyrody i edukacją przyrodniczą oraz tereny dopuszczone w obowiązującym planie do zabudowy i zainwestowania"*. Z kolei obszar obejmujący wsie zlokalizowane na obszarze gminy, *„mimo braku wyróżniających cech przyrodniczych, jest atrakcyjny przez wzgląd na występowanie elementów środowiska kulturowego. Cechy środowiska przyrodniczego są o wiele bardziej sprzyjające budownictwu, równinne ukształtowanie terenu sprzyja rozwojowi rolnictwa"*. Obejmująca zdecydowaną większość gminy strefa rolnicza, to natomiast teren, gdzie występują rozproszone zagrody. Ponadto, *„przebiegają tu drogi o znaczeniu ponadlokalnym: drogi wojewódzkie nr 818 i 819. Obiekty zabytkowe występują w mniejszym zagęszczeniu niż w terenach wsi. Teren ten charakteryzuje się niską lesistością. Jest to strefa o predyspozycjach dla rozwoju gospodarki rolnej i leśnej oraz w mniejszym zakresie zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej i na cele usługowo-produkcyjne"*.

W Studium wyodrębniono ponadto tereny o zróżnicowanych kierunkach zagospodarowania przestrzennego, dla których ustalono zasady rozwoju i możliwości przeznaczania terenów pod różne funkcje. W granicach gminy wyznaczono następujące kategorie terenów:

- tereny przeznaczone dla zabudowy zagrodowej (RM),
- tereny przeznaczone dla zabudowy zagrodowej z zabudową letniskową (RM/ML),
- tereny przeznaczone dla zabudowy zagrodowej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (RM/MN),
- tereny przeznaczone dla zabudowy zagrodowej z usługami (RM/U),
- tereny przeznaczone dla zabudowy zagrodowej i pod tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, ogrodniczych i hodowlanych (RM/RU),
- tereny przeznaczone dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN),
- tereny przeznaczone dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z zabudową letniskową (MN/ML),
- tereny przeznaczone dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami (MN/U),
- tereny przeznaczone dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (MW),
- tereny przeznaczone dla zabudowy usługowej (U),
- tereny przeznaczone dla zabudowy usług turystyki, sportu i rekreacji (UTS),
- tereny przeznaczone dla zabudowy usług turystyki, sportu i rekreacji z dopuszczeniem zabudowy rekreacji indywidualnej (UTS/ML),
- tereny przeznaczone dla zabudowy produkcyjno-usługowej (PU),
- tereny przeznaczone dla produkcji energii elektrycznej (PE),
- tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, ogrodniczych i hodowlanych (RU),
- tereny przeznaczone dla zabudowy rekreacji indywidualnej (ML),
- tereny zieleni urządzonej (ZP),
- tereny cmentarzy (ZC),
- tereny nieczynnych cmentarzy historycznych (ZCH),
- tereny przeznaczone dla zabudowy infrastruktury technicznej (IT),
- tereny rolne (R),
- tereny łąk i pastwisk (RP),
- tereny lasów, gruntów zadrzewionych i zakrzewionych (ZL),
- tereny wód powierzchniowych (W),
- tereny przeznaczone pod powierzchniową eksploatację surowców naturalnych (PG).

Zgodnie ze Studium, terenami wyłączonymi spod zabudowy na terenie Gminy są natomiast:

- tereny lasów,
- tereny rolne - zgodnie z ustaleniami dla terenów rolnych: dopuszcza się realizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych, urządzeń melioracyjnych, niezbędnych sieci uzbrojenia technicznego oraz możliwość zachowania remontu i rozbudowy istniejących obiektów budowlanych oraz budowę nowych obiektów w istniejącej zabudowie siedliskowej. W dolinach rzek dopuszcza się, wyznaczanie szlaków turystycznych, pieszych, ścieżek edukacyjnych oraz urządzeń turystycznych związanych z turystyką wodną, takich jak np. przystanie, pola biwakowe. Dopuszcza się ponadto możliwość zalesień gruntów słabej jakości, gruntów w sąsiedztwie lasów oraz gruntów nieużytkowanych,
- strefy ochrony sanitarnej cmentarzy - w odległości 50 m od granic cmentarza.

Należy mieć jednak na uwadze zmiany na szczeblu krajowym, zgodnie z którymi studium w niedalekiej przyszłości (do stycznia 2026 r.) straci moc i zostanie zastąpione przez plan ogólny. W związku z tym 27 maja 2024 r. podjęto uchwałę nr II/10/24 Rady Gminy Dębowa Kłoda w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Dębowa Kłoda[6].

Kształtowanie polityki przestrzennej Gminy powinno odbywać się w oparciu o zasady zagospodarowania ujęte w dokumentach ogólnokrajowych, regionalnych oraz lokalnych, a także o poniższe wytyczne:

- tworzenie warunków zmierzających do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców Gminy,
- harmonijny i skoordynowany rozwój struktur osadniczych przy uwzględnieniu cech i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji regionu,
- stałe dążenie do kształtowania i poprawy ładu przestrzennego, stanowiącego wartość ogólnospołeczną,
- ochrona tradycji i kultury regionu,
- ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego, przy założeniu racjonalnego ich wykorzystania dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych, skorelowanego z procesem rozwoju społeczno-gospodarczego,
- bezpieczeństwo publiczne, ochrona zdrowia i życia ludzi, ochrona mienia,

[6] Treść uchwały: https://cdn.2pprojekt.pl/media/userfiles/debowakloda.pl/AKTUALNOSCI/2024/II_10.pdf (dostęp: 28.11.2024 r.)

- rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej Gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.

Analiza ww. dokumentów, a także diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz cele i kierunki działań przedstawione w niniejszej Strategii, pozwoliły na określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dębowa Kłoda, które przedstawia poniższa tabela.

Tab. 7 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dębowa Kłoda

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu:
• zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, • ochrona terenów objętych ochroną prawną oraz innych obszarów cennych przyrodniczo, w tym terenów otwartych, • zachowanie i przywracanie układu lokalnych korytarzy ekologicznych oraz ochrona przed ich defragmentacją, • wbudowanie terenów rolnych i leśnych w obrębie korytarzy ekologicznych w ogólnodostępny system terenów otwartych i zieleni publicznej, powiązanie ich zielonymi ciągami pieszymi i rowerowymi łączącymi poszczególne miejscowości Gminy, • utrzymanie różnorodności biologicznej, • przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy, • wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności poprzez ustalanie racjonalnych wskaźników w zakresie powierzchni biologicznie czynnej w dokumentach planistycznych, zapewnienie i egzekwowanie odpowiedniej retencji oraz wykorzystanie istniejącej przestrzeni i obiektów do jej rozwoju, • dążenie do realizacji zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz istniejących i projektowanych zespołów zabudowy, • ochrona cieków wodnych, m.in. poprzez zakaz lub ograniczenie zabudowy w pobliżu zbiorników i cieków wodnych z uwzględnieniem przepisów dotyczących zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, • ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami pochodzenia komunikacyjnego i bytowego poprzez kontrole stanu technicznego instalacji kanalizacji sanitarnej i burzowej, konserwacje urządzeń do separacji substancji ropopochodnych i osadników piaskowych, itp. • ochrona terenów ogroblowanych przed zmianą ich przeznaczenia na cele inne niż zbiorniki wodne,

- wykorzystanie głównych zbiorników wodnych do funkcji związanych z turystyką, rekreacją oraz sportem, z zachowaniem poszanowania środowiska przyrodniczego,
- wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej,
- ochrona terenów rekreacyjnych i wypoczynku, lasów i terenów zielonych przed zabudową związaną z uciążliwą działalnością gospodarczą (zakłady przemysłowe, magazynowe i usługowe),
- nadanie funkcji edukacyjnej nowym i istniejącym obszarom zielonym oraz elementom zielono-błękitnej infrastruktury,
- ochrona powietrza i zapobieganie przekraczaniu poziomów dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu poprzez działania termomodernizacyjne, wprowadzanie do celów grzewczych urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej, rozwój zielonej energii i ograniczanie niskiej emisji wynikającej z ruchu samochodowego,
- rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych,
- ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej,
- przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ich dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz – w miarę możliwości – wykorzystujących rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej oraz rozwiązania w zakresie adaptacji do zmian klimatu (zatrzymanie wód opadowych, przepuszczalność terenu, ogrody deszczowe i inne),
- restauracja i modernizacja techniczna obiektów zabytkowych zgodnie z wytycznymi konserwatora zabytków z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów, służącej jednocześnie rozwojowi gospodarczemu i włączeniu społecznemu,
- podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej,

- podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako istotnego komponentu,
- ochrona gminnych tradycji związanych z jej rolniczą funkcją.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej:

- utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- utrzymanie dominującej formy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej realizowanej indywidualnie i w zorganizowanych zespołach mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli nad charakterem zabudowy, jej intensywnością oraz rozdrobnieniem podziałów ewidencyjnych,
- wyznaczanie zróżnicowanych standardów zabudowy dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w dostosowaniu do charakteru miejsca – z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia dostępności do usług społecznych (przedszkola, szkoły, place zabaw, zieleń publiczna, usługi sportu, rekreacji i turystyki),
- kształtowanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej w oparciu układ komunikacyjny o parametrach dostosowanych do intensywności zabudowy i zapewniający przepustowość w skali lokalnej i ponadlokalnej,
- zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych,
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz (np. strefowanie zabudowy, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej i granic przestrzennych),
- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym poprzez zachowanie równowagi pomiędzy dostępnością usług, lokalizacji terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych a uciążliwością ich oddziaływania na tereny sąsiednie,

- nawiązanie gabarytami, powierzchnią zabudowy i stylem architektonicznym nowych i przebudowywanych obiektów do istniejącej zabudowy występującej na danym obszarze, w szczególności w obszarze zabytkowej zabudowy,
- planowanie zabudowy wielorodzinnej w sposób ekstensywny, z zachowaniem dużej przestrzeni dla zieleni, retencji wodnej oraz miejsc postojowych dla pojazdów i zaplecza społecznego,
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- przyjęcie rozwiązań wynikających z przepisów prawa wodnego oraz ograniczenie rozwoju nowej zabudowy na terenach zagrożonych ryzykiem powodziowym.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem handlu wielkopowierzchniowego rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2. Jego lokalizacja jest regulowana w planie ogólnym poprzez wskazanie strefy handlu wielkopowierzchniowego oraz konieczność sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku potrzeby realizacji tego obiektu. Plan miejscowy sporządza się wtedy dla terenu położonego na obszarze obejmującym co najmniej obszar, na którym powinny nastąpić zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w wyniku realizacji tego obiektu.

Na obszarze Gminy Dębowa Kłoda nie planuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Z tego względu nie ustala się zasad i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w zakresie ich lokalizacji.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem inwestycji celu publicznego należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez

względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, m.in.:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania lub ich wykorzystania w instalacji odnawialnego źródła energii wytwarzającej biogaz w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,
- budowa, utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby ochrony granicy państwowej lub zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich,
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górniczą,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,
- wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne przestrzenie i obiekty: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzanie, w tym budowa lub przebudowa.

W przypadku lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego na terenie Gminy przyjmuje się w szczególności:

- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- lokalizowanie kluczowych inwestycji celu publicznego poza obszarami chronionymi, glebami wysokiej przydatności rolniczej i terenami leśnymi,

- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie transportu i komunikacji:

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, infrastruktury pieszo-rowerowej,
- dążenie do ograniczenia ruchu indywidualnych pojazdów samochodowych, szczególnie na obszarach o dużych walorach przyrodniczych i dużej wrażliwości środowiska na czynniki antropopresyjne,
- wyznaczanie w dokumentach planistycznych dróg o szerokości zapewniającej możliwość wykonania wszystkich niezbędnych do prawidłowego wykorzystania drogi elementów, jak chodniki, parkingi, ciągi rowerowe,
- budowa ścieżek rowerowych poprawiających dostępność i obsługę komunikacyjną sołectw poprzez stworzenie ciągłego systemu komunikacji rowerowej.

W zakresie infrastruktury technicznej i społecznej:

- kreowanie połączeń pomiędzy zabudową mieszkaniową a infrastrukturą społeczną oraz dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej,
- dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą,
- wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy wysokim stopniu zwodociągowania,
- utrzymywanie i poprawa jakości usług o charakterze publicznym (szkoły, przedszkola, instytucje kultury, obiekty sportowe), w tym bazy infrastrukturalnej oraz rozwój systemu opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami,
- kształtowanie centralnych przestrzeni publicznych w poszczególnych wsiach umożliwiających aktywność społeczną, budowę oraz umacnianie więzi społecznych i budowanie lokalnej tożsamości,

- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, budowa zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania),
- tworzenie warunków dla lokalizacji instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii na poziomie aktów planistycznych (plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Urządzenia wytwarzające energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być lokalizowane na gruntach klasy IV lub V i nie mogą wpływać na poszerzenie obszaru stref ochronnych, które związane są z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu oraz użytkowaniu terenu poza granicami wyznaczonego obszaru. W przypadku lokalizacji takich urządzeń wyznacza się następujące zasady:

- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- lokalizowanie ośrodków produkcyjnych i infrastruktury technicznej (w tym odnawialnych źródeł energii) na terenach ściśle określonych, z uwzględnieniem istniejących form ochrony przyrody oraz z zachowaniem bezpiecznej strefy ochronnej od zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży,
- dbałość o relacje funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi,
- podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego,
- w granicach stref ochronnych dla elektrowni fotowoltaicznych wszelkie przedsięwzięcia nie mogą przekraczać standardów jakości środowiska,
- wyłącza się obszary chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na

środowisko, w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy należy uwzględnić:

- lokalizację w miejscach, które nie naruszą funkcjonowania korytarzy ekologicznych, obszarów chronionych oraz nie przyczyniają się do niszczenia siedlisk gatunków występujących w Gminie,
- rozmieszczenie form ochrony przyrody, ograniczenia wynikające z uchwał je powołujących, planów ochrony tych obszarów oraz aktów prawa miejscowego,
- realizację działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko
- przeprowadzenie indywidulanej procedury badania wpływu przedsięwzięcia na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy w celu ochrony kompleksów rolnych i leśnych,
- zachowanie korytarzy ekologicznych oraz siedlisk gatunków chronionych i zagrożonych,
- kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową na wsiach,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi,
- zalesianie gruntów najsłabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych,
- prowadzanie racjonalnej gospodarki rolnej, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin,
- zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, poprzez polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji,

inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk, • dopuszcza się przekształcenie profilu istniejących gospodarstw rolnych na agroturystyczny, zgodnie ze wskazanymi kierunkami rozwojowymi sektora turystyki w Gminie.
Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji
Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Dębowa Kłoda wyznaczony zostały na podstawie uchwały nr XLV/310/22 Rady Gminy Dębowa Kłoda z dnia 28 listopada 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Główne zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na wskazanym terenie powinny uwzględniać: • określenie rozwiązań planistycznych zgodnie z założeniami gminnego programu rewitalizacji, • utrzymanie i kontynuację istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy z możliwością jej uzupełnienia, • przywrócenie estetyki i funkcjonalności obszarów zdegradowanych, • utworzenie wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych, • zwiększenie dostępności do terenów zieleni oraz terenów rekreacyjnych, • współpracę z instytucjami naukowymi i ekspertami w celu opracowania innowacyjnych rozwiązań technicznych i projektowych dla obszarów zdegradowanych. Na terenie Gminy nie występują natomiast większe obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

Źródło: opracowanie własne.

Ustalenia Strategii Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 obowiązują na terenie całej jednostki samorządu terytorialnego. Poszczególne cele operacyjne i kierunki działań będą realizowane zgodnie z aktualnymi potrzebami i uwarunkowaniami występującymi w poszczególnych miejscowościach.

Główne ustalenia i rekomendacje wraz z najważniejszymi planowanymi inwestycjami w Gminie Dębowa Kłoda zostały przedstawione w sposób graficzny na kolejnej rycinie.

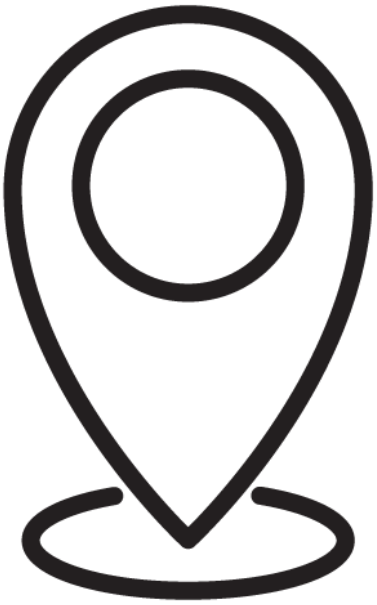

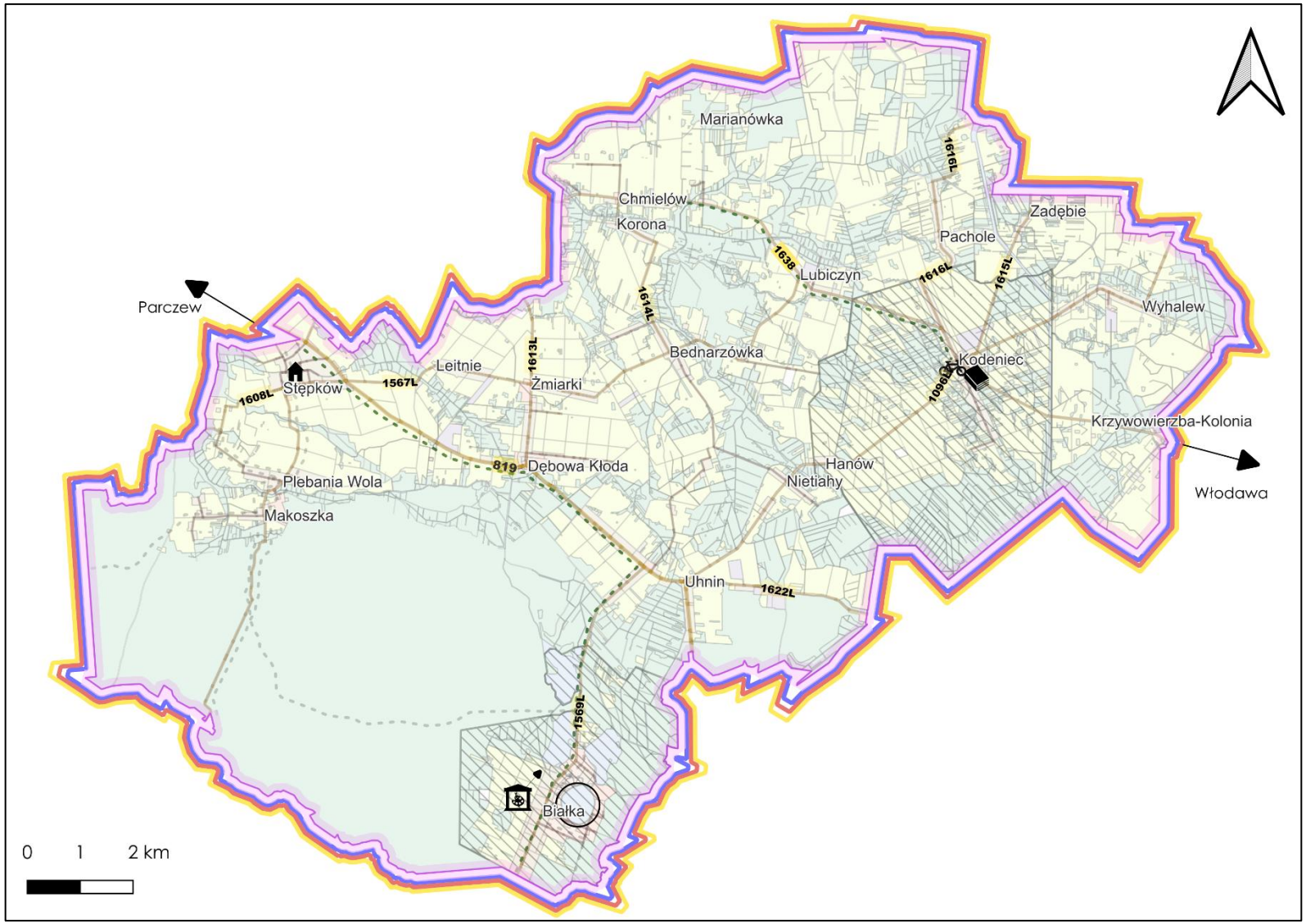

Ryc. 9 Główne ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Gminy Dębowa Kłoda

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustaleń podczas warsztatów strategicznych, gminnych opracowań oraz danych GUGiK i Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

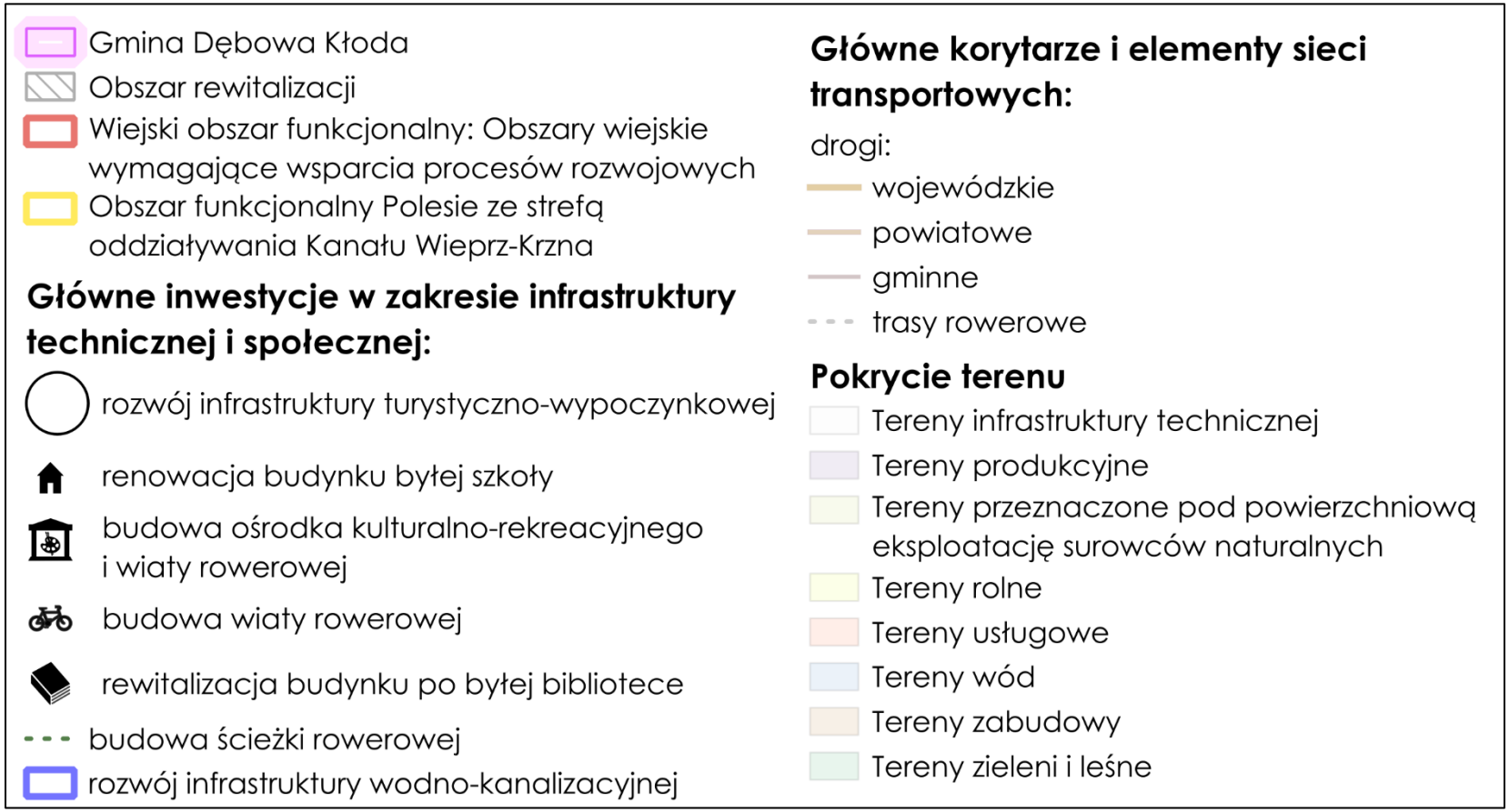

Ryc. 10 Główne ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Gminy Dębowa Kłoda – oznaczenia
Źródło: opracowanie własne na podstawie ustaleń podczas warsztatów strategicznych, gminnych opracowań oraz danych GUGiK i Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze Gminy Dębowa Kłoda, są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku[7] jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku i strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

W Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych
2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych
3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu
4. Wzmacnianie kapitału społecznego.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

[7] https://strategia.lubelskie.pl/srwl/2030/srwl.2030.pdf (dostęp: 29.07.2024 r.)

Tab. 8 Spójność celów strategicznych i operacyjnych w Strategii Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 z celami w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku	Strategia Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034
1. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych 1.1. **Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych** 1.2. **Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne** 1.3. **Rozwój współpracy w sektorze rolno-spożywczym** 1.4. **Umacnianie marki lubelskich produktów żywnościowych**	**CEL STRATEGICZNY II: Gmina Dębowa Kłoda miejscem atrakcyjnym turystycznie i gospodarczo** **CELE OPERACYJNE:** 2.2. Przyjazne warunki do działalności gospodarczej oraz rozwój przedsiębiorczości 2.3. Zachowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego oraz promocja Gminy
2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych 2.1. **Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej** 2.2. **Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych (LOM, ośrodków subregionalnych i lokalnych)** 2.3. **Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich** 2.4. **Ochrona walorów środowiska**	**CEL STRATEGICZNY I: Funkcjonalna przestrzeń, czyste środowisko i rozwinięta infrastruktura Gminy Dębowa Kłoda** **CELE OPERACYJNE:** 1.1. Zachowanie ładu przestrzennego i racjonalne zagospodarowanie przestrzeni 1.2. Rozwój infrastruktury technicznej 1.3. Ochrona środowiska naturalnego i przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu
3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu 3.1. **Wykorzystanie potencjału badawczo-rozwojowego jednostek naukowych oraz wspieranie transferu wiedzy i technologii** 3.2. **Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw** 3.3. **Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej** 3.4. **Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu**	**CEL STRATEGICZNY II: Gmina Dębowa Kłoda miejscem atrakcyjnym turystycznie i gospodarczo** **CELE OPERACYJNE:** 2.1. Rozwój infrastruktury turystycznej 2.2. Przyjazne warunki do działalności gospodarczej oraz rozwój przedsiębiorczości 2.3. Zachowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego oraz promocja Gminy **CEL STRATEGICZNY III: Rozwój społeczny gminy Dębowa Kłoda w oparciu o wysoką jakość usług społecznych i poziom edukacji** **CELE OPERACYJNE:** 3.1. Rozwój usług medycznych i społecznych w Gminie oraz integracja społeczna mieszkańców 3.2. Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji 3.3. Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej
4. Wzmacnianie kapitału społecznego 4.1. **Rozwijanie kapitału ludzkiego** 4.2. **Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych** 4.3. **Włączenie i integracja społeczna** 4.4. **Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej** 4.5. **Bezpieczeństwo publiczne** 4.6. **Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania**	**CEL STRATEGICZNY III: Rozwój społeczny gminy Dębowa Kłoda w oparciu o wysoką jakość usług społecznych i poziom edukacji** **CELE OPERACYJNE:** 3.1. Rozwój usług medycznych i społecznych w Gminie oraz integracja społeczna mieszkańców 3.4. Szerokie włączenie mieszkańców w zarządzanie rozwojem Gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie treści Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Strategia rozwoju województwa lubelskiego wskazuje również obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Projektowanie interwencji przebiegać będzie przebiegać zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Gmina Dębowa Kłoda została zaliczona do grupy Obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. Zgodnie z treścią strategii województwa (s. 90): „Obszary te obejmują grupę mniejszych miast oraz obszarów wiejskich, które ze względu na występujące cechy problemowe wpływające na niekorzystną sytuację społeczno-gospodarczą zostały określone jako strefa opóźnienia urbanizacyjnego. Oczekiwanym efektem podejmowanych działań powinien być rozwój lokalnych firm, wzrost liczby lokalnych miejsc pracy, wzrost dochodów mieszkańców oraz bazy dochodowej samorządów terytorialnych. Korzystne będzie również wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z miastami, stanowiącymi lokalne ośrodki wzrostu, które zapewniają odpowiedni dostęp mieszkańców do rynku pracy".

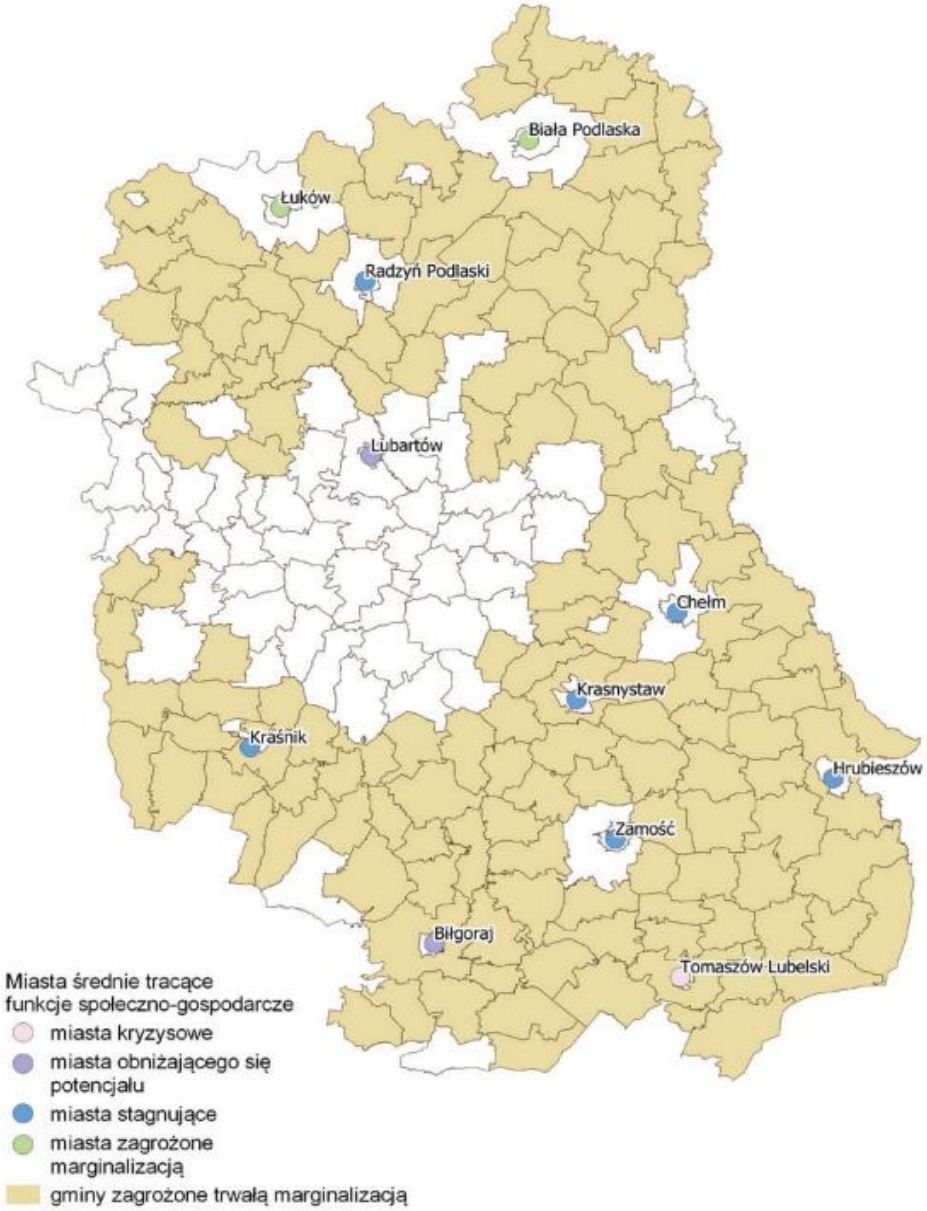

Ryc. 11 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz średnie miasta tracę funkcje społeczno-gospodarcze w województwie lubelskim
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (s. 91) (dostęp: 29.07.2024 r.)

Gmina Dębowa Kłoda należy ponadto do jednego z Obszarów Strategicznej Interwencji o znaczeniu regionalnym – OSI Polesie. Jako głównym priorytet rozwoju tego obszaru wskazano społeczno-gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego oraz terenów nadbużańskich.

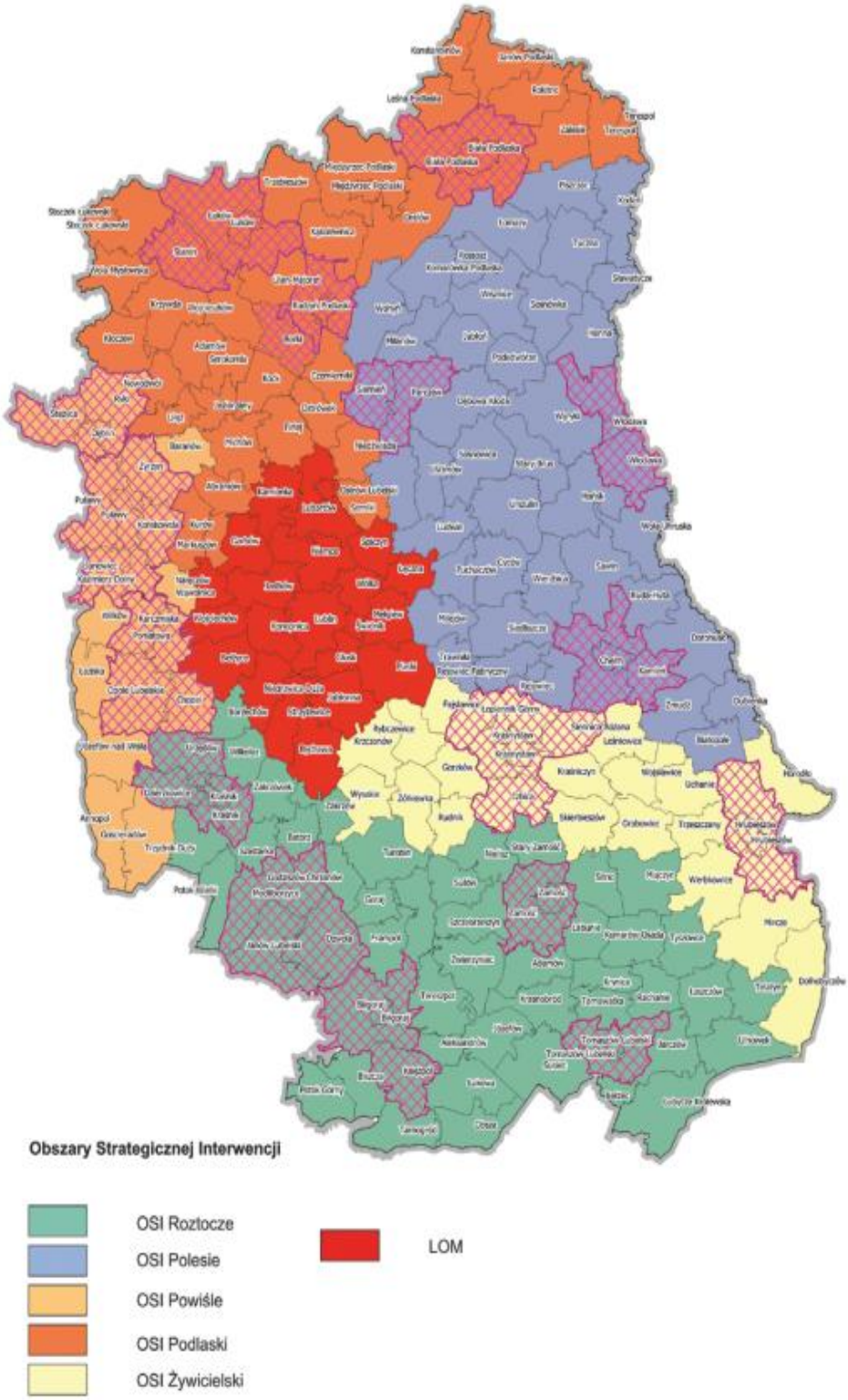

Ryc. 12. Obszary Strategicznej Interwencji w województwie lubelskim o znaczeniu regionalnym
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (s. 94) (dostęp: 29.07.2024 r.)

6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach, na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2025-2034. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Dębowa Kłoda, Rada Gminy Dębowa Kłoda oraz Urząd Gminy Dębowa Kłoda, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

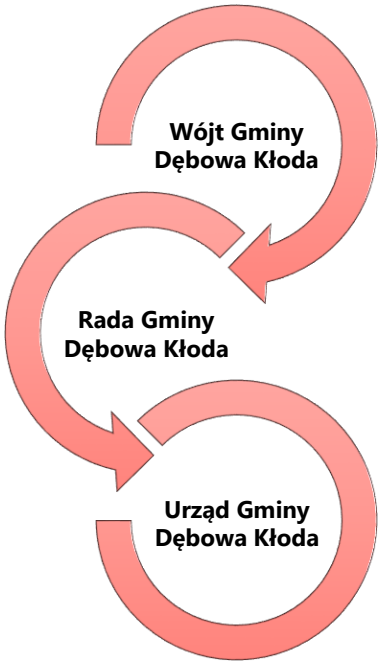

- stymulowanie i koordynacja działań
- integrowanie zasobów

- wsparcie strategiczne przy realizacji i ewaluacji strategii i podejmowaniu decyzji strategicznych

- koordynacja działań
- poszukiwanie nowych źródeł finansowania
- monitoring, ewaluacja i przygotowanie zmian do aktualizacji
- realizacja

Strategia Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu. W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać zatem będzie uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów, zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych corocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii. Wdrażając Strategię, Gmina Dębowa Kłoda będzie dbać o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu parczewskiego). W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w Gminie.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba. System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie Strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach i projektach. Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. Tabela ta zawiera przykładowe wskaźniki stopnia realizacji poszczególnych zadań. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane

działanie zostało zrealizowane. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring przeprowadzany będzie co 2 lata od roku przyjęcia Strategii i tym samym rozpoczęcia wdrażania jej założeń.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w uzasadnionych przypadkach. W momencie, gdy Wójt zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jej zmianę. Ewentualna aktualizacja Strategii będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż „strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się ust. 1-4".

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Dębowa Kłoda na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, stanowiących zarówno wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. w ramach Funduszy Europejskich dla Lubelskiego 2021-2027,
- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027);
- ogólnopolskie programy operacyjne;
- programy rządowe, w tym m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Aktywny Maluch, Senior+, Dostępność Plus, Program Inwestycji Strategicznych Polski Ład oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Lubelskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 będzie głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie lubelskim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie takie fundusze jak:

- EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- FS – Fundusz Spójności,
- EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- FEnIKS – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- FENG – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- FERC – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,
- PTFE – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- FEPŻ – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu oraz jednostek organizacyjnych Gminy Dębowa Kłoda.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem parczewskim oraz województwem lubelskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej.

W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Zgodnie z uchwałą nr III/34/24 Rady Gminy Dębowa Kłoda z dnia 20 czerwca 2024 r. w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Dębowa Kłoda na lata 2024-2030, potencjał inwestycyjny Gminy, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach 2024-2030 wyniesie około 59 mln zł.

Spis rycin

Ryc. 1 Harmonogram prac na Strategią Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 6
Ryc. 2 Położenie Gminy Dębowa Kłoda 7
Ryc. 3 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych 12
Ryc. 4 Główne priorytety rozwoju Gminy Dębowa Kłoda według ankietowanych 16
Ryc. 5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dębowa Kłoda 41
Ryc. 6 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dębowa Kłoda - oznaczenia 42
Ryc. 7 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym w województwie lubelskim (wycinek) 43
Ryc. 8 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym w województwie lubelskim (wycinek) 44
Ryc. 9 Główne ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Gminy Dębowa Kłoda 59
Ryc. 10 Główne ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Gminy Dębowa Kłoda – oznaczenia 60
Ryc. 11 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz średnie miasta tracę funkcje społeczno-gospodarcze w województwie lubelskim 63
Ryc. 12. Obszary Strategicznej Interwencji w województwie lubelskim o znaczeniu regionalnym 64

Spis tabel

Tab. 1 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych 12
Tab. 2 Średnie oceny poszczególnych podobszarów działalności Gminy Dębowa Kłoda 13
Tab. 3 Macierz SWOT Gminy Dębowa Kłoda..... 18
Tab. 4 Cele strategiczne i operacyjne Gminy Dębowa Kłoda w latach 2025-2034..... 24
Tab. 5. Charakterystyka wód powierzchniowych na terenie Gminy Dębowa Kłoda..... 38
Tab. 6. Charakterystyka wód podziemnych na terenie Gminy Dębowa Kłoda..... 39
Tab. 7 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dębowa Kłoda..... 49
Tab. 8 Spójność celów strategicznych i operacyjnych w Strategii Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 z celami w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku..... 62

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Dębowa Kłoda

DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ, GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ GMINY **DĘBOWA KŁODA**

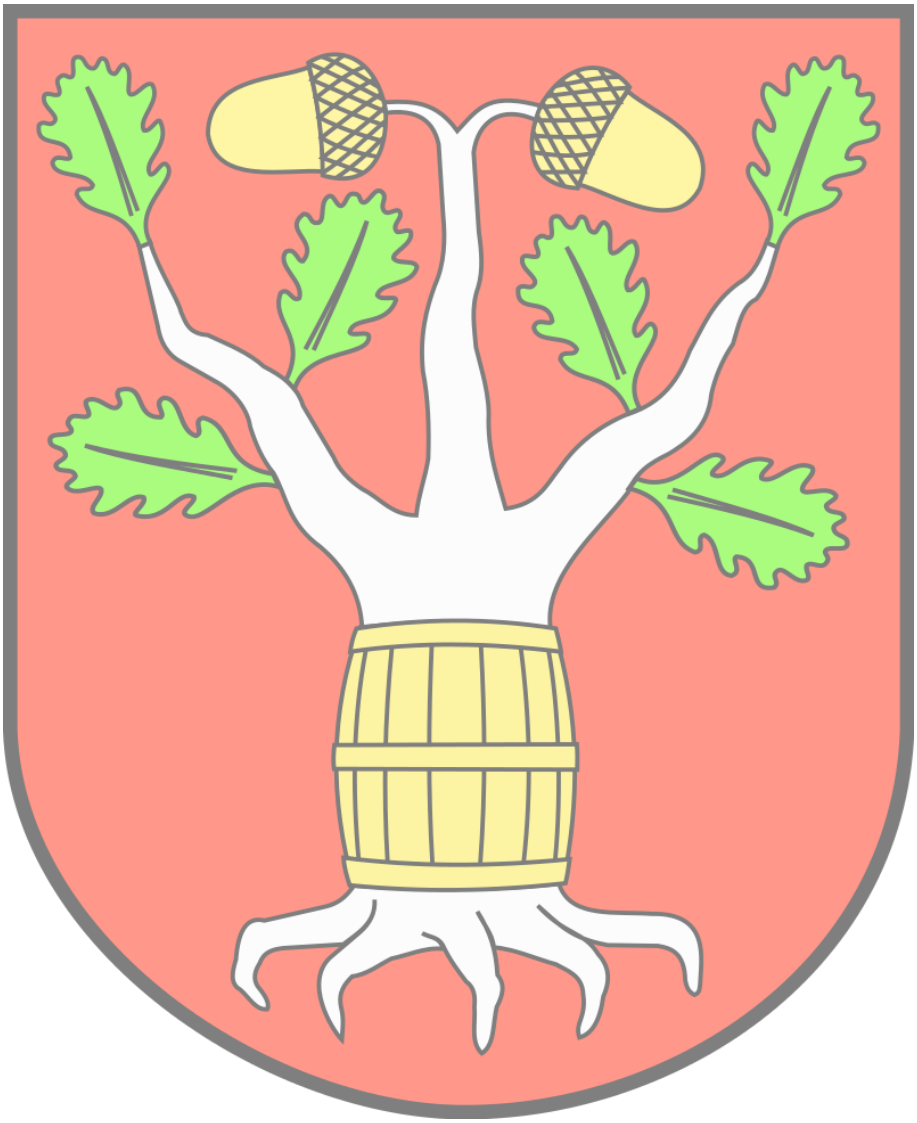

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY 75

1.1. Informacje ogólne 75

1.2. Transport 76

1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne 78

1.4. Walory przyrodnicze i turystyczne 83

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY 87

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy 87

2.1.1. Przedsiębiorczość *87*

2.1.2. Rynek pracy *90*

2.1.3. Rolnictwo *92*

2.2. Infrastruktura i środowisko 94

2.2.1. Urządzenia sieciowe *94*

2.2.2. Ochrona środowiska i odnawialne źródła energii *95*

2.2.3. Gospodarka odpadami *96*

2.3. Stan finansów samorządowych 98

2.3.1. Wykonanie budżetu *98*

2.3.2. Struktura dochodów i wydatków *100*

2.3.3. Fundusze Europejskie 2014-2024 ..... *105*

2.3.4. Rządowy Fundusz Polski Ład *105*

2.3.5. Potencjał inwestycyjny *106*

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY 107

3.1. Demografia 107

3.2. Kapitał społeczny 111

3.2.1. Przedszkola *111*

3.2.2. Szkoły *112*

3.2.3. Kultura i sport *117*

3.2.4. Bezpieczeństwo publiczne *119*

3.2.5. Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy *120*

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna 122

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

Gmina Dębowa Kłoda to gmina wiejska położona na wschodzie Polski, w województwie lubelskim, w powiecie parczewskim. Graniczy z następującymi gminami: Jabłoniem, Podedwórzem, Sosnowicą i Parczewem (powiat parczewski), Wyrykami, Starym Brusem (p. włodawski) oraz Uścimowem (p. lubartowski). Przez Dębową Kłodę przebiega najdłuższy kanał w Polsce – Wieprz-Krzna. Gmina podzielona jest na 20 sołectw, a jej powierzchnia wynosi 188 km^2. Około 1/3 terenu Dębowej Kłody pokrywają obszarowe formy ochrony przyrody. W 2023 r. zameldowanych na pobyt stały było tu 3 836 osób, a gęstość zaludnienia wyniosła 21 os./km^2.

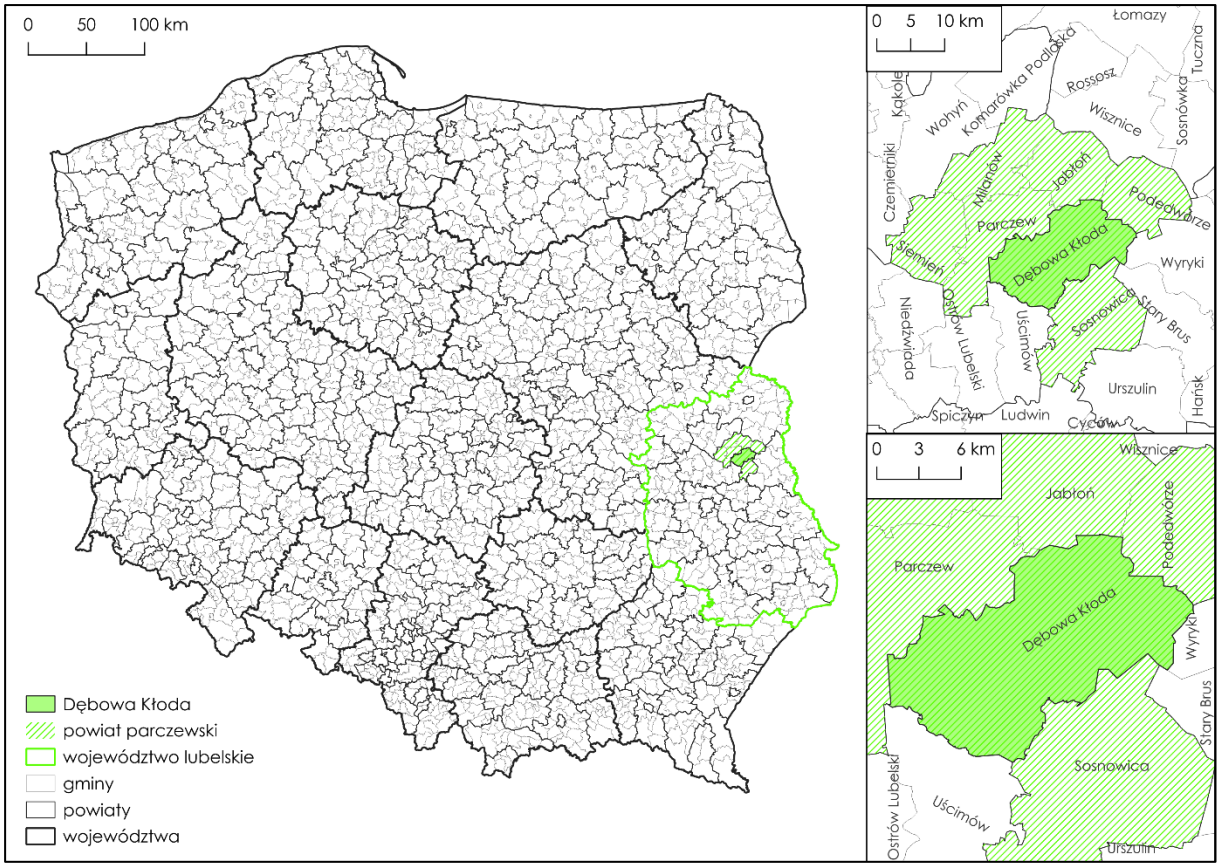

Ryc. 13. Położenie Gminy Dębowa Kłoda na tle gmin sąsiadujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

1.2. Transport

Gmina położona jest w odległości około:

- 45 km od granicy Polski z Białorusią,
- 50 km od granicy Polski z Ukrainą,
- 65 km od Lublina,
- 70 km od Białej Podlaskiej,
- 200 km od Warszawy.

Długość dróg na terenie Gminy Dębowa Kłoda wygląda następująco:

- wojewódzkie – 20 km,
- powiatowe – 57 km,
- gminne – 31 km,
- pozostałe – 370 km.

Długość publicznych dróg nieutwardzonych wynosi ok. 17 km.

Przez teren Gminy przebiega droga wojewódzka nr 819 (Parczew – Łowcza – Kołacze – Wola Uhurska). Zgodnie z treścią *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego* z 2015 r.[8] (PZPW) także droga powiatowa o numerze 1613L (Przewłoka – Dębowa Kłoda) została zaliczona do powiązań drogowych o układzie ponadlokalnym, mających tworzyć docelowy układ funkcjonalny podstawowych powiązań drogowych na obszarze województwa lubelskiego.

Przez obszar Gminy nie przebiegają natomiast autostrady, drogi ekspresowe ani krajowe.

[8] https://umwl.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/2Zal.1_tekst_PZPWL.pdf (dostęp: 17.05.2024 r.)

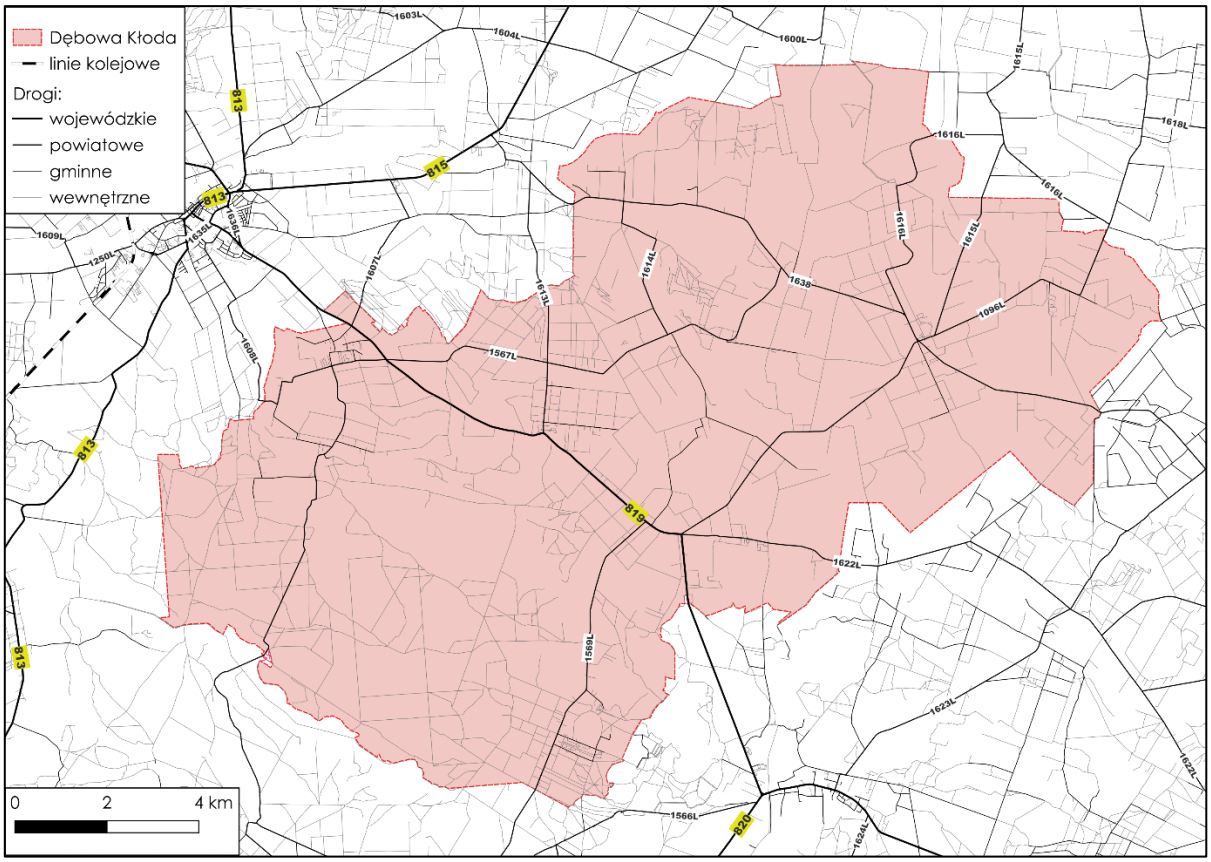

Ryc. 14 Sieć dróg w Gminie Dębowa Kłoda
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W najbliższej przyszłości planuje się przebudowę dróg w Stępkowie, Plebaniej Woli, Nietiahach, Bednarzówce oraz Białce.

Na terenie Gminy nie ma żadnych dróg rowerowych, znajduje się tu natomiast ścieżka rowerowa, a także szlaki piesze (szlak „Leśny", „Centralny" oraz „Partyzancki").

W Dębowej Kłodzie nie znajduje się żadna stacja kolejowa, a najbliższa jest zlokalizowana w Parczewie, skąd można podróżować w kierunku Lublina lub Białej Podlaskiej.

Drogowy transport zbiorowy w Gminie organizowany jest przez powiat parczewski (autobusy).

1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Powierzchnia Gminy wynosi 188 km^2 (ok. 20% powierzchni powiatu parczewskiego) i jest największa wśród gmin powiatu.

Tab. 9 Powierzchnia gmin powiatu parczewskiego w 2022 r.

	powierzchnia (km^2)
woj. lubelskie	25 122
powiat parczewski	952
Dębowa Kłoda	188
Jabłoń	110
Milanów	117
Parczew	147
Podedwórze	107
Siemień	111
Sosnowica	172

Źródło: BDL GUS.

Gmina podzielona jest na 20 następujących sołectw: Bednarzówka, Białka, Chmielów, Dębowa Kłoda, Hanów, Kodeniec, Korona, Krzywowierzba Kolonia, Leitnie, Lubiczyn, Makoszka, Marianówka, Nietiahy, Pachole, Plebania Wola, Stępków, Uhnin, Wyhalew, Zadębie i Żmiarki.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w 2023 roku ok. 64% powierzchni Dębowej Kłody zajmowały użytki rolne, z kolei lasy – ok. 32%.

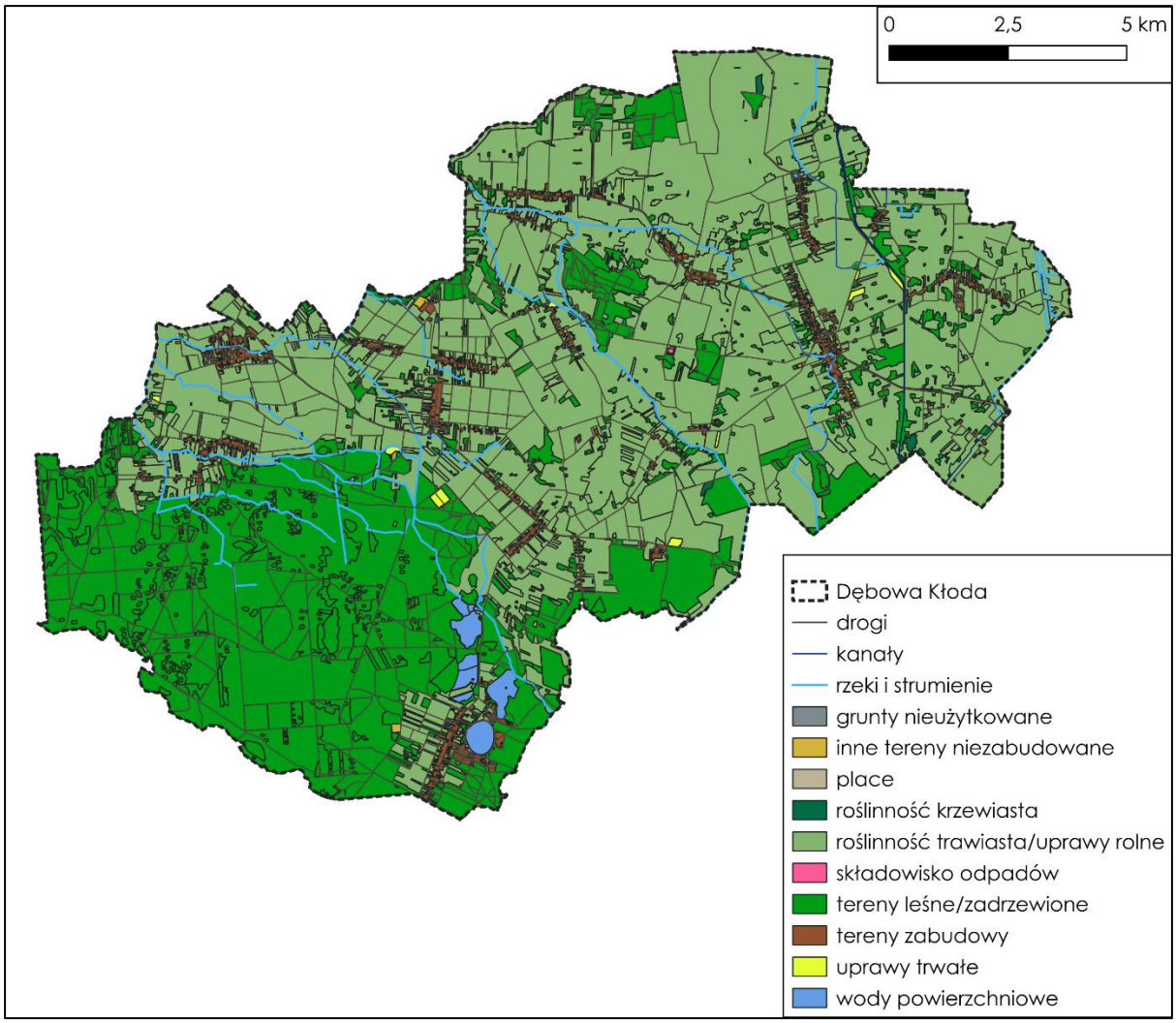

Ryc. 15 Rodzaje terenu w Gminie Dębowa Kłoda
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10K GUGiK.

Przez wschodnią część Gminy przebiega kanał melioracyjny Wieprz-Krzna, który jest najdłuższym kanałem w Polsce, liczącym ok. 140 km długości. W południowej części gminy leży Jezioro Bialskie o powierzchni prawie 32 ha i maksymalnej głębokości sięgającej 18 m.

Zgodnie z treścią PZPW z 2015 roku (s. 14-15): „rozmieszczenie największych miast w regionie, dla których zgodnie z krajową polityką kształtowania sieci osadniczej wskazuje się działania służące koncentrowaniu określonych funkcji o znaczeniu krajowym, regionalnym i subregionalnym, wpływa na zróżnicowany do nich dostęp z poszczególnych obszarów województwa lubelskiego. Przyjmując 40 min. jako maksymalny czas dojazdu, w którym mieszkańcy powinni mieć zagwarantowany dostęp usług publicznych wyższego rzędu (...) oraz miejskich rynków pracy, wyodrębniają się obszary o utrudnionym dostępie do wskazanych funkcji. Obejmują one gminy położone poza przyjętymi strefami oddziaływania Lublina, Białej Podlaskiej,

Chełma, Puław i Zamościa". Jedną z wymienionych w tym kontekście gmin ze wschodniej części województwa jest Dębowa Kłoda.

W PZPW, w ramach kształtowania i utrwalania tożsamości regionalnej oraz turystycznego wykorzystania potencjału kulturowego, wskazano także m.in. pasma kulturowe, traktowane jako wielkoprzestrzenne struktury wyznaczone na obszarach koncentracji potencjału kulturowego, pozwalającego na ukierunkowanie rozwoju turystyki i zintegrowany rozwój infrastruktury turystycznej. Pasmo pogranicza kulturowego, wyznaczone przez obiekty sakralne trzech religii, tj.: chrześcijaństwa (greckokatolickie, rzymsko-katolickie, prawosławne), judaizmu i islamu, rozciągające się od Haczowa (woj. podkarpackie) po Drohiczyn (woj. podlaskie), obejmuje także Gminę Dębowa Kłoda.

Zgodnie z treścią wspomnianego PZPW, na obszarach o szczególnej wartości kulturowej rekomenduje się utworzenie parków kulturowych, które zgodnie z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030[9] należy traktować jako obszary funkcjonalne ochrony krajobrazów kulturowych. Rekomendowane parki kulturowe obejmuje się ochroną planistyczną polegającą przede wszystkim na ochronie funkcjonalnej i kompozycyjnej zabudowy (w tym historycznej linii zabudowy) oraz zakazie lokalizacji tam obiektów budowlanych negatywnie oddziaływujących na krajobraz (np. elektrowni wiatrowych). W gronie rekomendowanych do utworzenia parków kulturowych (PKult.) znalazł się PKult. Horostyta, zlokalizowany m.in. na obszarze Gminy Dębowa Kłoda.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Gminę zaliczono ponadto do obszarów priorytetowych pod względem:

- budowy oraz rozbudowy i modernizacji urządzeń melioracyjnych, obejmujących obiekty o powierzchni co najmniej 500 ha,
- modernizacji i odbudowy obiektów stawowych (ochronę terenów ogroblowanych przed zmianą ich przeznaczenia na cele inne, niż zbiorniki wodne),
- rozwoju infrastruktury turystycznej i służącej ochronie walorów turystycznych w ośrodkach i strefach turystycznych w zakresie turystyki wypoczynkowej, m.in. w strefach o walorach wypoczynkowych znaczących w skali kraju (do tej kategorii zaliczono m.in. Pojezierze Łęczyńsko Włodawskie, na którego obszarze położona jest Dębowa Kłoda),

[9] https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20120000252/O/M20120252-1.pdf (dostęp: 20.05.2024 r.)

- budowy i rozbudowy zbiorowych systemów kanalizacyjnych ze względu na szczególnie niski wskaźnik skanalizowania (gminy wiejskie, gdzie z kanalizacji zbiorowej korzystało mniej niż 16% mieszkańców),
- realizacji systemów nawodnień w obszarze Kanału Wieprz – Krzna (w ramach przeciwdziałania skutkom suszy w zakresie przebudowy systemu melioracji szczegółowych w kierunku zwiększenia funkcji nawadniających).

Bardziej szczegółowe zasady polityki przestrzennej i zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy określono w *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dębowa Kłoda* z 2020 r. Również w tym dokumencie podkreślono potencjał i znaczenie turystyki w Gminie, a także jej wyjątkowe walory przyrodnicze. Zgodnie z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 7 lipca 2023 r. studium z początkiem 2026 r. ma zostać jednak zastąpione przez plan ogólny[10].

W 2023 r. na terenie Dębowej Kłody obowiązywały 3 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP), które obejmowały ok. 0,09% jej powierzchni. W momencie tworzenia niniejszego dokumentu trwały prace nad uchwaleniem kolejnego planu.

Na terenach, na których nie obowiązuje żaden MPZP, podstawą określania możliwych sposobów zmian ich zagospodarowania są decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (WZ). W latach 2018-2022 dla terenu Gminy wydano 225 WZ (średnio 45 rocznie), co stanowiło ponad 51% decyzji wydanych w powiecie. W przeliczeniu na tysiąc mieszkańców w badanym okresie wydawano rocznie średnio 12 WZ dla Dębowej Kłody, przy jedynie 2,6 decyzji dla powiatu.

Liczba wydanych pozwoleń na budowę oraz zgłoszeń budowy z projektem budowlanym w latach 2018-2022 wyniosła łącznie 87 (średnio ponad 17 rocznie) w Gminie, przy 619 w powiecie (ok. 124 rocznie). W przeliczeniu na tys. ludności były to średnio wartości 4,6 dla Dębowej Kłody i 3,6 dla powiatu. Zarówno w Gminie, jak i powiecie rocznie średnio 57% pozwoleń/zgłoszeń dotyczyło nowych budynków mieszkalnych.

Na podstawie opisanych danych można stwierdzić, iż Gmina charakteryzuje się w ostatnich latach większym natężeniem ruchu budowlanego niż powiat.

[10] https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20230001688/O/D20231688.pdf (dostęp: 07.06.2024 r.)

Tab. 10. Ruch budowlany w Gminie Dębowa Kłoda oraz powiecie parczewskim w latach 2018-2022

		2018	2019	2020	2021	2022
Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu						
ogółem	Dębowa Kłoda	50	36	54	49	36
	powiat	83	68	90	94	104
na 1 tys. mieszkańców	Dębowa Kłoda	12,62	9,18	14,52	13,44	9,97
	powiat	2,37	1,96	2,69	2,85	3,19
Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym						
ogółem	Dębowa Kłoda	32	13	10	18	14
	powiat	149	116	112	159	83
na 1 tys. mieszkańców	Dębowa Kłoda	8,08	3,32	2,69	4,94	3,88
	powiat	4,26	3,34	3,34	4,83	2,55
w tym nowe budynki mieszkalne (%)	Dębowa Kłoda	59,38	46,15	70,00	44,44	64,29
	powiat	52,35	56,03	66,96	54,72	53,01
w tym nowe budynki zbiorowego zamieszkania oraz niemieszkalne i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (%)	Dębowa Kłoda	40,63	53,85	30,00	55,56	35,71
	powiat	47,65	43,97	33,04	45,28	46,99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Za główne elementy zagospodarowania przestrzennego pogarszające ład przestrzenny w Gminie uznaje się obszary zdegradowane i niezagospodarowane oraz zły stan budynków. W momencie sporządzania niniejszego dokumentu obszarami wymagającymi rekultywacji są przede wszystkim Uhnin, Wyhalew, Kodeniec oraz Białka. Władze samorządowe planują w szczególności rozwój infrastruktury kulturalnej i turystycznej w miejscowości Białka, która jest głównym ośrodkiem wielofunkcyjnym Gminy (obok Dębowej Kłody) oraz ośrodkiem rozwoju. Za główny ośrodek konkurencyjny dla Gminy Dębowa Kłoda uznaje się natomiast Gminę Parczew, ze względu na odpływ mieszkańców w tamtym kierunku.

24 stycznia 2023 r. Rada Gminy Dębowa Kłoda podjęła uchwałą Nr XLVII/326/23 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021-2030 (Dz. Urz. z 2023 r., poz. 6853). Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Dębowa Kłoda na lata 2021-2030 będzie obejmował obszar rewitalizacji wyznaczony uchwałą Rady Gminy Dębowa Kłoda nr XLV/310/22 z dnia 28 listopada 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Dokument będzie stanowił podstawę do kontynuowania procesu rewitalizacji w Gminie.

Obszar zdegradowany obejmuje trzy podobszary:

- podobszar I: Chmielów, Bednarzówka;
- podobszar II: Stępków, Plebania Wola;

- podobszar III: Białka, Uhnin, Kodeniec, Wyhalew, Zadębie.

Obszar rewitalizacji składa się natomiast z 2 podobszarów: Białki oraz Kodeńca.

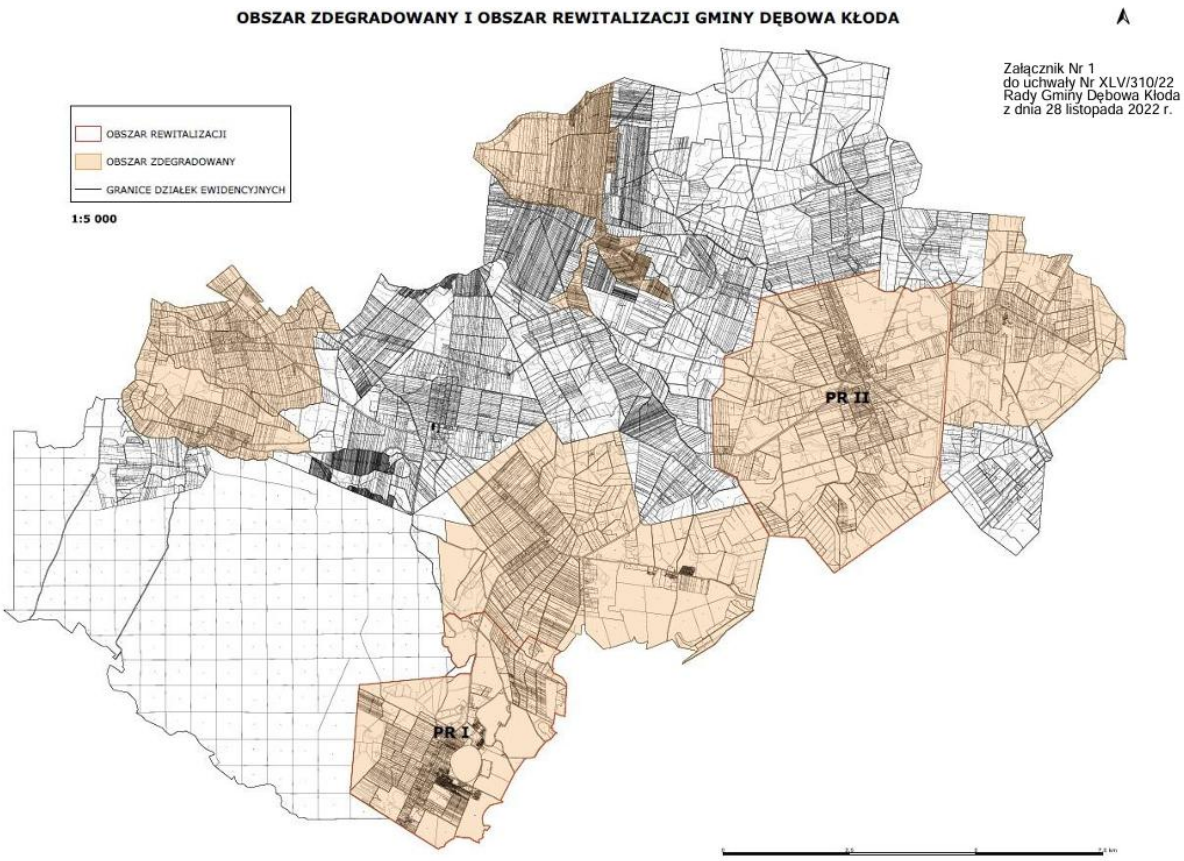

Ryc. 16 Granice obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Dębowa Kłoda
Źródło: uchwała nr XLV/310/22 Rady Gminy Dębowa Kłoda z dnia 28 listopada 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji: https://edziennik.lublin.uw.gov.pl/eli/POL_WOJ_LB/2022/6853/ogl/pol/pdf (dostęp: 07.06.2024 r.).

1.4. Walory przyrodnicze i turystyczne

Zgodnie z podziałem Polski na regiony fizyczno-geograficzne wg Kondrackiego Gmina położona jest na Równinie Parczewskiej, będącej częścią Polesia Zachodniego.

Przez teren Dębowej Kłody przebiegają koryta następujących rzek: Piwonii i Konotopy (dopływy Tyśmienicy wpadającej do Wieprza) oraz Żytawy (dopływ Zielawy). Charakterystycznymi cechami wszystkich tutejszych naturalnych cieków wodnych są ich małe spadki oraz kręte i płytkie koryta. Przez teren Gminy przebiega ponadto melioracyjny Kanał Wieprz-Krzna, który jest najdłuższym kanałem w Polsce (140 km długości). W południowej części Dębowej Kłody położone jest natomiast Jezioro Bialskie o powierzchni ok. 32 ha i maksymalnej głębokości ok. 18 m. Na obszarze Gminy znajdują się również złoża kruszywa naturalnego "Bednarzówka".

Mniej więcej 1/3 terenów Gminy Dębowa Kłoda objęta jest ochroną. Te obszary to: dwa rezerwaty przyrody, park krajobrazowy, obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Lasy Parczewskie" i obszar siedlisk Natura 2000 „Ostoja Parczewska" oraz 11 pomników przyrody.

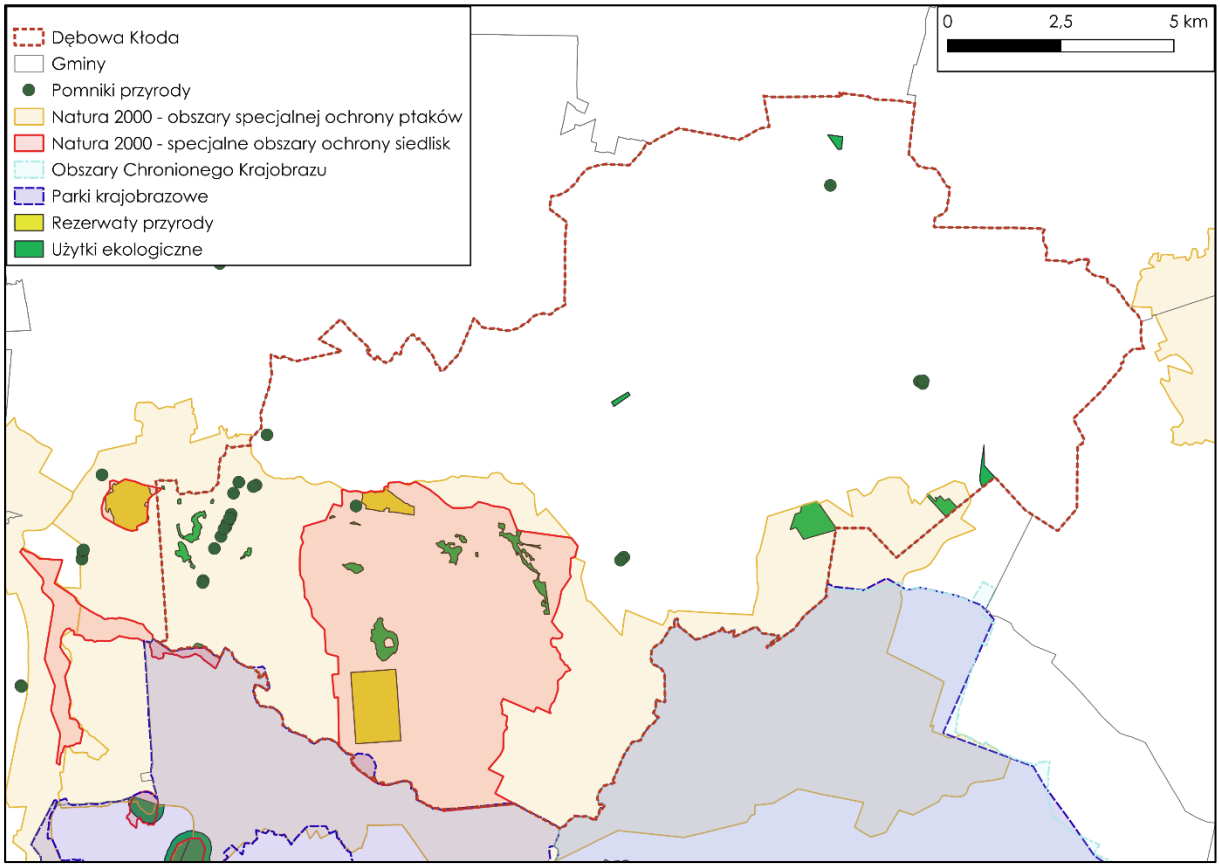

Ryc. 17. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Dębowa Kłoda
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Obszar siedlisk Natura 2000 „Ostoja Parczewska" PLH 060107

Jego powierzchnia wynosi 3 591,5 ha. Obejmuje cały rozległy kompleks Lasów Parczewskich wraz z przylegającymi terenami otwartymi. Ze względu na duże zróżnicowanie stosunków wodnych i glebowych w obszarze występuje wiele siedlisk przyrodniczych. Obszar położony jest w całości w zlewni Tyśmienicy. Największe cieki odwadniające teren to Konotopa, Ochożanka oraz Bobrówka, której dolina miejscami zachowała jeszcze naturalny charakter. W obrębie obszaru położone są trzy niewielkie jeziora: Obradowskie, Czarne Gościnieckie i Kleszczów. Lasy Parczewskie wraz z Lasami Włodawskimi i Lasami Sobiborskimi tworzą największy kompleks leśny we wschodniej Polsce. Ma to istotne znaczenie dla zamieszkującej ten teren populacji wilka.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Lasy Parczewskie" PLB 060006

Występują tu co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Znajduje się tu jedno z nielicznych stanowisk lęgowych podgorzałki. Obszar obejmuje kompleks leśny Lasy Parczewskie. Powierzchnia obszaru wynosi 14 024,3 ha. W okresie lęgowym obszar zasiedlają następujące gatunki ptaków: bielik, podgorzałka, puchacz, trzmielojad, bocian czarny i dzięcioł białogrzbiety.

Rezerwat Królowa Droga

Obejmuje powierzchnię 38,6 ha znajdujących się na terenie leśnictwa Makoszka. Celem istnienia rezerwatu jest zachowanie naturalnego fragmentu lasu dębowego z domieszką sosny. Można tu spotkać można wiele pomnikowych okazów dębu szypułkowego oraz inne gatunki roślin rzadkich i chronionych, takie jak wawrzynek wilczełyko, orlik pospolity, naparstnica zwyczajna oraz lilia złotogłów.

Rezerwat Lasy Parczewskie

Powstał w 1984 r. na powierzchni 157,29 ha położonych w leśnictwie Białka. Rezerwat ma charakter nie tylko przyrodniczy, ale również historyczny, gdyż Lasy Parczewskie były bazą i zapleczem dla oddziałów walczących w Powstaniu Styczniowym, a podobną, choć nieporównywalnie większą rolę odegrały w czasie II Wojny Światowej. Odnajdziemy tu również zrekonstruowane okopy i ziemianki, a także mogiły partyzanckie.

W rezerwacie dominuje bór mieszany z dębem szypułkowym i brzozą brodawkowatą, a tylko na niewielkich suchszych fragmentach rośnie bór świeży. Trzeba wspomnieć, że na północno-zachodnim krańcu oddziału nr 181 rośnie kilka pomnikowych sosen zwyczajnych, które noszą nieformalną nazwę „sosen partyzanckich".

Warto wiedzieć, że stwierdzono tu kilka gatunków roślin podlegających ochronie ścisłej, takich jak: widłak jałowcowaty, lilia złotogłów, konwalia majowa, kruszyna pospolita i turówka leśna. Rosną tu też rzadziej spotykane gatunki: ciemiężyk białokwiatowy, wężymord niski i czartawa pospolita. Swoje obszary lęgowe mają tutaj m.in. takie ptaki, jak: drapieżne orliki krzykliwe, małe kuraki jarząbki i pstrokate dzięcioły średnie. Lasy Parczewskie są ponadto ostoją wilka.

Użytki ekologiczne

W gminie Dębowa Kłoda za użytki ekologiczne uznano 14 obszarów o łącznej powierzchni 160,19 ha. Wszystkie z nich to śródleśne bagna położone w Nadleśnictwie Parczew, a w granicach leśnictw: Makoszka, Dębowa Kłoda i Gościniec. Największy

z użytków ma powierzchnię prawie 50 ha i znajduje się w oddziałach 270a i 271a leśnictwa Dębowa Kłoda.

Pomniki przyrody

Na obszarze gminy Dębowa Kłoda opisano i objęto ochroną 11 pomników przyrody. Wśród nich najliczniej reprezentowane są dęby szypułkowe i lipy drobnolistne. Najbardziej okazały dąb ma 580 cm obwodu, któremu niemal dorównuje lipa o obwodzie 563 cm.

Poleski Park Narodowy

W bliskim sąsiedztwie gminy Dębowa Kłoda położony jest Poleski Park Narodowy, który obejmuje powierzchnię ponad 9760 ha, a jego strefa ochronna (otulina) rozciąga się na ponad 13 702 ha. Najbardziej charakterystycznym i najcenniejszym elementem PPN są rozległe torfowiska, wyróżniające ten obszar spośród wszystkich parków narodowych w Polsce. Dodatkowo na jego terenie występuje m.in. ok. 200 gatunków ptaków, 48 gatunków ssaków, 13 gatunków płazów, 7 gatunków gadów i 21 gatunków ryb.

Jezioro Bialskie

Jednym z najczęściej odwiedzanych miejsc w okolicy jest jezioro Bialskie, położone we wsi Białka, w zlewni rzeki Konotopy. Ma ono owalny kształt, powierzchnię ok. 31,7 ha i objętość wynoszącą 2 158 000 m^3. Jego maksymalna głębokość to 18,2 m. Według badań Inspekcji Ochrony Środowiska w Lublinie jezioro posiada II klasę czystości. W sezonie letnim wykorzystywane jest w celach rekreacyjnych. Wokół jeziora zlokalizowana jest baza noclegowa w postaci domków letniskowych, ośrodków wypoczynkowych oraz pól kempingowych i namiotowych.

Głównymi elementami infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej Gminy są z kolei:

- ośrodek wypoczynkowy *Kropelka* Spółka Z.o.o. w Białce,
- młodzieżowy ośrodek wypoczynkowy *Red Lion* w Białce,
- hotel *Polesie* w Białce,
- stajnia *Makoszka* w Makoszce.

Na terenie gminy funkcjonują także 3 gospodarstwa agroturystyczne, które oferują swoim gościom wiele atrakcji turystycznych i rekreacyjnych, takich jak: grillowanie, biesiadowanie, wycieczki piesze i rowerowe, uczestnictwo w codziennych pracach gospodarzy oraz imprezach folklorystycznych. Turyści przebywający na urlopie w gospodarstwach agroturystycznych mogą także spróbować regionalnej kuchni.

W Gminie znajdują się ponadto dwa zabytki ujęte w rejestrze zabytków nieruchomych województwa lubelskiego[11]: kościół parafialny pw. Serca Jezusowego w miejscowości Białka (przeniesiony z miejscowości Horodyszcze, gm. Wisznice, pow. bialski) oraz kościół parafialny pw. Narodzenia NMP w miejscowości Kodeniec, a także 218 zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków[12].

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

2.1.1. Przedsiębiorczość

Charakterystyka przedsiębiorczości, rozumianej jako zespół procesów związanych z powstawaniem nowych i rozwojem istniejących podmiotów gospodarczych, stanowi podstawę diagnozy sytuacji gospodarczej gminy. Często przedmiotem analizy jest liczba różnego typu przedsiębiorstw odniesiona do populacji ludzkiej lub ogólnej populacji podmiotów gospodarczych[13].

W 2022 r. w Dębowej Kłodzie było 266 podmiotów zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON), co stanowiło ok. 10% podmiotów w powiecie parczewskim. Biorąc pod uwagę poszczególne gminy powiatu zdecydowanie największy odsetek podmiotów gospodarki narodowej było zarejestrowanych w Parczewie (ok. 52%). W stosunku do 2018 r. liczba podmiotów w Dębowej Kłodzie wzrosła o ok. 7%, jednak ich udział w powiecie nieznacznie się zmniejszył.

Tab. 11. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie parczewskim w latach 2018-2022

JST	2018		2022		zmiana w okresie 2018-2022
	podmioty zarejestrowane w REGON	% podmiotów w powiecie	podmioty zarejestrowane w REGON	% podmiotów w powiecie	
powiat parczewski	2 427	100,0	2 710	100,0	283
Dębowa Kłoda	248	10,2	266	9,8	18
Jabłoń	207	8,5	229	8,5	22
Milanów	205	8,4	254	9,4	49

[11] https://wkz.lublin.pl/wp-content/uploads/2024/03/zalacznik-nr-1.pdf (dostęp: 20.05.2024 r.)
[12] https://ugdebowakloda.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/65_[_18-zal.pdf (dostęp: 20.05.2024 r.)
[13] Por. Raczyk A. (2009), Metody badania przedsiębiorczości oparte na rejestrze podmiotów gospodarki narodowej, *Przedsiębiorczość-Edukacja*, *5*, 133-146

Parczew	1 293	53,3	1 416	52,3	123
Podedwórze	107	4,4	124	4,6	17
Siemień	225	9,3	271	10,0	46
Sosnowica	142	5,9	150	5,5	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z podziałem według sekcji PKD największy odsetek podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Gminie Dębowa Kłoda w 2022 r. stanowiły te działające w sektorach handlu i naprawy pojazdów (24,3%; 64 podmioty) oraz budownictwa (20,5%; 54). W Gminie nie funkcjonowały natomiast żadne organizacje i zespoły eksterytorialne.

Tab. 12. Podmioty działające na terenie Gminy Dębowa Kłoda w 2022 r. według sekcji PKD

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	64	24,3%
SEKCJA F Budownictwo	54	20,5%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	29	11,0%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	22	8,4%
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18	6,8%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	15	5,7%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	12	4,6%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	11	4,2%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8	3,0%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7	2,7%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	5	1,9%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	1,5%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	3	1,1%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	1,1%
SEKCJA P Edukacja	3	1,1%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	0,8%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	1	0,4%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	0,4%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1	0,4%
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Największymi przedsiębiorstwami działającymi na terenie Gminy w 2023 r. były:

- Karol Kania i Synowie Sp. z o.o. – produkcja podłoży pieczarek,
- Hotel Polesie – hotel, ośrodek wypoczynkowy,
- Ośrodek Wypoczynkowy „Kropelka" – ośrodek wypoczynkowy,
- Stajnia Makoszka – kwatera agroturystyczna, nauka jazdy konnej,
- Świetny Spokój u Rybaków – agroturystyka,
- Bioelektrownia Sp. z o. o.
- PMN AGRO,
- Gospodarstwo Rolno - Handlowe Uhnin Sp. z o.o.,
- Gospodarstwo Rolno - Handlowe Wyhalew Sp. z o.o

W roku 2022 oraz dwóch poprzedzających latach liczba nowo zarejestrowanych w REGON podmiotów działających w Dębowej Kłodzie była większa niż liczba tych wyrejestrowanych, co wskazuje na pozytywne zmiany względem lat 2018 i 2019. Dane sugerują zatem zwiększenie zainteresowania przedsiębiorców Gminą.

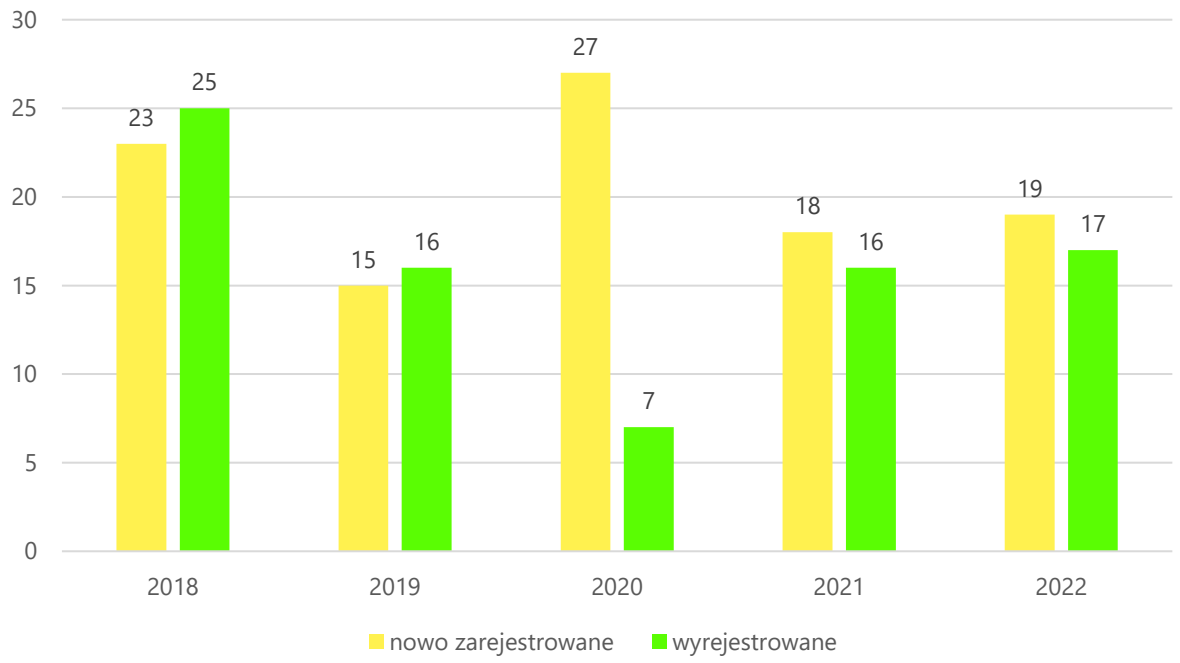

Ryc. 18. Porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2018-2022 działających na terenie Gminy Dębowa Kłoda

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2022 r. w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców liczba zarejestrowanych podmiotów prowadzących działalność w Gminie wyniosła 74, co oznacza wzrost o ponad 17% względem roku 2018. W całym badanym okresie wartości wskaźnika są jednak zdecydowanie niższe niż dla powiatu i województwa, co więcej – różnice te się pogłębiają.

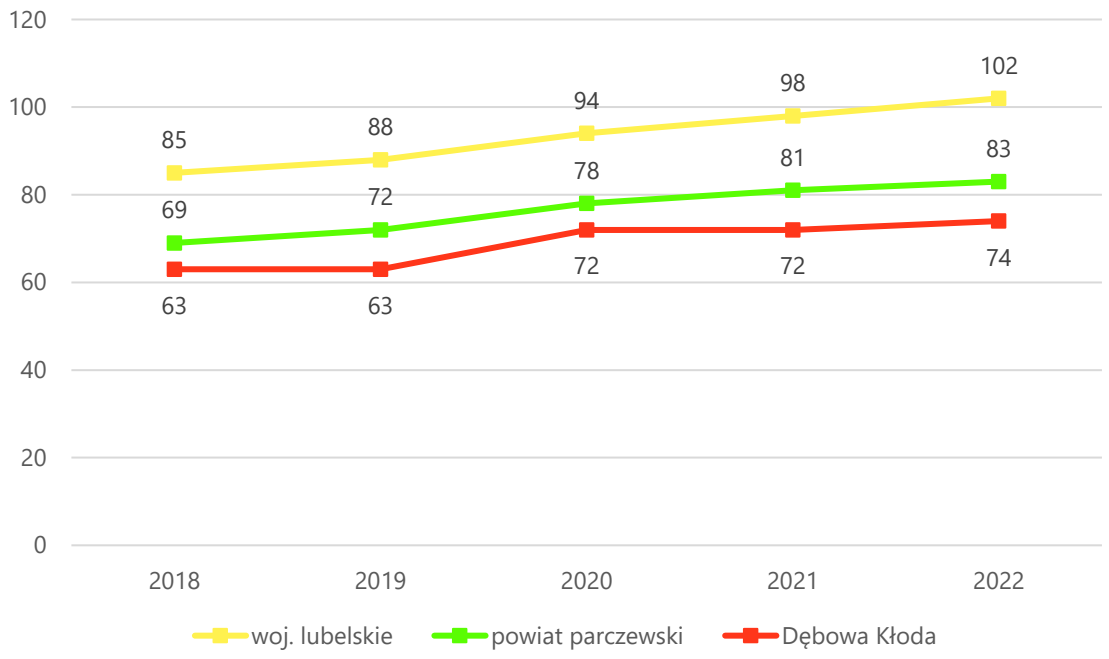

Ryc. 19. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Dębowa Kłoda na tle powiatu i województwa w latach 2018-2022
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.1.2. Rynek pracy

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Dębowej Kłodzie w 2022 r. wyniósł ponad 7% i była to wartość zdecydowanie większa niż w powiecie i województwie (po 5,2%). Większy odsetek bezrobotnych w Gminie był zresztą większy w całym badanym okresie.

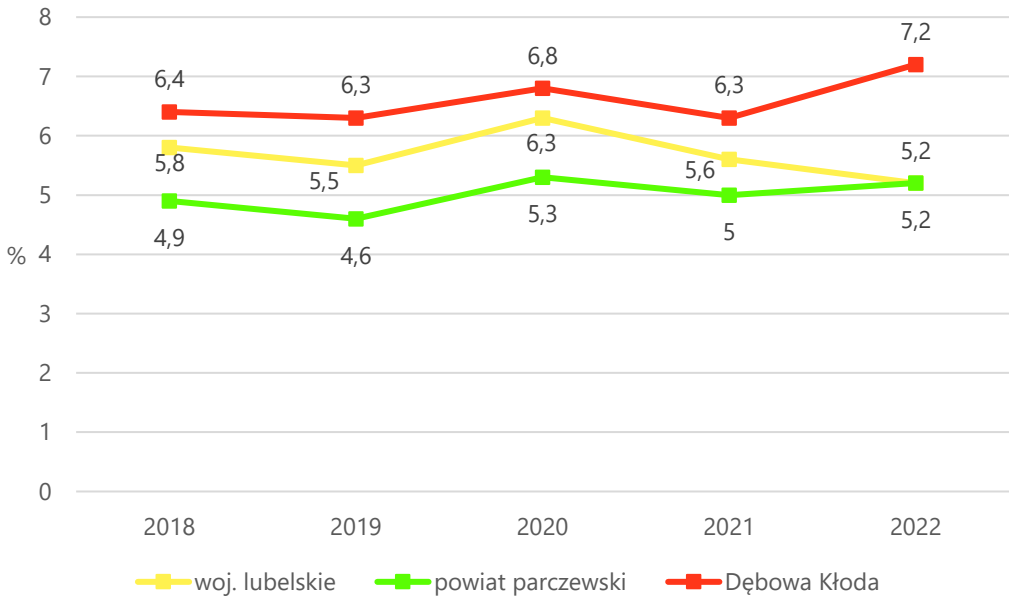

Ryc. 20. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na początku 2024 r. w powiecie parczewskim było 991 zarejestrowanych bezrobotnych, z czego ok. 53% stanowiły kobiety. Największą część w podziałach na czas pozostawania bez pracy, wiek i wykształcenie stanowili odpowiednio: pozostający bez pracy powyżej 24 miesięcy, będący w wieku 25-34 lata, z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym/branżowym.

Tab. 13. Struktura bezrobotnych w powiecie parczewskim (stan na początek 2024 roku)

		Ogółem	w tym kobiety
Bezrobotni zarejestrowani ogółem		991	525
Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	do 1	109	50
	1-3	132	65
	3-6	162	85
	6-12	133	61
	12-24	140	79
	powyżej 24	315	185
Wiek	18-24	147	75
	25-34	260	164
	35-44	250	157
	45-54	199	96
	55-59	82	33
	60 lat i więcej	53	0
Wykształcenie	wyższe	115	81
	policealne i średnie zawodowe/branżowe	292	158
	średnie ogólnokształcące	103	69
	zasad. zawodowo/branżowe	191	87
	gimnazjalne/podstawowe i poniżej	290	130

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MRiPS-01: https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane/ (dostęp: 21.05.2024 r.)

Zgodnie z danymi z „Monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie parczewskim w 2019 roku" Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie[14] maksymalny deficyt stwierdzono w następujących grupach zawodów: recepcjoniści (z wyłączeniem hotelowych), pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food oraz robotnicy wykonujący prace proste przy uprawie roślin i hodowli zwierząt. Grupami zawodów nadwyżkowych byli z kolei: dietetycy i żywieniowcy, ekonomiści oraz rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby.

Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie parczewskim w 2022 r. wyniosło ok. 5 400 zł i było o ok. 9% niższe niż w województwie i ok. 20% niż w kraju. W 2018 r.

14 https://parczew.praca.gov.pl/documents/1790588/3714642/Monitoring%20zawod%C3%B3w%20deficytowych%20i%20nadwy%C5%BCkowych%202019/b03b0b61-c339-4658-adc1-03a7e89ac9f3?t=1607433338822 (dostęp: 21.05.2024 r.)

te różnice wyniosły odpowiednio ok. 12% i ok. 22%, co oznacza niewielkie zwiększenie się tych dysproporcji.

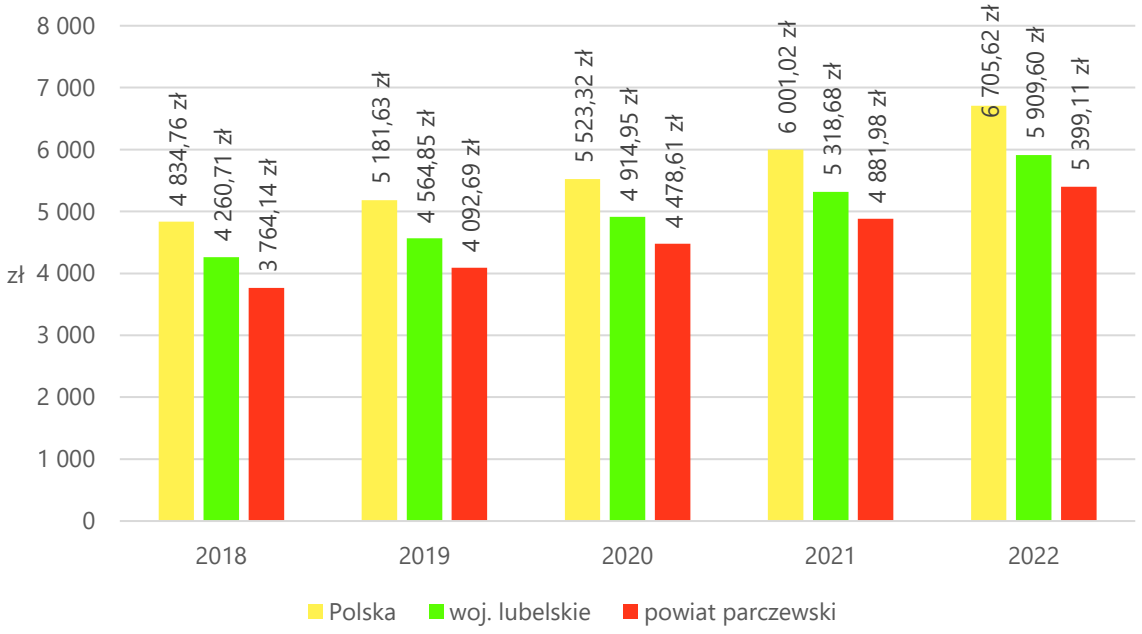

Ryc. 21 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie parczewskim w latach 2018-2022 na tle województwa i kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.1.3. Rolnictwo

W 2020 r. ok. 9 400 ha powierzchni Gminy Dębowa Kłoda stanowiły grunty rolne i leśne, z czego ok. 91% to użytki rolne. Ich zdecydowana większość to z kolei grunty pod zasiewami (ok. 76%).

Tab. 14. Powierzchnia użytkowanych gruntów (ha) w Gminie Dębowa Kłoda w roku 2020

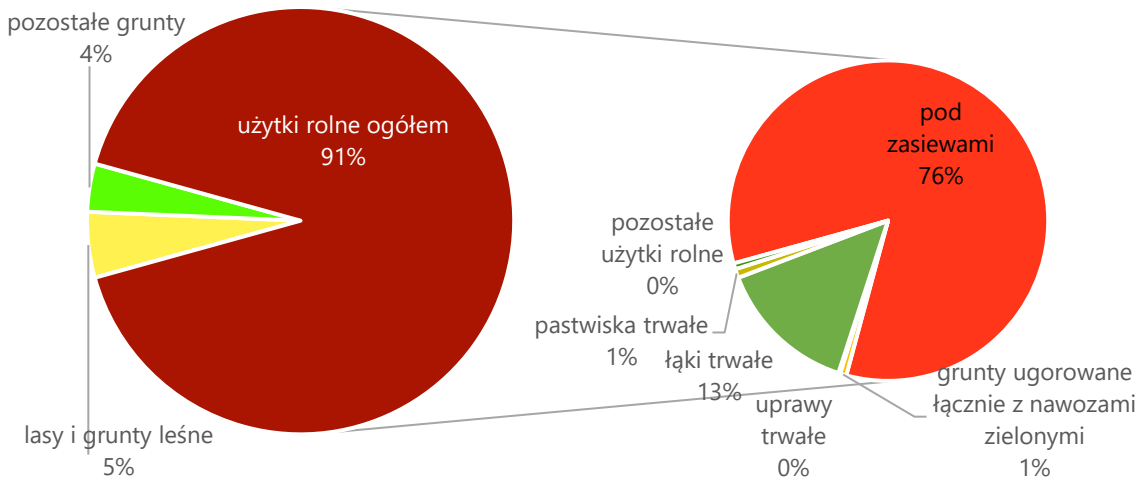

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Powszechny Spis Rolny 2020).

71% upraw stanowiły zboża (ponad 5 100 ha), z czego największą część pszenżyto (ok. 1 900 ha) oraz pszenica (ponad 1 100 ha). 16% powierzchni upraw pokrywały natomiast rośliny przemysłowe.

Tab. 15. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw (ha) w Gminie Dębowa Kłoda w roku 2020

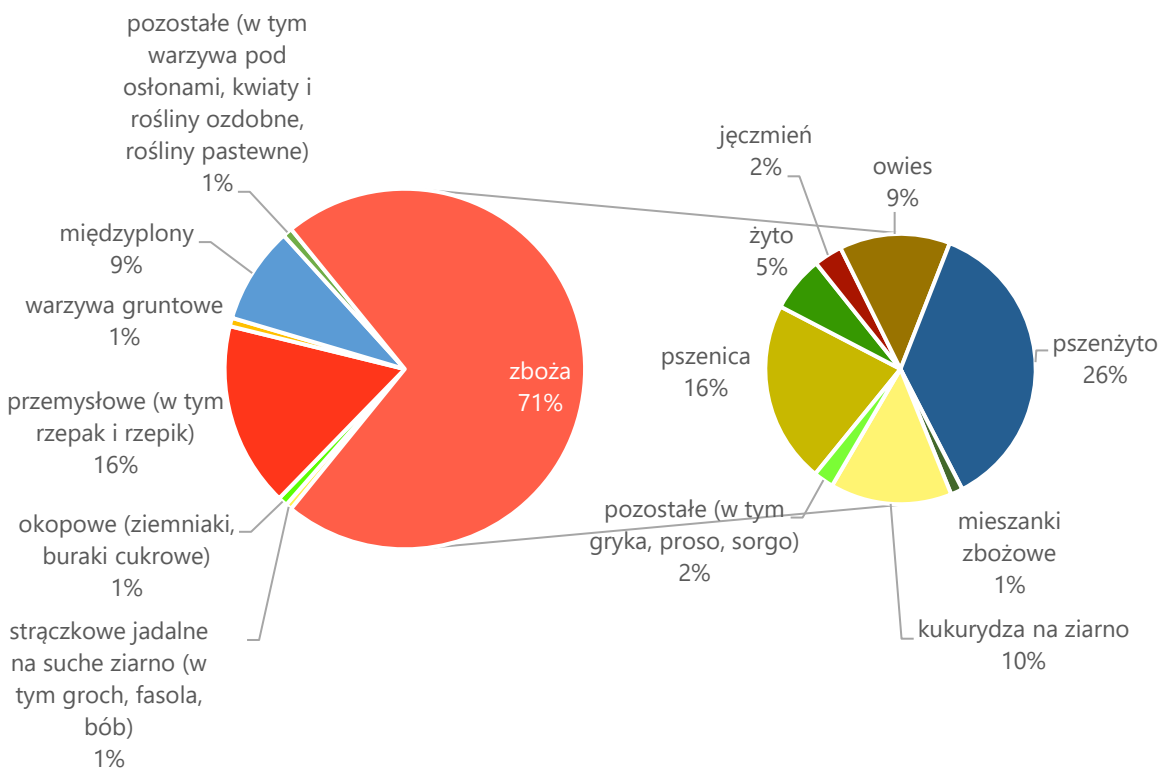

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Powszechny Spis Rolny 2020).

W 2020 r. w Dębowej Kłodzie działało 577 podmiotów zajmujących się rolnictwem, co stanowiło ok. 15% podmiotów w powiecie. Największą część w obu tych jednostkach stanowiły gospodarstwa rolne o powierzchni 1-5 ha (odpowiednio 41% i 37%), a najmniejszą – o pow. do 1 ha (po 1%). Średnia wielkość gospodarstwa wyniosła ok. 14,8 ha w Gminie i 13,1 w powiecie. Obserwowane rozdrobnienie gospodarstw jest często uznawane za niekorzystne, ze względu na powodowanie m.in. trudności w zarządzaniu gruntami oraz nieefektywne wykorzystanie czasu oraz środków finansowych[15].

Tab. 16. Liczba gospodarstw rolnych w Gminie Dębowa Kłoda oraz w powiecie parczewskim wg grup obszarowych użytków rolnych w roku 2020

Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	Dębowa Kłoda		powiat parczewski	
	Liczba podmiotów	Udział	Liczba podmiotów	Udział
ogółem	577	100%	3 862	100%

[15] Por. Dudzińska, M. (2012). Szachownica gruntów rolnych jako czynnik kształtujący przestrzeń wiejską. Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich, (2/III).

do 1 ha włącznie	3	1%	40	1%
1 - 5 ha	234	41%	1 440	37%
5 - 10 ha	139	24%	937	24%
10 - 15 ha	67	12%	569	15%
15 ha i więcej	134	23%	876	23%
Średnia wielkość gospodarstwa rolnego dla użytków rolnych (ha)	14,84		13,07	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Powszechny Spis Rolny 2020).

2.2. Infrastruktura i środowisko

2.2.1. Urządzenia sieciowe

Wg GUS w 2022 r. udział mieszkańców Dębowej Kłody korzystających z instalacji wodociągowej wyniósł 83,2%, czyli o 4,2 p.p. mniej niż w powiecie parczewskim i 4,5 p.p. mniej niż w województwie lubelskim. W przypadku sieci kanalizacyjnej te wartości były zdecydowanie mniejsze i wyniosły odpowiednio: 18,2%, 47,3% oraz 54,2%. Z instalacji gazowej korzystało zaledwie 0,3% osób mieszkających w Gminie, 4,9% w powiecie i 46,8% w województwie.

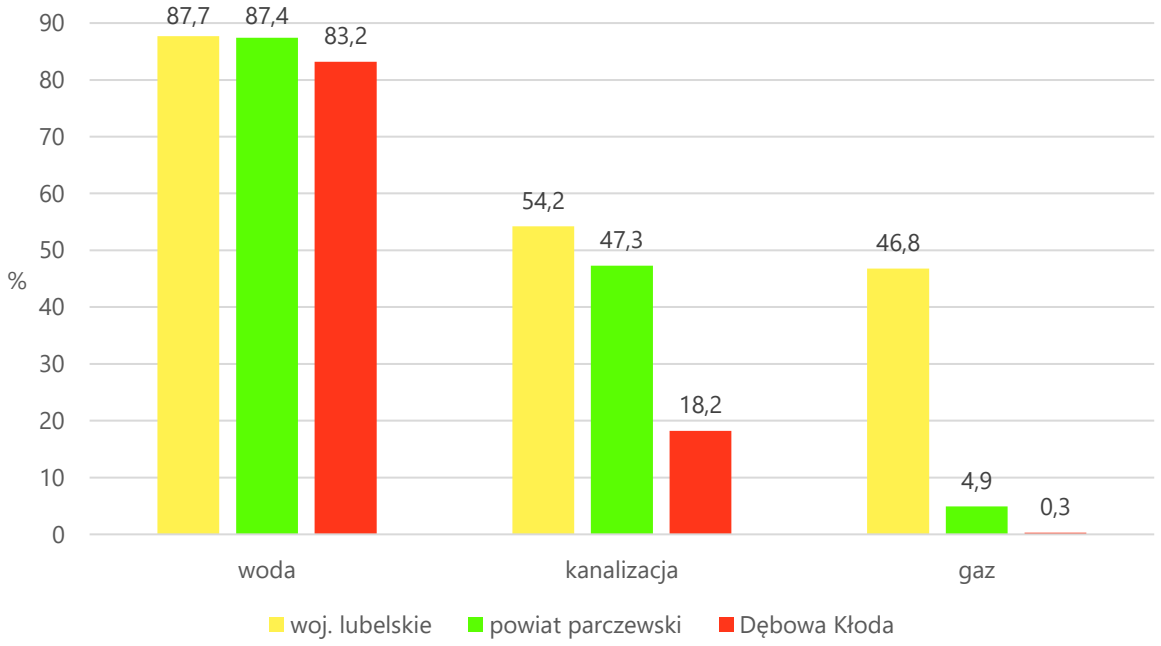

Ryc. 22. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Dębowa Kłoda w 2022 roku na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Dębowa Kłoda w 2023 r. do sieci wodociągowej dostęp miał już każdy mieszkaniec Gminy. Podmiotem odpowiedzialnym za dostarczanie wody jest właśnie Gmina, z wyłączeniem miejscowości Krzywowierzba Kolonia (wodę dostarcza Gmina Wyryki). Władze Dębowej Kłody, ze względu na

podwyższone wartości wskaźników mikrobiologicznych, na moment pisania diagnozy w niektórych miejscowościach Gminy odbyło się już płukanie sieci wodociągowej.

Na terenie Dębowej Kłody znajdują się 4 oczyszczalnie ścieków (Białka, Wyhalew, Leitnie, Uhnin), które zapewniają przepustowość odpowiednią do aktualnej liczby mieszkańców. Celem odbioru ciekłych nieczystości od mieszkańców nieposiadających dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej Gmina zakupiła w ostatnim czasie samochód ascenizujący. Planuje się ponadto przebudowę oczyszczalni ścieków w Wyhalewie oraz w miejscowości Uhnin wraz z istniejącą siecią kanalizacyjną.

Głównym operatorem internetowym na terenie Gminy Dębowa Kłoda jest INEA. Dostęp do technologii światłowodowej, w momencie opracowywania diagnozy, mają jedynie mieszkańcy miejscowości Bednarzówka, Krzywowierzba Kolonia i Zadębie oraz części miejscowości Dębowa Kłoda. Gmina pracuje jednak nad poprawą tej sytuacji i zapełnienia tzw. białych plam, m.in. poprzez informowanie operatorów o występowaniu takich obszarów.

2.2.2. Ochrona środowiska i odnawialne źródła energii

Gmina Dębowa Kłoda realizuje zadania własne z dziedziny ochrony środowiska i przyrody przede wszystkim na podstawie następujących dokumentów:

- *Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Dębowa Kłoda* z 2020 r. [16] (stanowiącego aktualizację Planu z 2015 r.; celem strategicznym jego realizacji jest redukcja zużycia energii oraz emisji CO_2 o 50% do 2023 r. w stosunku do roku 2009, z wyłączeniem emisji z sektora przemysłowego),
- *Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Dębowa Kłoda na lata 2020-2035* [17] (sugeruje się podejmowanie działań zmierzających do znacznego zwiększenia udziału energii produkowanej w oparciu o OZE w całkowitym bilansie energetycznym Gminy, a także działań poprawiających efektywność energetyczną),
- *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Dębowa Kłoda na lata 2014-2032*[18] (zgodnie z jego treścią ilość zinwentaryzowanych materiałów zawierających azbest na terenie Gminy Dębowa Kłoda wyniosła przed powstaniem Programu 2199,31 Mg, całkowity koszt netto usunięcia materiałów zawierających azbest ma wynieść 7 877 519 zł, a całkowity koszt

[16] https://ugdebowakloda.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/XXII_[_141-zal.pdf (dostęp: 27.05.2024 r.)
[17] https://ugdebowakloda.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/XXIX_[_199-zal..pdf (dostęp: 27.05.2024 r.)
[18] https://ugdebowakloda.bip.lubelskie.pl/upload/pliki//0III_[_8-zal..pdf (dostęp: 27.05.2024 r.)

nowych pokryć dachowych i elewacji wraz z kosztami wykonanych prac – 16 326 855,42 zł).

Gmina nie posiada natomiast Programu Ochrony Środowiska.

Najczęściej wykorzystywanym źródłem energii na terenie Gminy Dębowa Kłoda w 2023 roku była biomasa. Zidentyfikowano 768 źródeł ciepła tego typu. Znaczny udział miały też węgiel kamienny (623), energia elektryczna (512) oraz energia słoneczna (393).

Tab. 17 Źródła energii w Gminie Dębowa Kłoda w roku 2023

Nośnik energii	Liczba źródeł
węgiel kamienny*	623
gaz ziemny	29
olej opałowy	11
biomasa, w tym drewno*	768
ciepło sieciowe (lokalne kotłownie, elektrociepłownie, biogazownie, spalarnie odpadów)	1
energia elektryczna	512
energia słoneczna (kolektory słoneczne)	393
energia geotermalna (pompy ciepła)	14

*W ramach kategorii „biomasa, w tym drewno" uwzględniony został m.in. węgiel, który jednocześnie jest osobną kategorią – niektóre źródła zostały więc zliczone więcej niż raz.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Święciechowie.

Na terenie Gminy znajduje się jedna stacja monitoringu jakości powietrza (Dębowa Kłoda 116A). Gmina pośredniczy także w przyjmowaniu wniosków o dofinansowanie zw. z programem *Czyste powietrze*.

W latach 2018-2024[19] miało miejsce 20 postępowań dot. decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla elektrowni fotowoltaicznych na obszarze Gminy Dębowa Kłoda. Przedsięwzięciami na jej terenie, mogącymi potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, są na ten moment: Bioelektrownia Uhnin Sp. z o.o. – Uhnin; Karol Kania i Synowie Sp. z o. o. (producent podłoża do uprawy pieczarek) – Żmiarki.

Tereny przeznaczone pod rozwój OZE (elektrownie fotowoltaiczne) znajdują się w miejscowościach Leitnie, Bednarzówka, Żmiarki oraz Dębowa Kłoda.

2.2.3. Gospodarka odpadami

Szczegółowe zasady dot. utrzymania czystości i porządku na nieruchomościach położonych na terenie Gminy wyznacza treść *Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Dębowa Kłoda* z 2021 r. Gmina jest odpowiedzialnym za

[19] Do momentu sporządzania niniejszego dokumentu.

odbiór, wywóz i zagospodarowanie odpadów komunalnych na swoim terenie. Odpady zbierane są w podziale na 5 frakcji, w następujący sposób:

1) niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne:

a) dla nieruchomości jednorodzinnych - raz na dwa tygodnie,

b) dla nieruchomości wielorodzinnych - w okresie od kwietnia do października raz na tydzień a w pozostałych miesiącach raz na dwa tygodnie;

2) odpady segregowane: papier, tworzywa sztuczne, metale i odpady opakowaniowe wielomateriałowe - raz w miesiącu;

3) odpady ze szkła opakowaniowego - raz na kwartał;

4) popiół - odbierany w terminach określonych w harmonogramie wywozu odpadów dla poszczególnych miejscowości przez przedsiębiorcę odbierającego odpady dla nieruchomości jednorodzinnych oraz wielolokalowych - dwa razy w roku (w marcu i w grudniu) lub po zawiadomieniu telefonicznym;

5) bioodpady - odbierane w terminach określonych w harmonogramie wywozu odpadów dla poszczególnych miejscowości przez przedsiębiorcę odbierającego odpady:

a) dla nieruchomości jednorodzinnych - w okresie od kwietnia do października raz na tydzień, a w pozostałych miesiącach raz na miesiąc,

b) dla nieruchomości wielorodzinnych - w okresie od kwietnia do października raz na tydzień, a w pozostałych miesiącach raz na miesiąc.

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) znajduje się pod adresem Dębowa Kłoda 116B (przy Urzędzie Gminy).

Liczba mieszkańców Gminy objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi w 2023 r. wyniosła 3 164, czyli o ok. 7% więcej niż w roku 2020. Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych również wzrosła w czasie, z ok. 669 ton do ok. 870 ton. Zmalał natomiast udział odpadów segregowanych, z 45% w 2020 do 39% w 2023 r. Gmina spełniała wymagany poziom przygotowania odpadów do ponownego użycia i recyklingu w każdym z lat 2021-23.

Tab. 18. Stan gospodarki odpadami w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)	2 962	2 854	3 205	3 164

Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:		669,14	816,34	783,08	869,53
zmieszane		370,60	518,38	506,28	533,12
segregowane		298,54	297,96	276,80	336,41
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		45%	36%	35%	39%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,23	0,29	0,24	0,27
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (%)	gmina	69,29	x	x	x
	wymagany	50	x	x	x
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych (%)	gmina	nie dotyczy	nie dotyczy	x	x
	wymagany	70	70	x	x
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania (%)	gmina	0	0	x	x
	wymagany	<35	<35	x	x
Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (%)	gmina	x	29,58	29,59	35,28
	wymagany	x	>20	>25	>35

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań.

2.3. Stan finansów samorządowych

2.3.1. Wykonanie budżetu

Dochody ogółem Gminy Dębowa Kłoda w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w 2023 r. 7 595 zł i były wyższe o 10%. od średniej gmin w powiecie oraz od średniej gmin w województwie lubelskim. Od 2018 r. zaobserwowano wzrost tej wartości w Gminie o ok. 37%.

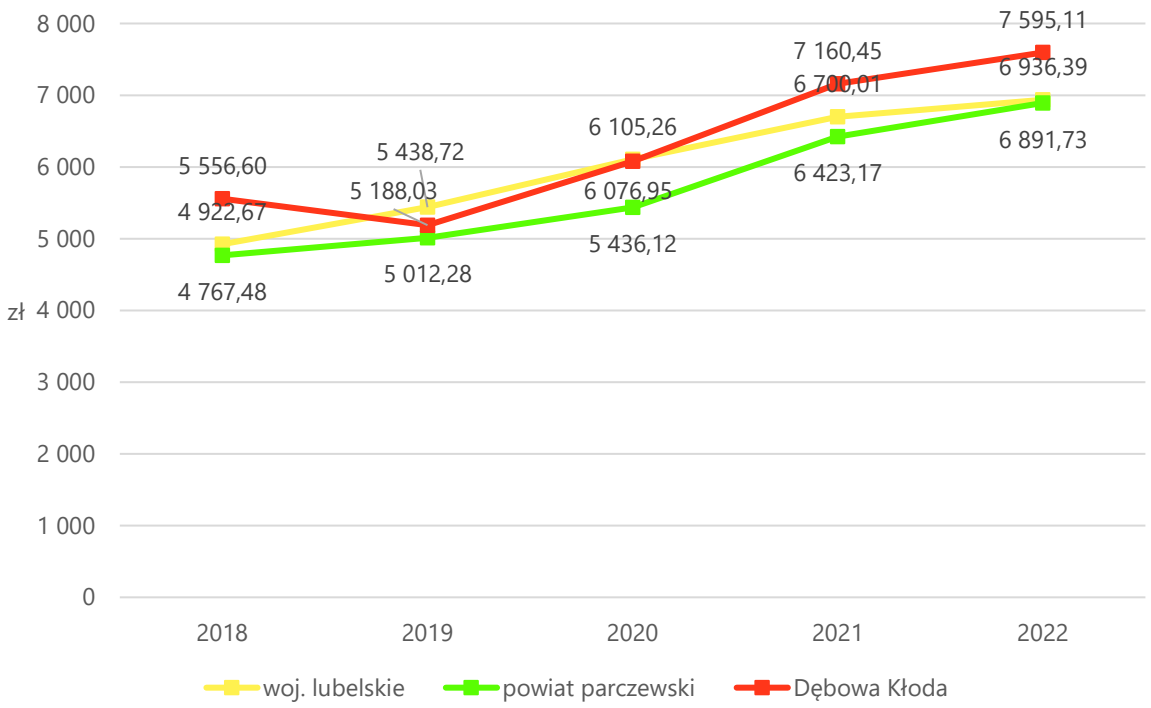

Ryc. 23. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dochody ogółem Gminy Dębowa Kłoda w 2023 r. wyniosły prawie 24 mln zł i były o ok. 100 tys. zł niższe niż wydatki. Kwota długu wyniosła z kolei ok. 300 tys. zł. W latach 2018-2023 dwukrotnie, w 2021 i 2022 r., nie zanotowano deficytu budżetowego, choć za każdym razem występowała nadwyżka operacyjna[20]. Biorąc pod uwagę analizowany okres, dług osiągnął najwyższą wartość w 2020 roku (ponad 6 mln zł). W 2023 r. zmalał już jednak do kwoty ok 3,4 mln zł.

[20] Nadwyżka operacyjna - dodatnia różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi: https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/BASLeksykon.xsp?id=2D5E0A6C5F69F133C1257A610042B090 (dostęp: 28.05.2024 r.)

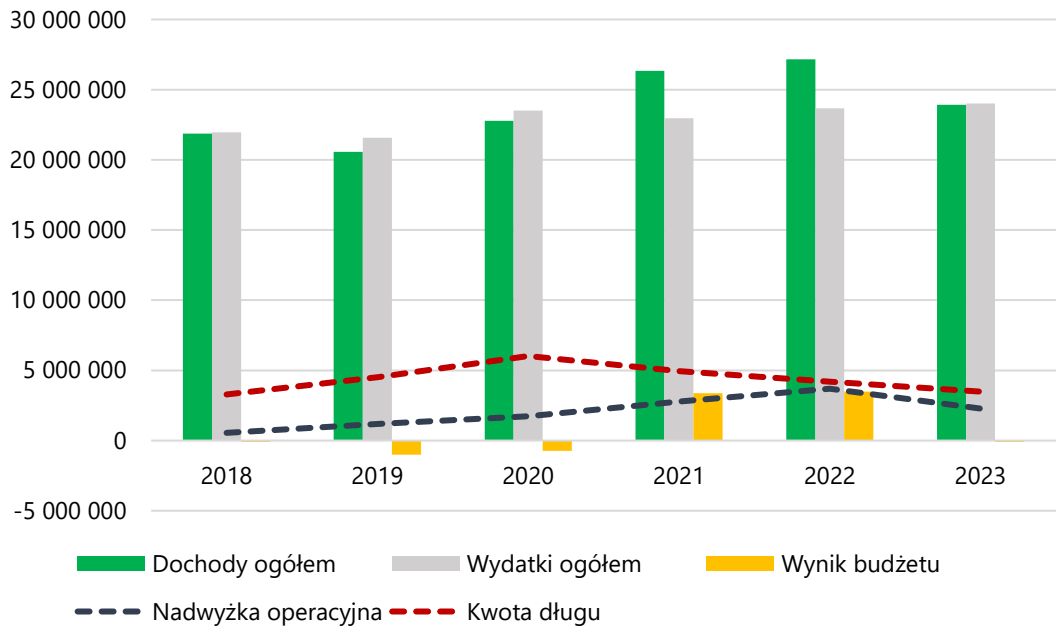

Ryc. 24. Wykonanie budżetu Gminy Dębowa Kłoda w latach 2018-2023
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

2.3.2. Struktura dochodów i wydatków

Zgodnie z treścią art. 167 Konstytucji RP (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 43)[21] oraz art. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2024 poz. 356)[22] na dochody budżetowe jednostek samorządu terytorialnego składają się przede wszystkim: dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. Analiza struktury dochodów JST pozwala określić stopień jej samodzielności finansowej. Kluczowa jest w tym wypadku relacja dochodów własnych do dochodów ogółem[23].

Gmina może wpływać na wysokość dochodów własnych, m.in. poprzez określanie stawek podatkowych, wprowadzanie ulg i zwolnień oraz umarzanie należności. Dzięki temu jednostka samorządowa może oddziaływać na lokalne podmioty gospodarcze, a tym samym kreować miejscową gospodarkę.

Największą część dochodów Gminy w 2022 r. (38%) wyniosły dotacje. Dochody własne stanowiły natomiast 20% dochodów. We wcześniejszych latach stopień samodzielności

[21] https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.html (dostęp: 17.05.2024 r.)
[22] https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20032031966/U/D20031966Lj.pdf (dostęp: 15.05.2024 r.)
[23] Patrz np. Szołno-Koguc, J. (2021). *Samodzielność dochodowa jednostek samorządu terytorialnego– aspekty teoretyczne*. Studia BAS (1), s. 9-20: https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/230C90FB19F8FC4AC12586E7004D4866/$file/1.SzolnoKoguc.pdf (dostęp: 27.05.2024 r.)

finansowej Gminy był mniejszy. Do 2021 r. aż ok. połowy jej dochodów stanowiły dotacje, a dochody własne stanowiły ok. 17-18%.

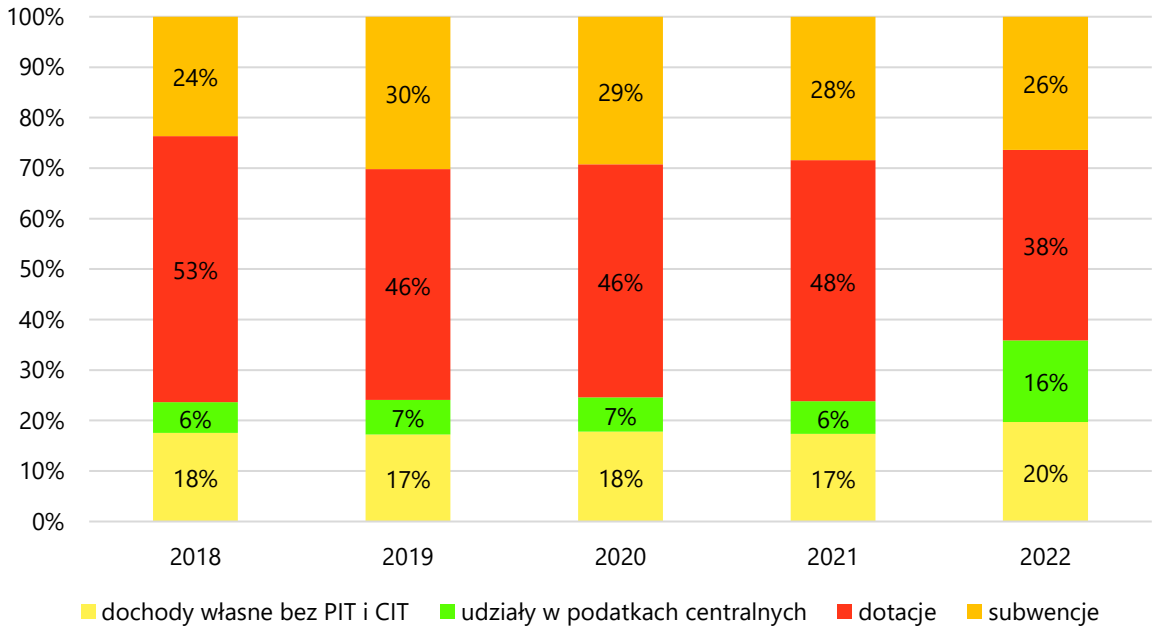

Ryc. 25. Struktura dochodów Gminy Dębowa Kłoda w latach 2018-2023
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Dochody własne Gminy w 2022 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 2 719 zł i były niewiele niższe niż średnio w województwie (2 799 zł) oraz o ok. 8% wyższe niż średnio w powiecie. We wcześniejszych latach wartości te dla Dębowej Kłody były zdecydowanie niższe (między 1 280 a 1 710 zł). W całym badanym okresie (lata 2018-2022) można zaobserwować tendencję wzrostową dochodów na mieszkańca w czasie.

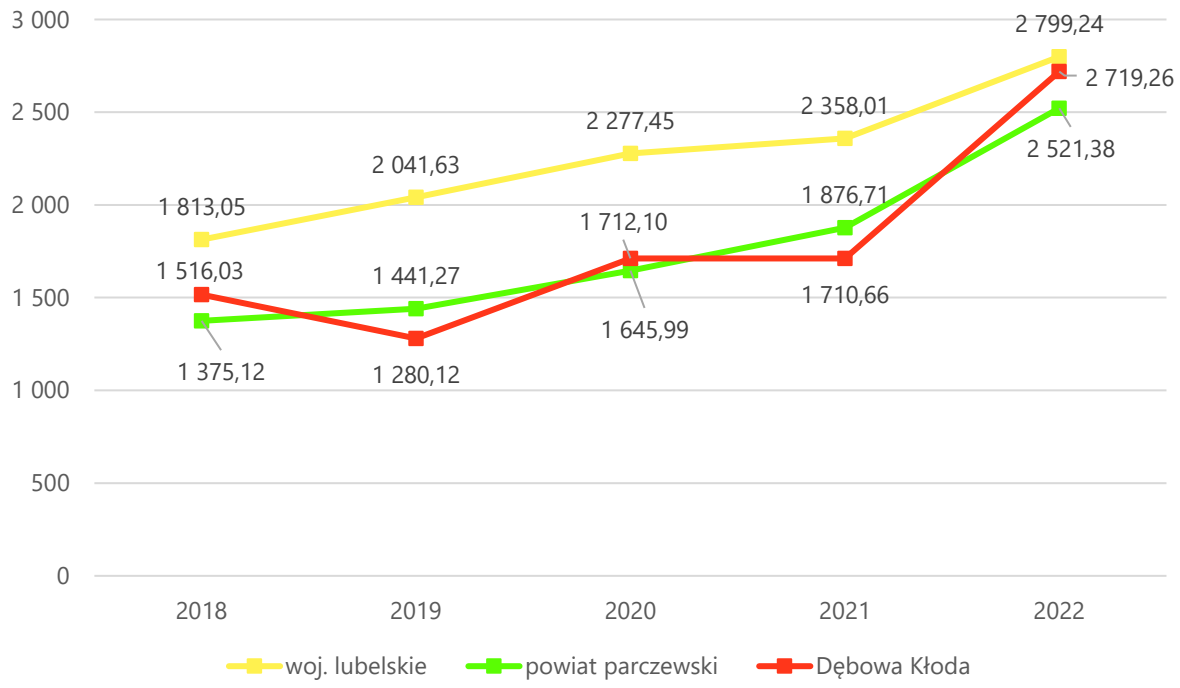

Ryc. 26 Dochody własne na 1 mieszkańca Gminy Dębowa Kłoda w latach 2018-2022
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2023 r. największą część dochodów podatkowych Gminy stanowiły wpływy z PIT (ponad 1,3 mln zł), podatku od nieruchomości (prawie 1,3 mln zł) oraz podatku rolnego (ponad 900 tys. zł). Również we wcześniejszych latach dochody z wymienionych podatków były największe. Uwagę zwraca jednak rok 2022 i ok. trzykrotnie większe dochody z PIT. Głównym powodem takiej różnicy była nowelizacja ustawy o dochodach JST[24].

Tab. 19. Dochody podatkowe Gminy Dębowa Kłoda w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PIT	1 243 828,00	1 335 604,00	1 439 994,00	1 624 813,00	4 258 931,57	1 335 721,00
CIT	84 696,36	74 006,21	119 091,64	87 697,95	135 721,00	221 047,00
podatek rolny	772 527,11	772 591,54	803 638,81	838 250,86	838 250,71	915 228,68
podatek od nieruchomości	862 486,43	851 266,06	995 870,72	1 049 885,11	1 145 249,22	1 255 850,18
podatek leśny	206 981,01	203 607,55	206 818,47	211 615,60	226 825,96	344 589,97
podatek od środków transportowych	76 048,00	59 653,00	47 706,00	64 815,00	105 461,00	100 724,52
karta podatkowa	0,00	0,00	0,00	0,00	701,17	910,17
podatek od czynności cywilnoprawnych	91 647,00	91 914,10	133 350,57	212 599,73	206 121,93	195 348,67

[24] https://www.gov.pl/web/finanse/blisko-137-mld-zl-dodatkowych-srodkow-dla-samorzadow-w-2022-roku (dostęp: 31.05.2024 r.)

wpływy z opłaty skarbowej	16 262,00	13 444,00	19 524,00	17 815,00	13 819,00	19 020,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	0,00	0,00	0,00	0,00	204,93	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy Dębowa Kłoda w 2023 r. wyniósł 4,3% i był zdecydowanie niższy niż średnie dla powiatu i województwa. Także we wcześniejszych latach ten odsetek w Gminie były znacznie wyższy, choć obserwowano tendencję zniżkową. Najważniejsze wydatki inwestycyjne w analizowanym okresie dotyczyły następujących projektów: Energia przyjazna środowisku i turystyce w Gminie Dębowa Kłoda (2018 r.), poprawa efektywności wykorzystania energii w budynkach użyteczności publicznej na terenie Gminy Dębowa Kłoda (2019), budowa hybrydowej hydrofitowej oczyszczalni ścieków wraz z kanalizacją w Białce (2019-2020) i termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Dębowej Kłodzie (2021).

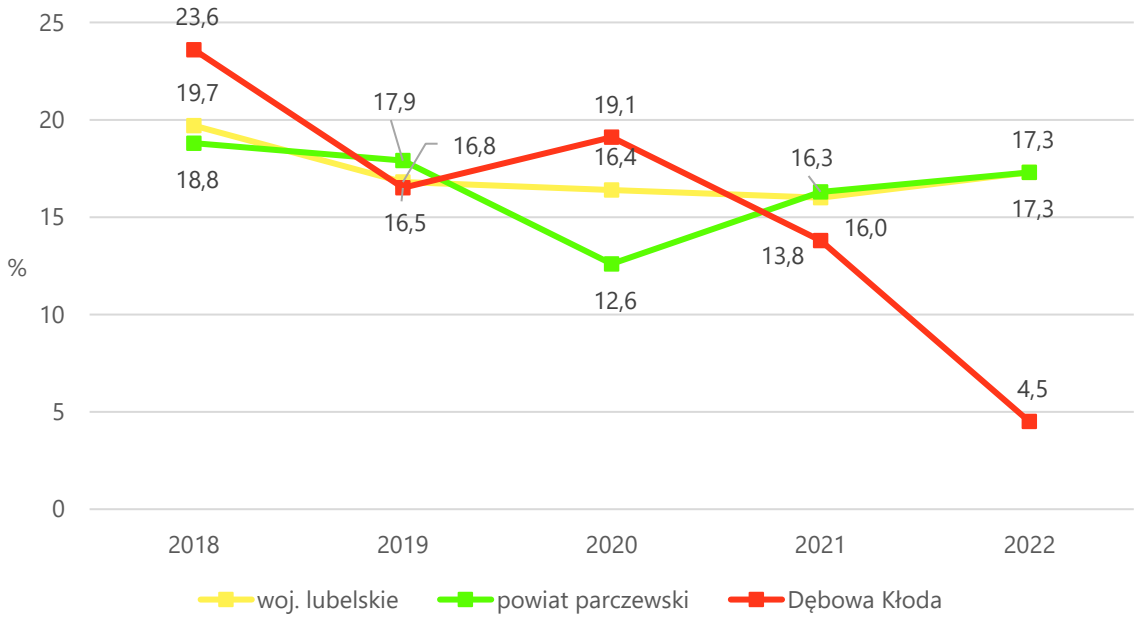

Ryc. 27. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Dębowa Kłoda na tle powiatu i województwa w latach 2018-2022
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2023 r. największy odsetek wydatków Gminy stanowiły wydatki w działach Oświata i wychowanie (ok. 24%) oraz Rodzina (21%). Także we wcześniejszych latach to właśnie tego typu wydatki były średnio największe. Po ok. 10-13% wydatków ogółem średnio stanowiły natomiast w badanym okresie wydatki na Rolnictwo i łowiectwo, Administrację publiczną oraz Gospodarkę komunalną i ochronę środowiska. Wyjątkowo duże wydatki w dziale Rolnictwo i łowiectwo w 2020 r. wynikały przede wszystkim z budowy oczyszczalni ścieków w Białce.

Tab. 20 Wydatki Gminy Dębowa Kłoda w latach 2018-2023 wg działów klasyfikacji budżetowej[25]

Dział	2018	2019	2020	2021	2022	2023	średni udział (%)
010	921 659	2 553 333	5 091 925	1 060 414	907 233	3 776 103	10,4
020	235	217	219	222	240	365	0,0
400	0	0	0	0	251 783	305 379	1,2
600	339 988	462 801	445 801	1 070 172	245 749	858 129	2,5
630	187 217	21 140	7 433	42 209	73 087	57 312	0,3
700	27 742	27 653	64 643	37 031	61 972	54 613	0,2
710	18 900	18 900	38 195	35 645	27 329	70 543	0,2
720	90 807	74 044	71 691	24 979	0	108 405	0,3
750	2 324 726	2 317 163	2 337 093	3 133 227	3 373 597	3 990 465	12,7
751	74 816	47 694	42 535	823	822	76 888	0,2
752	0	0	0	0	0	235 430	1,0
754	255 094	134 244	123 552	169 012	706 407	901 641	1,7
755	0	0	0	0	0	0	0
757	4 818	270 800	119 529	109 930	190 419	162 386	0,6
758	0	208 485	0	0	0	0	0,9
801	4 909 399	4 840 601	5 092 850	5 511 371	5 965 740	7 170 025	24,3
803	0	0	0	0	0	0	0
851	60 235	60 936	27 056	100 753	64 085	143 488	0,3
852	1 454 454	1 752 101	1 554 271	1 742 762	1 887 866	1 384 931	7,1
853	0	0	0	86 129	3 500 364	140 390	5,4
854	138 097	138 650	88 830	60 185	47 200	33 700	0,4
855	5 365 849	5 768 896	6 439 757	6 060 754	3 682 089	2 069 694	21,3
900	5 208 760	2 110 451	1 316 748	2 952 681	1 800 537	1 274 851	10,6
921	478 797	590 756	562 326	665 658	772 516	1 018 050	3,0
926	98 176	164 276	81 160	111 026	117 666	181 568	0,5

Legenda:
010 – Rolnictwo i łowiectwo
020 – Leśnictwo
400 – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę
600 – Transport i łączność
630 – Turystyka
700 – Gospodarka mieszkaniowa
710 – Działalność usługowa
720 – Informatyka
750 – Administracja publiczna
751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa
752 – Obrona narodowa
754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa
755 – Wymiar sprawiedliwości
757 – Obsługa długu publicznego
758 – Różne rozliczenia
801 – Oświata i wychowanie
803 – Szkolnictwo wyższe
851 – Ochrona zdrowia
852 – Pomoc społeczna
853 – Pozostałe zadania w zakresie pomocy społecznej
854 – Edukacyjna opieka wychowawcza
855 – Rodzina
900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska
921– Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego
926 – Kultura fizyczna i sport

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

[25] Klasyfikacja wprowadzona rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz.U. 2022 poz. 513 z późn. zm.).

2.3.3. Fundusze Europejskie 2014-2024

Gmina Dębowa Kłoda w latach 2014-2024 pozyskała dofinansowania ze środków funduszy europejskich na szereg projektów. Zgodnie z danymi serwisu www.mapadotacji.gov.pl łączna wartość dofinansowania projektów wyniosła ponad 7 mln zł.

Tab. 21. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich w latach 2014-2020

Tytuł projektu	Program	Wartość dofinansowania (zł)
Energia przyjazna środowisku i turystyce na terenie Gminy Dębowa Kłoda	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	3 707 365,88
Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Dębowej Kłodzie	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	976 521,79
Poprawa efektywności wykorzystania energii w budynkach użyteczności publicznej na terenie gminy Dębowa Kłoda	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	959 945,23
Aktywizacja społeczno-zawodowa w gminie Dębowa Kłoda	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	951 340,93
Dostępność w Gminie Dębowa Kłoda	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	89 997, 30

Źródło: www.mapadotacji.gov.pl (dostęp: 28.05.2024 r.)

2.3.4. Rządowy Fundusz Polski Ład

Rządowy Fundusz Polski Ład to Program Inwestycji Strategicznych, który ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Gmina Dębowa Kłoda pozyskała w ten sposób dotacje na inwestycje na łączną kwotę ok. 29 mln zł.

Tab. 22 Inwestycje na terenie Gminy Dębowa Kłoda współfinansowane przez Rządowy Fundusz Polski Ład

Inwestycja	Kwota przyznanego dofinansowania (zł)
Modernizacja drogi gminnej nr 104059L w miejscowości Kodeniec	2 944 000
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w miejscowości Białka-II etap	4 701 000
Przebudowa drogi powiatowej nr 1569 L wraz z budową ścieżki rowerowej	4 605 000
Rozbudowa oczyszczalni ścieków wraz z przebudową sieci kanalizacyjnej w miejscowości Uhnin	1 948 000
Zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytkowych w Kościele parafialnym pw. NMP w Kodeńcu wraz dzwonnicą drewnianą	3 380 000
Modernizacja oczyszczalni ścieków wraz z zagospodarowaniem terenu wokół w miejscowości Wyhalew	1 950 200

Ochrona zabytków na terenie gminy Dębowa Kłoda	93 100
Prace konserwatorsko-budowlane przy zabytkowym kościele parafialnym pw. Serca Jezusowego w miejscowości Białka	391 000
Zagospodarowanie miejsca do rozwoju infrastruktury kulturalnej i turystycznej nad J. Bialskim w miejscowości Białka	7 060 000
Modernizacja infrastruktury kulturalnej na terenie gminy Dębowa Kłoda	1 727 000
Modernizacja (wymiana) infrastruktury oświetleniowej na terenie gminy Dębowa Kłoda	1 019 900,00

Źródło: https://www.gov.pl/web/polski-lad/program-inwestycji-strategicznych-polski-lad (dostęp: 27.05.2024 r.)

2.3.5. Potencjał inwestycyjny

Zgodnie z art. 243 ustawy dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2009 Nr 157 poz. 1240 z późn. zm.), dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć wartości indywidualnie liczonego, wskaźnika maksymalnej obsługi zadłużenia.

Zgodnie z treścią Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2024-2030 (Zał. nr 1 do Uchwały Rady Gminy Dębowa Kłoda nr LIX/461/24 r. z 25 marca 2024 r.)[26] Gmina w kolejnych latach będzie miała zdolność do obsługi dodatkowych zobowiązań. Jej potencjał inwestycyjny, tj. planowane wydatki majątkowe, wyniesie w latach 2024-2030 łącznie ok. 60,5 mln zł, z czego ponad 60% przypada na rok 2024.

Należy mieć jednak na uwadze, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy przedstawia również szacunkowe wartości.

[26] https://ugdebowakloda.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/lix-461-zal.1.pdf (dostęp: 28.05.2024 r.)

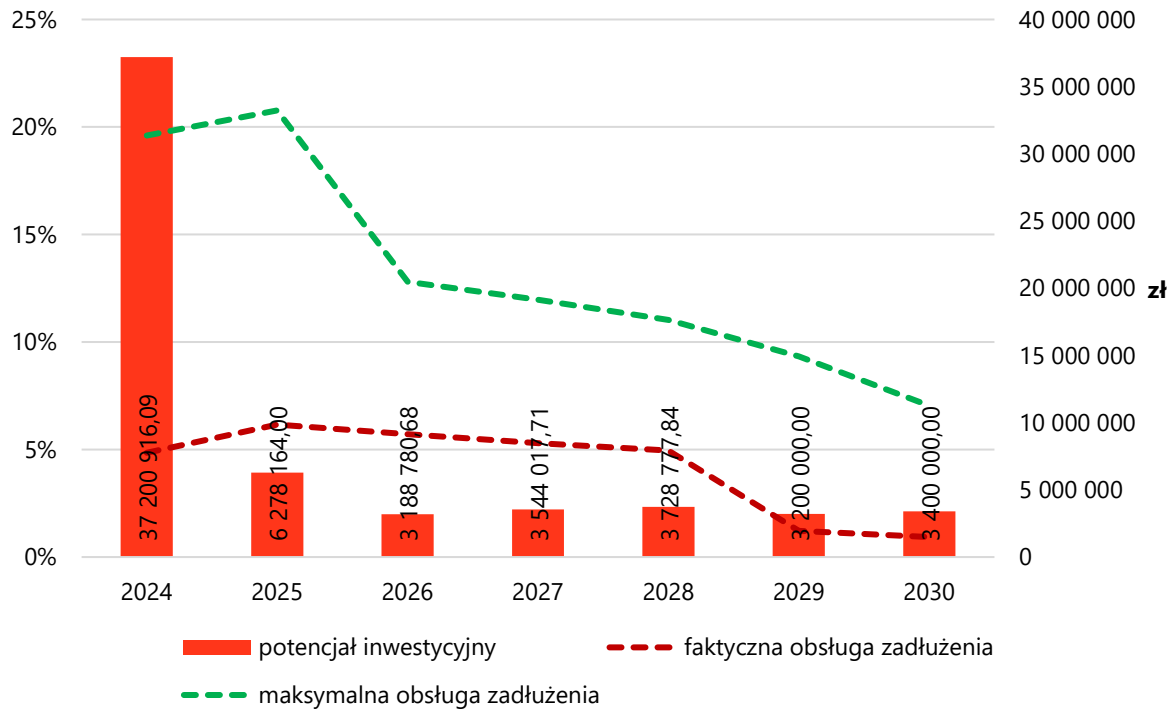

Ryc. 28. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Dębowa Kłoda na lata 2024-2030
Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały Nr LIX/461/24r. Rady Gminy Dębowa Kłoda z dnia 25 marca 2024 r. w sprawie: zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Dębowa Kłoda na lata 2024-2030.

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

W 2022 r. w Gminie Dębowa Kłoda mieszkało 3 612 osób, co stanowiło ok. 11% liczby ludności powiatu parczewskiego. Od 2018 r. liczba mieszkańców zarówno Dębowej Kłody, jak i pozostałych gmin powiatu uległa zmniejszeniu.

Tab. 23. Zmiany liczby ludności w powiecie parczewskim w latach 2018-2022

JST	2018	2019	2020	2021	2022	udział w 2022 r.	średnia dynamika
powiat parczewski	34 954	34 711	33 491	32 934	32 608	100%	98,3%
Dębowa Kłoda	3 962	3 920	3 719	3 646	3 612	11%	97,7%
Jabłoń	3 861	3 874	3 641	3 615	3 555	11%	98,0%
Milanów	3 835	3 762	3 577	3 473	3 435	11%	97,3%
Parczew	14 475	14 445	14 209	13 995	13 839	42%	98,9%
Podedwórze	1 634	1 615	1 571	1 524	1 530	5%	98,4%
Siemień	4 582	4 516	4 378	4 323	4 326	13%	98,6%
Sosnowica	2 605	2 579	2 396	2 358	2 311	7%	97,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gęstość zaludnienia Dębowej Kłody w 2022 r. wyniosła ok. 19 os./km^2 i była niska w porównaniu do innych gmin powiatu oraz całego kraju (ok. 120 os./km^2 w 2023 r.[227]).

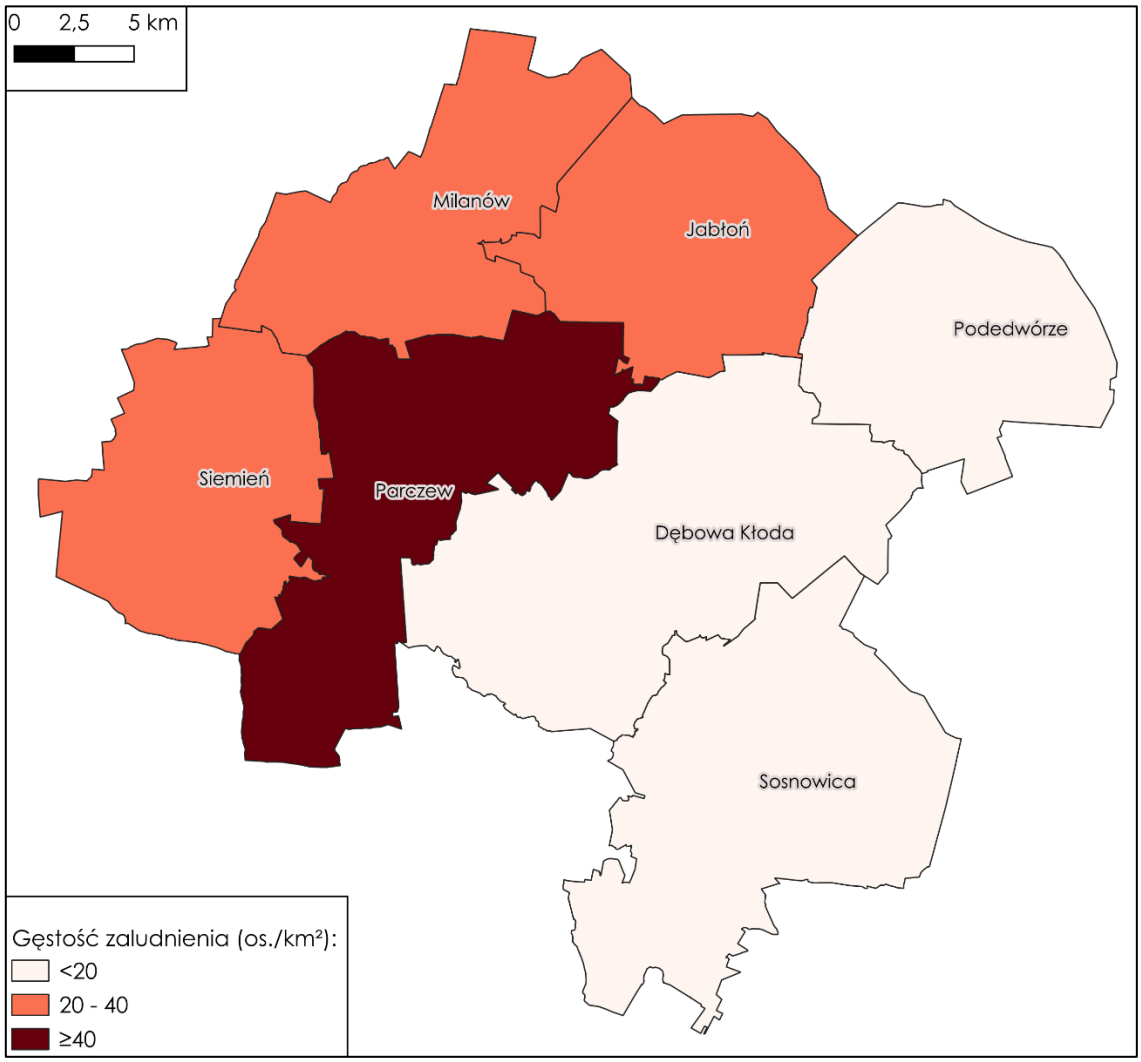

Ryc. 29. Gęstość zaludnienia w powiecie parczewskim w 2022 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Przyrost naturalny (PN) oraz saldo migracji (SM) w 2022 r. w Dębowej Kłodzie były ujemne i wyniosły odpowiednio -23 oraz -20. Od 2012 r. zaobserwowano ujemne wartości tych wskaźników niemal w każdym roku, czego efektem jest wspomniany wcześniej spadek liczby ludności. Z tego powodu Gmina powinna podjąć odpowiednie

[227] Źródło: *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2023 r.*, GUS, 2023, Warszawa: https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2023-roku,7,20.html (dostęp: 20.05.2024 r.)

kroki w celu zachęcania do pozostania na jej terenie dotychczasowych mieszkańców oraz osiedlania się nowych.

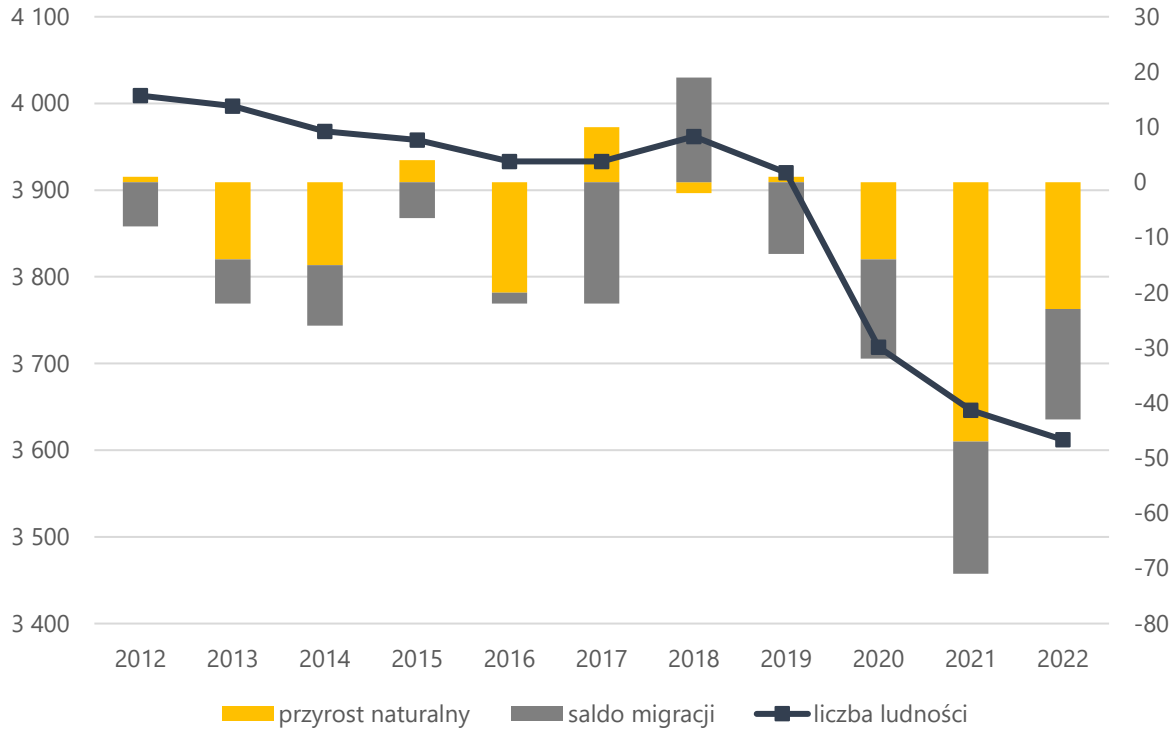

Ryc. 30 Przyrost naturalny i saldo migracji w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2012-2022
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2022 r. ujemny PN zaobserwowano we wszystkich gminach powiatu parczewskiego (wartości od -4 w Milanowie do prawie -11 w Jabłoniu). SM również było w tych jednostkach ujemne, z wyjątkiem Podedwórza (+5). Sytuacja Dębowej Kłody (oraz Jabłonia) jest zdecydowanie niekorzystna, ze względu na dodatkowe znaczne zmniejszanie się wartości PN i SM co najmniej od 2018 r.

Należy jednak pamiętać, że spadek liczby ludności, będący rezultatem ujemnego przyrostu naturalnego i/lub ujemnego salda migracji jest charakterystyczny dla całej Polski (i ogółem państw rozwiniętych czy tzw. zachodnich społeczeństw)[28].

[28] Patrz np. Wyszkowska D., Wyszkowski A. (2023) *Depopulacja i starzenie się ludności – konsekwencje dla finansów gmin w Polsce*. Studia BAS, 3 (75), s. 27: https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/48D9B6EB579DF460C1258A400044A5B7/$file/Wyszkowska_Wyszkowski%20Studia%20BAS%203%202023.pdf (dostęp: 25.04.2024 r.)

Tab. 24. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2022 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2018 r.	2022 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2018 r.
woj. lubelskie	-4,78	-0,77	-2,22	0,08
powiat parczewski	-6,66	-0,88	-4,83	-0,12
Dębowa Kłoda	-6,37	-1,47	-5,54	-2,59
Jabłoń	-10,59	-1,93	-4,18	-0,33
Milanów	-4,06	-0,17	-4,93	0,39
Parczew	-6,11	-1,03	-5,75	0,33
Podedwórze	-5,89	1,72	5,24	2,83
Siemień	-6,26	-0,59	-2,09	0,79
Sosnowica	-9,41	-0,82	-10,69	-2,87

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Niekorzystne zmiany zachodzą również w strukturze demograficznej Dębowej Kłody. W 2003 r. ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 24% ludności Gminy, w wieku produkcyjnym – 56%, a w wieku poprodukcyjnym – 20%. W 2022 r. natomiast były to odpowiednio: 19%, 59% oraz 22%.

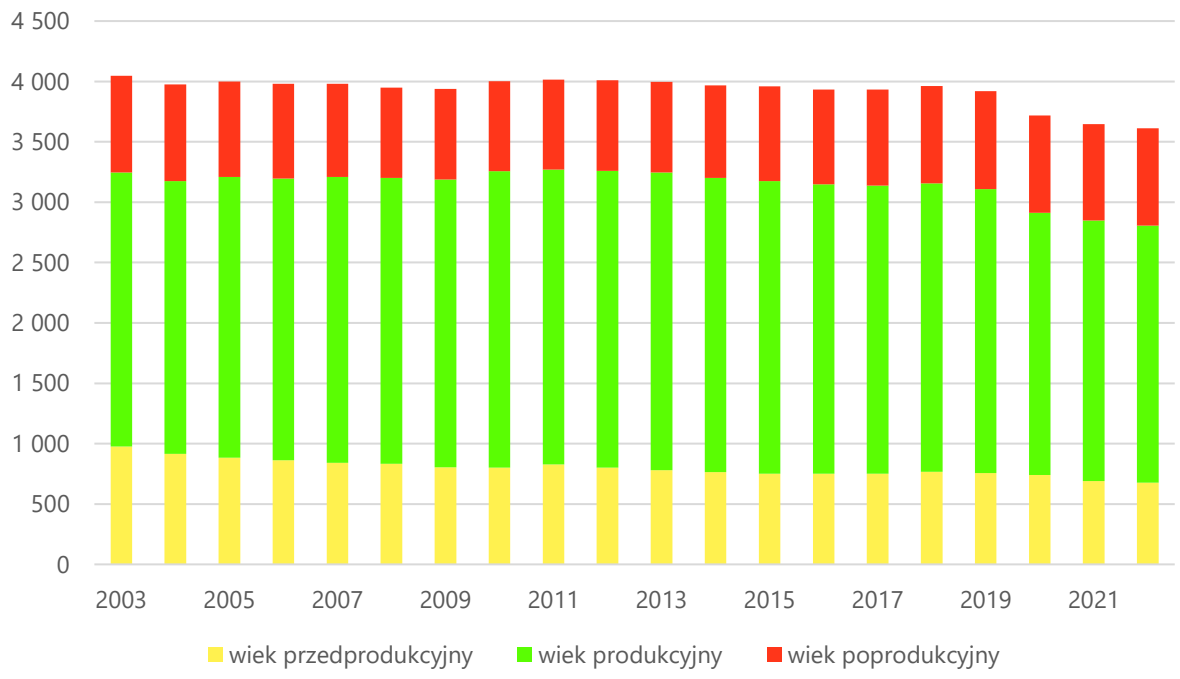

Ryc. 31 Struktura demograficzna Gminy Dębowa Kłoda w latach 2003-2022
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Stosunek liczby ludności w wieku 25-34 lat do liczby ludności ogółem wyniósł natomiast w 2022 r. w Gminie 12,9 i była to wartość mniejsza o ok. 3 niż cztery lata

wcześniej. W 2022 r. stosunek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym wyniósł natomiast w Dębowej Kłodzie 30,1 i była to wartość o 4,8 większa niż w 2018 r.

Analogiczne zmiany nastąpiły również w całym powiecie parczewskim oraz województwie lubelskim. W efekcie tych procesów zmieniają się także wyzwania, jakie stoją przed jednostkami samorządu terytorialnego, a coraz ważniejszą kwestią (poza wspomnianymi wcześniej działaniami w celu zmniejszenia ubytku ludności) powinno być zapewnienie odpowiedniej opieki zdrowotnej oraz miejsc i sposobów aktywności oraz wypoczynku osobom starszym.

Tab. 25. Zmiany struktury demograficznej Gminy Dębowa Kłoda w 2018 i 2022 roku na tle innych jednostek

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2018	2022	dynamika	2018	2022	dynamika
woj. lubelskie	14,79	12,30	83%	26,80	31,50	118%
powiat parczewski	14,90	12,14	81%	27,60	31,90	116%
Dębowa Kłoda	16,08	12,93	80%	25,30	30,10	119%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Kapitał społeczny

Zgodnie z danymi Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej[29] obecnie w Dębowej Kłodzie nie znajdują się żadne żłobki ani kluby dziecięce.

3.2.1. Przedszkola

Na terenie Gminy w roku 2023/2024 funkcjonowały oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych – w miejscowościach Dębowa Kłoda oraz Kodeniec. W obu oddziałach z opieki korzystało po ok. 70 dzieci podzielonych na 4 grupy.

Tab. 26. Przedszkola na terenie Gminy Dębowa Kłoda

Nazwa przedszkola/oddziału/punktu przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Punkt Przedszkolny i Oddziały Przedszkolne przy Szkole Podstawowej im. Armii Krajowej w Dębowej Kłodzie	71	4	18	6:30-16:30
Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Kodeńcu	69	4	17	7:00-15:00

[29] https://empatia.mpips.gov.pl/dla-swiadczeniobiorcow/rodzina/d3/rejestr-zlobkow-i-klubow (dostęp: 31.05.2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Dębowej Kłodzie w 2022 r. wyniósł ok 77% i był mniejszy od średniego udziału w powiecie (82%) i województwie (90%). Od 2018 r. odnotowano znaczny wzrost wartości tego wskaźnika dla Gminy.

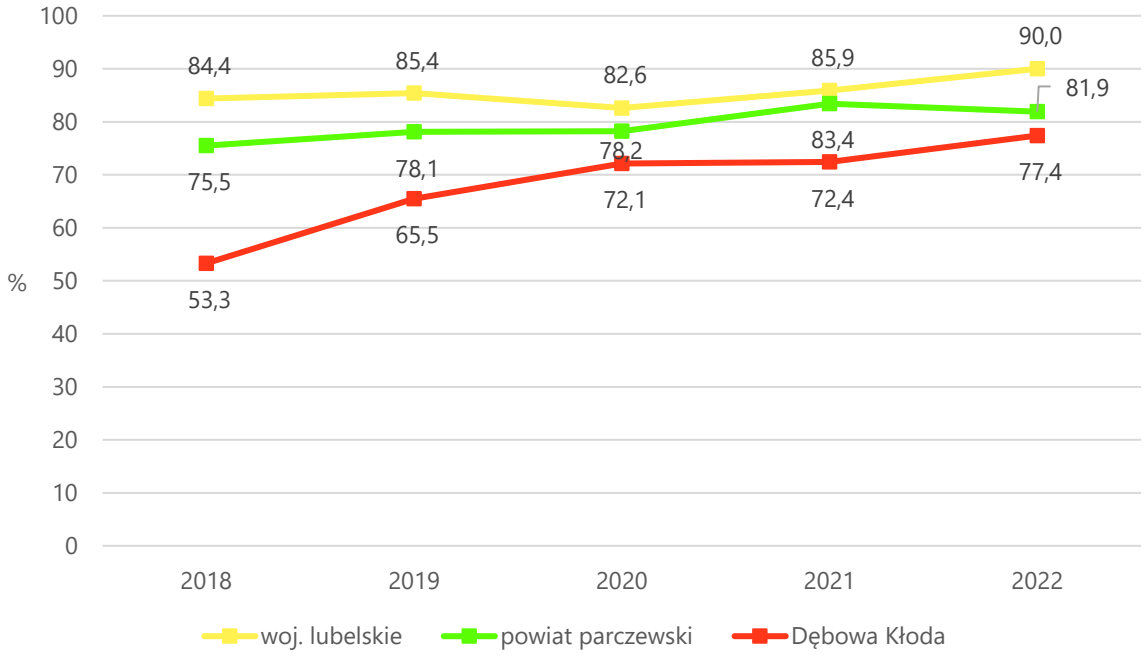

Ryc. 32. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

3.2.2. Szkoły

Na obszarze Gminy funkcjonują dwie szkoły podstawowe: SP w Kodeńcu oraz SP im. Armii Krajowej w Dębowej Kłodzie. W pierwszej z nich, w roku szkolnym 2023/2024, kształciło się 100 uczniów, w drugiej z kolei – 130 uczniów. W SP w Kodeńcu na 1 ucznia przypadało ok. 0,18 etatu nauczyciela, natomiast w SP w Dębowej Kłodzie – ok. 0,16.

Tab. 27. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Dębowa Kłoda w 2023 r.

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli	Zmianowy system pracy
Szkoła Podstawowa w Kodeńcu	100	8	13	18,28	nie
Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Dębowej Kłodzie	130	8	16	21,11	nie

Źródło: opracowanie właśnie na podstawie danych z Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

W Szkole w Kodeńcu znajduje się sala gimnastyczna, 2 projektory multimedialny oraz 0,35 komputera w przeliczeniu na jednego ucznia. Na podstawie przytoczonych danych

można stwierdzić, że baza dydaktyczna oraz sportowa w szkołach wymaga poszerzenia i rozbudowy.

Tab. 28. Stan bazy dydaktycznej w SP w Kodeńcu

Nazwa szkoły:	Szkoła Podstawowa w Kodeńcu
Sale lekcyjne	14
Rodzaj i stan obiektów sportowych/sal gimnastycznych	sala gimnastyczna
Pracownie językowe	nie
Klasy dwujęzyczne/sportowe/integracyjne	nie
Komputery do użytku uczniów	35
Projektory multimedialne	2
Kamery - monitoring szkolny	tak
Szafki dla każdego ucznia	nie
Świetlice	tak 11.00-16.00
Parkingi dla kadry/rodziców	nie
Gabinet pielęgniarki/stomatologiczny	dostępny raz w tygodniu
Wsparcie psychologa	0,5 etatu
Stypendyści	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

Tab. 29 Stan bazy dydaktycznej w SP im. Armii Krajowej w Dębowej Kłodzie

Nazwa szkoły:	Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Dębowej Kłodzie
Sale lekcyjne	11
Rodzaj i stan obiektów sportowych/sal gimnastycznych	Sala gimnastyczna - s.dobry
Pracownie językowe	nie
Klasy dwujęzyczne/sportowe/integracyjne	nie
Komputery do użytku uczniów	65
Projektory multimedialne	4
Kamery - monitoring szkolny	tak
Szafki dla każdego ucznia	nie
Świetlice	tak 6:50-8:00, 10:40-15:20
Parkingi dla kadry/rodziców	tak
Gabinet pielęgniarki/stomatologiczny	pielęgniarka – raz w tygodniu
Wsparcie psychologa	tak
Stypendyści	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

W szkołach podstawowych w Dębowej Kłodzie uczniom klas I-VIII przyznaje się stypendium za wybitne osiągnięcia naukowe, sportowe i artystyczne. W SP w Kodeńcu w latach 2019-2022 otrzymywało je między 10 a 19 uczniów rocznie; w przeliczeniu na ucznia były to kwoty między 100 zł a 200 zł rocznie. Zgodnie z *Regulaminem*[30] z 25

[30] https://edziennik.lublin.uw.gov.pl/WDU_L/2024/1997/oryginal/akt.pdf (dostęp: 11.06.2024 r.)

marca 2024 r. jego wysokość w momencie sporządzania niniejszego dokumentu ma wynosić nie więcej niż 600 zł. W ostatnich latach w obu szkołach realizowano także liczne projekty edukacyjne, zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami oraz organizowano konkursy oraz zawody sportowe, które wymieniono w poniższej tabeli (tab. 22).

Tab. 30 Zajęcia, projekty i wydarzenia w szkołach podstawowych w Dębowej Kłodzie organizowane w roku szkolnym 2023/2024

	SP w Kodeńcu	SP im. Armii Krajowej w Dębowej Kłodzie
Realizowane projekty edukacyjne	Kubusiowi Przyjaciele Natury, Trzymaj formę, Bieg po zdrowie, Owoce i warzywa w szkole, Szklanka mleka, Aktywna tablica, Narodowy Program Czytelnictwa, , Akademia bezpiecznego Puchatka, Zaplątani w sieci, Program profilaktyczny Unplugged,	Kubusiowi Przyjaciele Natury, Trzymaj formę, Bieg po zdrowie, Owoce i warzywa w szkole, Szklanka mleka, Prolog, Akademia bezpiecznego Puchatka, Z Kicią Kocią maluchy zmieniają się w zuchy, Sprawiedliwi Lubelszczyzny, Projekt katechetyczny W domu, w przedszkolu, w szkole z Bogiem, Pracownia Orange - multimedialne świetlice w małych miejscowościach, Natalka i Antek w świecie wielkiej matematyki, Jak radzić sobie z emocjami - klasy I-III, Internet to nie wszystko, Sensosmyki, Skąd biorą się produkty ekologiczne, Postaw na słońce - odnawialne źródła energii, Zaplątani w sieci, Energia pod kontrolą, Program profilaktyczny Jaś i Małgosia na tropie, Program profilaktyczny Unplugged, Program profilaktyczny Debata, Projekt edukacyjny PROLOG, Narodowy Program Czytelnictwa
Zawody sportowe/turnieje	Zawody o puchar Wójta, siatkówka plażowa, Koszykówka dziewcząt 3x3, piłka nożna chłopców, biegi przełajowe, piłka ręczna dziewcząt, czwórbój, trójbój, Puchar Tymbarku dziewcząt, siatkówka dziewcząt	Piłka nożna dziewcząt - Powiatowe Igrzyska Młodzieży Szkolnej, Tenis stołowy drużynowy dziewcząt, Tenis stołowy drużynowy chłopców, Mistrzostwa województwa lubelskiego w piłce nożnej chłopców, Turniej piłki nożnej dziewcząt, Sztafetowe biegi przełajowe, Zawody o Puchar Wójta, Zawody o Puchar Tymbarku
Konkursy	Konkurs strażacki, Bezpieczeństwo w ruchu drogowym, Konkurs recytatorski, Konkurs EDI PINGWIN,	Konkurs recytatorski, konkurs ortograficzny, konkursy plastyczne, Konkurs Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych, Bezpieczeństwo w Ruchu Drogowym. Konkurs Matematyczny „Kangur". Konkurs Matematyczny „Leon", Konkurs Krasomówczy, Konkursy Czytelnicze i Blibliotecznе
Formy wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami	Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia logopedyczne, zajęcia kształtujące kompetencje emocjonalno-społeczne,	zajęcia logopedyczne, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia psychologiczne, zajęcia rewalidacyjne, zajęcia rozwijajce zainteresowania, zajęcia sensoryczne, zajęcia kształtujące kompetencje emocjonalno-społeczne, dydaktyczno-wyrównawcze

	zajęcia sensoryczne, zajęcia rewalidacyjne	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy wraz z klasami „0" w latach 2019-2024 ulegała lekkim wahaniom, lecz utrzymywała się w granicach 266-280 uczniów. Do szkół na terenie innych gmin natomiast uczęszczało między 129-177 uczniów, co jest wysoką liczbą.

Tab. 31. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Dębowa Kłoda uczęszczająca do szkół na terenie Gminy i poza nią

	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy wraz z klasami "0" (os.)	266	299	260	280	267
Liczba uczniów z terenu gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin (os.)	158	177	160	129	127

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

Ocena jakości kształcenia w danych szkołach podstawowych jest bardzo skomplikowana. Jednym ze wskaźników, który może w pewnym stopniu to umożliwić, jest średni wynik z egzaminu ósmoklasisty.

W latach 2021-2023 jedynie średni wynik z części egzaminu dotyczącej matematyki uczniów szkół na terenie Gminy wzrósł w czasie (36% w 2021, 40% w 2022, 45% w 2023). W pozostałych przypadkach nie zaobserwowano konkretnego trendu. Zazwyczaj jednak średnie wyniki w powiecie i województwie były wyższe niż w Dębowej Kłodzie.

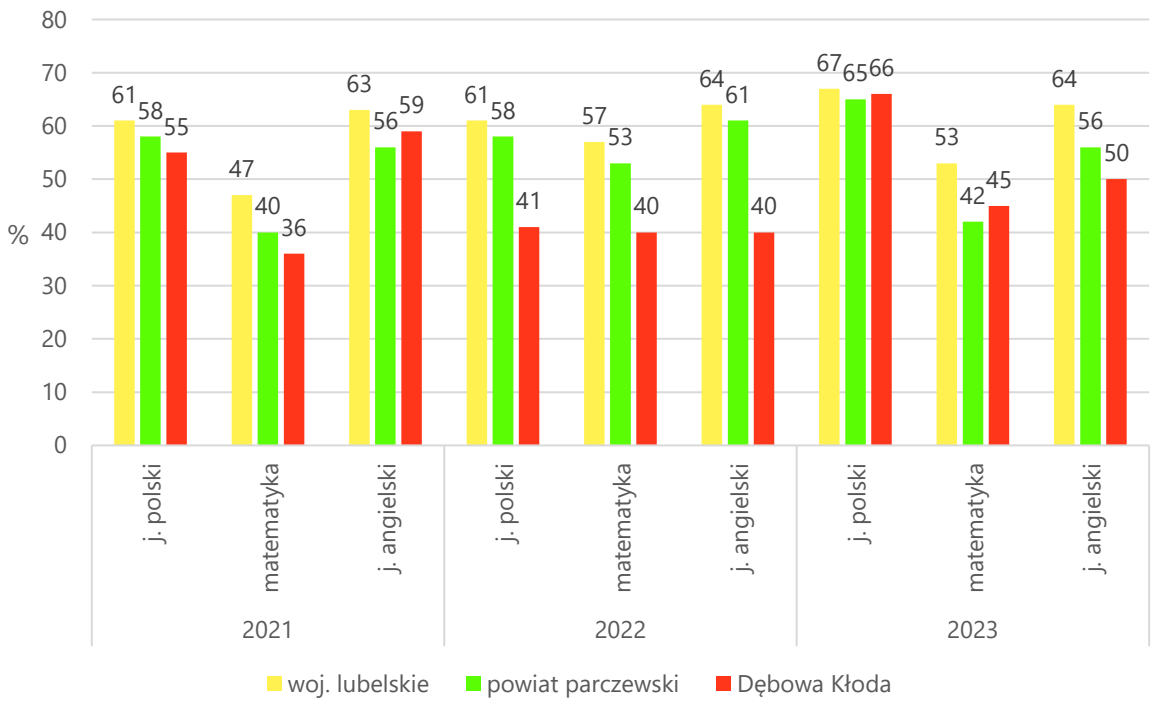

Ryc. 33. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2021-2023 na tle powiatu i województwa
Źródło: https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/ (dostęp: 17.05.2023 r.)

Biorąc pod uwagę średnie wyniki w poszczególnych szkołach, można stwierdzić, że uczniowie SP w Dębowej Kłodzie osiągali w ostatnich latach średnio lepsze z egzaminu ósmoklasisty niż uczniowie SP w Kodeńcu.

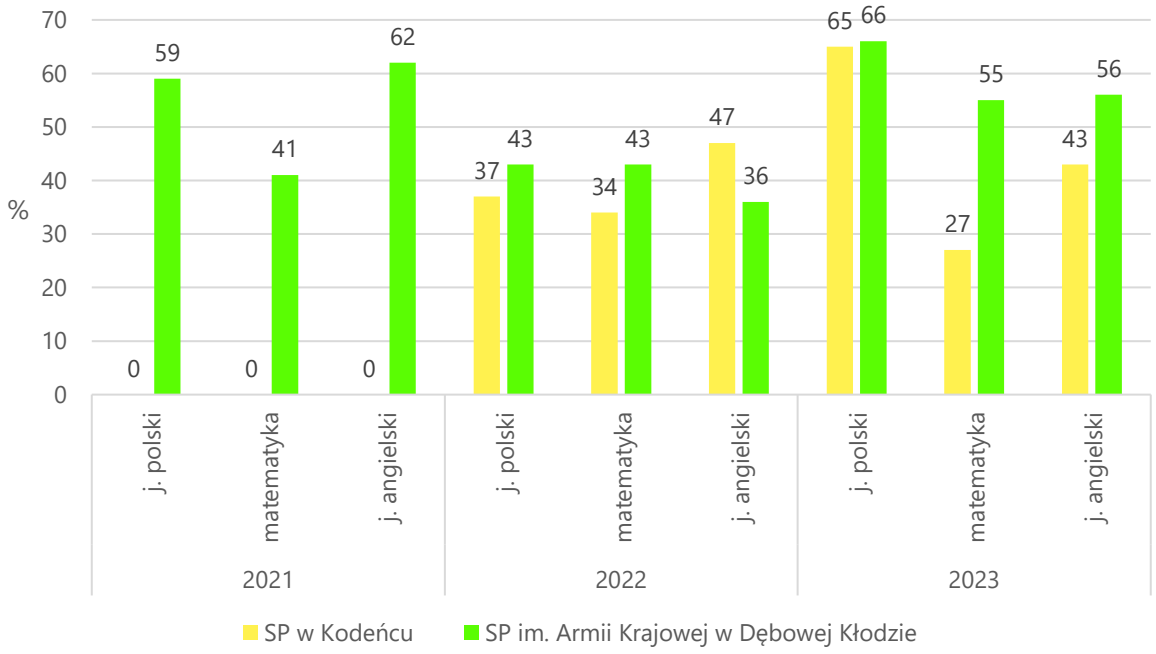

Ryc. 34 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach podstawowych w Dębowej Kłodzie w latach 2021-2023
Źródło: https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/ (dostęp: 17.05.2023 r.)

W roku 2022 Gmina przeznaczyła na wydatki związane z oświatą i wychowaniem prawie 6 mln zł, tj. ok. 25% wydatków ogółem. Od 2018 r. ilość wydatków wzrosła, jednak było to spowodowane przede wszystkim wzrostem wydatków na wynagrodzenia i pochodne. Jedyne wydatki majątkowe w analizowanym okresie zanotowano w 2018 r. w kwocie ok. 31 tys. zł. Subwencja oświatowa przez cały okres pokrywała między 53% a 58% całości wydatków Dębowej Kłody w dziale Oświata i wychowanie.

Tab. 32. Wydatki w dziale Oświata i wychowanie w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
WYDATKI OGÓŁEM	4 909 398,93	4 840 600,53	5 092 850,29	5 511 371,34	5 965 739,85
Wydatki bieżące, w tym:	4 878 398,99	4 840 600,53	5 092 850,29	5 511 371,34	5 965 739,85
Wynagrodzenia i pochodne	3 711 755,47	3 697 305,32	3 997 374,16	4 336 338,35	4 596 624,73
Pozostałe wydatki bieżące	1 166 643,52	1 143 295,21	1 095 476,13	1 175 032,99	1 369 115,12
Wydatki majątkowe	30 999,94	0,00	0,00	0,00	0,00
SUBWENCJA OŚWIATOWA	2 754 744,00	2 796 154,00	2 774 977,00	2 914 469,00	3 210 355,00
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	2 154 654,93	2 044 446,53	2 317 873,29	2 596 902,34	2 755 384,85
Stopień pokrycia	56%	58%	54%	53%	54%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych oraz danych GUS.

3.2.3. Kultura i sport

Podmiotami realizującymi zadania Gminy Dębowa Kłoda w zakresie kultury i sportu są: Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna oraz Stowarzyszenie Gminny Ludowy Zespół Sportowy „Dąb II".

W skład Gminnego Ośrodka Kultury w Dębowej Kłodzie, utworzonego w 1988 roku, wchodzą także świetlice wiejskie w Wyhalewie, Stępkowie i Uhninie. Zakres działalności GOK obejmuje tworzenie, upowszechnianie i ochronę kultury, sprawowanie opieki nad zabytkami oraz tworzenie warunków do rozwoju folkloru, rękodzieła ludowego i artystycznego. Ważnym zadaniem GOK jest też edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę, a także zaspokajanie potrzeb informacyjnych i edukacyjnych.

W 2023 r. dzięki dofinansowaniu ze środków Ministerstwa Obrony Narodowej w Gminie powstała pierwsza w powiecie wirtualna strzelnica. Całkowity koszt realizacji projektu wyniósł 239 tys. zł. Wirtualna strzelnica jest nieodpłatnie udostępniana od dnia oddania do użytkowania do 31 grudnia 2033 r. na potrzeby szkolenia:

- uczniów szkół, które prowadzą działalność dydaktyczno-wychowawczą w dziedzinie obronności państwa,
- organizacji pozarządowych prowadzących działalność na rzecz obronności państwa,

- społeczności lokalnej zamieszkałej w rejonie odpowiedzialności jednostki samorządu terytorialnego[31].

Elementem kultury, wyróżniającym Gminę, jest Stowarzyszenie Perły Chmielowa, które m.in. organizuje warsztaty wypieku chleba na zakwasie metodą tradycyjną w piecu chlebowym opalanym drewnem oraz zajmuje się sprzedażą produktów zbożowych i przetworów[32].

W Dębowej Kłodzie znajdują się ponadto następujące miejsca pamięci narodowej: pomnik przy byłej szkole w Plebaniej Woli (będący hołdem dla zamordowanych mieszkańców Makoszki i Plebaniej Woli), pomnik upamiętniający Edwarda Drozda (dwudziestoletniego obywatela USA pochodzenia polskiego, który zginął w zasadzce w pobliżu Makoszki w maju 1944 r.) przy leśniczówce w Makoszce, pomnik upamiętniający żołnierzy AK wywiezionych na Sybir w Chmielowie, kopiec w miejscu zamordowania mieszkańców Białki, miejsce upamiętnienia rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę w Dębowej Kłodzie i Kodeńcu, a także pomniki/krzyże historyczne: Uhnin – pomnik upamiętniający żołnierzy Armii Krajowej, Pachole – mogiła powstańców styczniowych, Makoszka – krzyż upamiętniający powstańców styczniowych, pomnik pamięci pomordowanych Żydów w miejscu upamiętniających „Bazar".

Co roku, 7 grudnia, władze samorządowe, zaproszeni goście oraz mieszkańcy wsi Białka spotykają się, by razem z rodzinami ofiar, zapalić znicz pamięci pod pomnikiem w miejscu rozstrzelania 97 mieszkańców Białki w 1942 r. Uroczystości upamiętniające mają stały elementy, takiej jak Msza Święta w kaplicy im. Urszuli Ledóchowskiej w Białce w intencji pomordowanych. Wydarzenia z grudnia 1942 r. odcisnęły wyraźny ślad na mieszkańcach Białki i są istotną częścią historii Gminy.

Ponadto na terenie Gminy cyklicznie organizuje się obchody m.in. Święta Konstytucji 3 Maja, Dnia Dziecka, Dożynek, Święta Pieczonego Ziemniaka i Święta Niepodległości.

W Gminie Dębowa Kłoda znajdują się trzy boiska sportowe, stanowiące trzon infrastruktury sportowej Gminy. Na każdym z nich prowadzone są zajęcia sportowe dla uczniów.

[31] https://gokdebowakloda.pl/aktualnosci/pierwsza-w-powiecie-wirtualna-strzelnica/ (dostęp: 31.05.2024 r.)
[32] https://www.polskasmakuje.pl/author/grad1418/ (dostęp: 31.05.2024 r.)

Tab. 33 Stan infrastruktury kulturalnej i sportowej na terenie Gminy Dębowa Kłoda

Nazwa obiektu i lokalizacja	Informacje o obiekcie	Zajęcia organizowane dla mieszkańców
Orlik (Kodeniec)	planowana wymiana części ogrodzenia i oświetlenia na energooszczędne	sportowe (program Aktywna Szkoła)
Orlik (Dębowa Kłoda)	planowana wymiana części ogrodzenia i oświetlenia na energooszczędne	sportowe (program Aktywna Szkoła)
Boisko sportowe (Dębowa Kłoda)	zrealizowany remont trybun	zajęcia dla uczniów szkół prowadzone przez Stowarzyszenie GLZS Dąb II w Dębowej Kłodzie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

3.2.4. Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych gminy.

Na terenie Gminy Dębowa Kłoda nie funkcjonuje państwowy oddział straży pożarnej, jest natomiast 8 oddziałów ochotniczych.

Tab. 34. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy

Nazwa jednostki	Ujęcie w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym
OSP w Dębowej Kłodzie	tak
OSP w Chmielowie	tak
OSP w Plebaniej Woli	nie
OSP Kodeniec	nie
OSP Pachole	nie
OSP Uhnin	nie
OSP Żmiarki	nie
OSP Wyhalew	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

Na terenie Gminy nie ma także komisariatu policji ani straży gminnej. Najbliższa komenda policji (Komenda Powiatowa Policji) znajduje się w Parczewie.

Przy Jeziorze Bialskim oraz Gminnym Ośrodku Kultury w Dębowej Kłodzie znajdują się punkty monitoringu wizyjnego. Najczęściej popełnianymi

przestępstwami/wykroczeniami w Gminie są kradzieże, włamania, rozboje, zakłócenia ładu i porządku, znęcanie się nad członkami rodziny oraz wykroczenia w ruchu drogowym.

3.2.5. Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy

Gmina Dębowa Kłoda prowadzi współpracę z organizacjami pozarządowymi (NGOs[33]) na podstawie rocznych programów współpracy Gminy Dębowa Kłoda z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie[34].

W 2023 r. na terenie Gminy działało 20 organizacji pozarządowych, w tym m.in. wspomniane wcześniej Stowarzyszenie Perły Chmielowa, oddziały Ochotniczej Straży Pożarnej i 7 Kół Gospodyń Wiejskich.

Tab. 35 Organizacje pozarządowe działające w 2023 r. na terenie Gminy Dębowa Kłoda

Nazwa organizacji	Siedziba	Charakter współpracy z gminą
Stowarzyszenie Perły Chmielowa w Chmielowie	Chmielów	pomoc przy organizacji wydarzeń gminnych
Gminny Ludowy Zespół Sportowy "Dąb II" w Dębowej Kłodzie	Dębowa Kłoda	pomoc przy imprezach sportowych
8 oddziałów OSP (tab. 26)	(tab. 26)	pomoc przy organizacji wydarzeń gminnych
7 Kół Gospodyń Wiejskich	Stępków, Chmielów, Kodeniec, Bednarzówka, Marianówka, Lubiczyn, Pachole	pomoc przy organizacji wydarzeń gminnych
Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych w Dębowej Kłodzie	Dębowa Kłoda	pomoc przy organizacji wydarzeń gminnych
Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Chmielowa, Korony i Marianówki	Chmielów	pomoc przy organizacji wydarzeń gminnych
Stowarzyszenie na rzecz integracji i rozwoju wsi Wyhalew	Wyhalew	pomoc przy organizacji wydarzeń gminnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

W przeliczeniu na tysiąc mieszkańców w Dębowej Kłodzie w 2022 r. działało 4,15 organizacji pozarządowych, czyli mniej niż średnio w powiecie (4,39) i województwie

[33] NGO (eng. *non-government organization)* – organizacja pozarządowa.
[34] Program na 2024 rok: https://edziennik.lublin.uw.gov.pl/eli/POL_WOJ_LB/2023/6829/ogl/pol/pdf (dostęp: 27.05.2024 r.)

(4,24). W porównaniu z rokiem 2018 wartość dla Gminy nieznacznie zmalała. Średnie wartości w gminach powiatu i województwa natomiast w całym badanym okresie rosły.

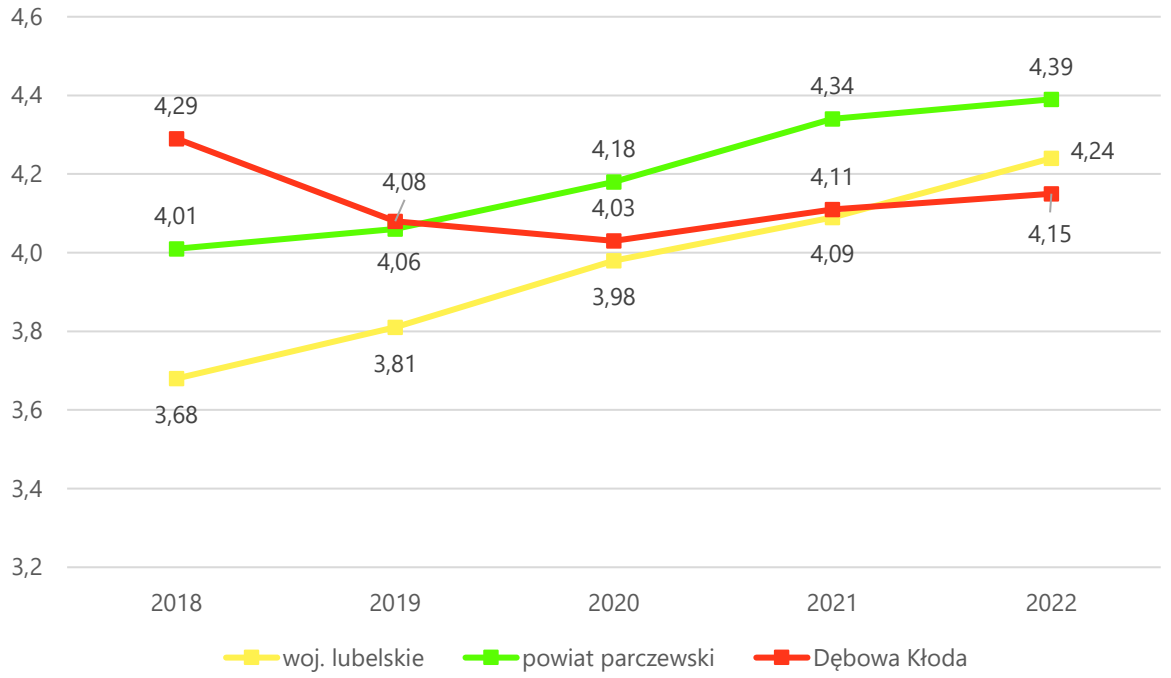

Ryc. 35. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 na tle porównywanych jednostek
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Dębowa Kłoda należy do Lokalnej Grupy Działania „Jagiellońska Przystań" oraz Lokalnej Grupy Rybackiej „W Dolinie Tyśmienicy i Wieprza".

W skład LGD „Jagiellońska Przystań" wchodzą także następujące gminy: Jabłoń, Milanów, Ostrów Lubelski, Parczew, Podedwórze oraz Siemień[35]. Zgodnie z treścią statutu[36] głównym celem istnienia LGD jest „działanie na rzecz wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich". W czerwcu 2023 r. Grupa opublikowała *Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2023-2027*.

Z kolei członkami LGR „W Dolinie Tyśmienicy i Wieprza", poza Dębową Kłodą, są: Parczew, Podedwórze, Siemień, Sosnowica (powiat parczewski), Jeziorzany, Kamionka, Kock, Michów, Ostrów Lubelski, Ostrówek, Uścimów (powiat lubartowski) oraz Kłoczew, Nowodwór, Ryki i Ułęż (powiat rycki). Głównym celem istnienia LGR jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych od rybactwa śródlądowego[37].

[35] https://lgdparczew.pl/o-nas/ (dostęp: 27.05.2024 r.)
[36] https://lgdparczew.pl/wp-content/uploads/2023/07/Statut-LGD-Jagiellonska-Przystan.pdf (dostęp: 27.05.2024 r.)
[37] https://lgr-lubelskie.pl/wp-content/uploads/2021/11/8.-Statut-obowiazujacy-od-09.05.2017.pdf (dostęp: 31.05.2024 r.)

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Na obszarze Gminy znajdują się następujące dwa punkty podstawowej opieki zdrowotnej: POZ Dębowa Kłoda oraz POZ Kodeniec. Najbliższa stacja pogotowia ratunkowego oraz najbliższy szpital znajdują się w Parczewie (ok. 10-11 km od Dębowej Kłody).

Gmina realizuje zadania własne związane z pomocą społeczną na podstawie treści następujących dokumentów:

- Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na terenie gminy dębowa kłoda na lata 2024-2030[38],
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy dębowa kłoda na lata 2021-2028[39],
- Gminny Program Wsparcia Rodziny dla Gminy Dębowa Kłoda 2023-2025[40],
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Dębowa Kłoda na 2024 rok.

Podmiotem świadczącym usługi społeczne na terenie Gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowej Kłodzie.

W 2022 r. w przeliczeniu na 1 tys. ludności w Dębowej Kłodzie było 154 beneficjentów pomocy społecznej, czyli o ponad dwa razy więcej niż średnio w powiecie oraz ponad trzy razy więcej niż średnio w województwie. Od 2018 r. wartości na wszystkich badanych poziomach jednostek malały. Przez cały badany okres liczba beneficjentów w przeliczeniu na ludność była zdecydowanie większa w Dębowej Kłodzie niż średnio w całym powiecie i województwie.

[38] https://ugdebowakloda.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/lix-457.pdf (dostęp: 27.05.2024 r.)
[39] https://ugdebowakloda.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/XXXV_[_234-zal..pdf (dostęp: 27.05.2024 r.)
[40] https://ugdebowakloda.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/xlviii.346.23.pdf (dostęp: 27.05.2024 r.)

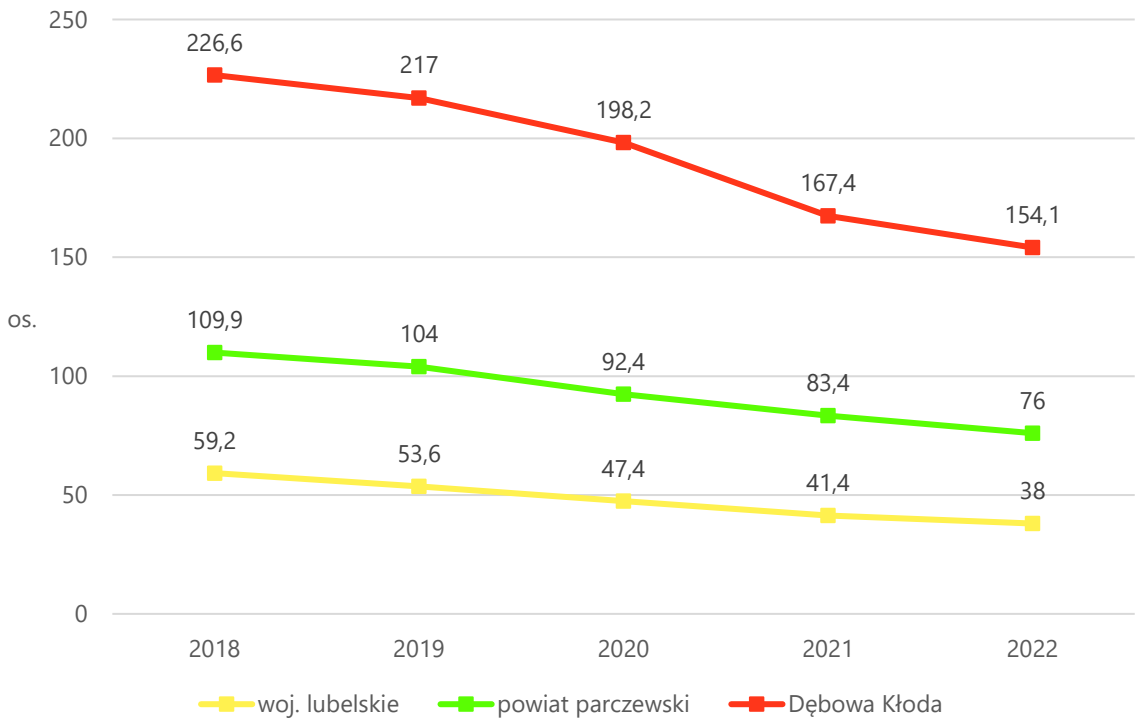

Ryc. 36. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 1 tys. ludności w Gminie Dębowa Kłoda na tle powiatu i województwa 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W zasobie Gminy w 2023 roku znajdowało się 7 mieszkań komunalnych o łącznej powierzchni użytkowej 435,85 m^2. Wszystkie lokale były wynajęte na cele mieszkaniowe.

Tab. 36. Liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy Dębowa Kłoda w latach 2019-2023

2019	2020	2021	2022	2023
9	9	6	6	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dębowa Kłoda.

Spis rycin

Ryc. 1. Położenie Gminy Dębowa Kłoda na tle gmin sąsiadujących 75
Ryc. 2 Sieć dróg w Gminie Dębowa Kłoda 77
Ryc. 3 Rodzaje terenu w Gminie Dębowa Kłoda 79
Ryc. 4 Granice obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Dębowa Kłoda 83
Ryc. 7. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Dębowa Kłoda 84
Ryc. 8. Porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2018-2022 działających na terenie Gminy Dębowa Kłoda 89
Ryc. 9. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Dębowa Kłoda na tle powiatu i województwa w latach 2018-2022 90
Ryc. 10. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa 90
Ryc. 11 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie parczewskim w latach 2018-2022 na tle województwa i kraju 92
Ryc. 12. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Dębowa Kłoda w 2022 roku na tle powiatu i województwa 94
Ryc. 13. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa 99
Ryc. 14. Wykonanie budżetu Gminy Dębowa Kłoda w latach 2018-2023 100
Ryc. 15. Struktura dochodów Gminy Dębowa Kłoda w latach 2018-2023 101
Ryc. 16 Dochody własne na 1 mieszkańca Gminy Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 102
Ryc. 17. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Dębowa Kłoda na tle powiatu i województwa w latach 2018-2022 103
Ryc. 18. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Dębowa Kłoda na lata 2024-2030 107
Ryc. 19. Gęstość zaludnienia w powiecie parczewskim w 2022 roku 108
Ryc. 20 Przyrost naturalny i saldo migracji w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2012-2022 109
Ryc. 21 Struktura demograficzna Gminy Dębowa Kłoda w latach 2003-2022 110
Ryc. 22. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa 112
Ryc. 23. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2021-2023 na tle powiatu i województwa 116
Ryc. 24 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach podstawowych w Dębowej Kłodzie w latach 2021-2023 116
Ryc. 25. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 na tle porównywanych jednostek 121
Ryc. 26. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 1 tys. ludności w Gminie Dębowa Kłoda na tle powiatu i województwa 2018-2022 123

Spis tabel

Tab. 1 Powierzchnia gmin powiatu parczewskiego w 2022 r. 78
Tab. 2. Ruch budowlany w Gminie Dębowa Kłoda oraz powiecie parczewskim w latach 2018-2022 82
Tab. 3. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie parczewskim w latach 2018-2022 87
Tab. 4. Podmioty działające na terenie Gminy Dębowa Kłoda w 2022 r. według sekcji PKD 88
Tab. 5. Struktura bezrobotnych w powiecie parczewskim (stan na początek 2024 roku) 91
Tab. 6. Powierzchnia użytkowanych gruntów (ha) w Gminie Dębowa Kłoda w roku 2020 92
Tab. 7. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw (ha) w Gminie Dębowa Kłoda w roku 2020 93
Tab. 8. Liczba gospodarstw rolnych w Gminie Dębowa Kłoda oraz w powiecie parczewskim wg grup obszarowych użytków rolnych w roku 2020 93
Tab. 9 Źródła energii w Gminie Dębowa Kłoda w roku 2023 96
Tab. 10. Stan gospodarki odpadami w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2020-2023 97
Tab. 11. Dochody podatkowe Gminy Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 102
Tab. 12 Wydatki Gminy Dębowa Kłoda w latach 2018-2023 wg działów klasyfikacji budżetowej 104
Tab. 13. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich w latach 2014-2020 105
Tab. 14 Inwestycje na terenie Gminy Dębowa Kłoda współfinansowane przez Rządowy Fundusz Polski Ład 105
Tab. 15. Zmiany liczby ludności w powiecie parczewskim w latach 2018-2022 107
Tab. 16. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 na tle powiatu i województwa 110
Tab. 17. Zmiany struktury demograficznej Gminy Dębowa Kłoda w 2018 i 2022 roku na tle innych jednostek 111
Tab. 18. Przedszkola na terenie Gminy Dębowa Kłoda 111
Tab. 19. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Dębowa Kłoda w 2023 r. 112
Tab. 20. Stan bazy dydaktycznej w SP w Kodeńcu 113
Tab. 21 Stan bazy dydaktycznej w SP im. Armii Krajowej w Dębowej Kłodzie 113
Tab. 22 Zajęcia, projekty i wydarzenia w szkołach podstawowych w Dębowej Kłodzie organizowane w roku szkolnym 2023/2024 114
Tab. 23. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Dębowa Kłoda uczęszczająca do szkół na terenie Gminy i poza nią 115
Tab. 24. Wydatki w dziale Oświata i wychowanie w Gminie Dębowa Kłoda w latach 2018-2022 117
Tab. 25 Stan infrastruktury kulturalnej i sportowej na terenie Gminy Dębowa Kłoda 119
Tab. 26. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy 119
Tab. 27 Organizacje pozarządowe działające w 2023 r. na terenie Gminy Dębowa Kłoda 120
Tab. 28. Liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy Dębowa Kłoda w latach 2019-2023 123

Załącznik 2: Wzór ankiety

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034

Szanowni Państwo,

W związku z podjęciem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2025-2034 zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę, *nie dotyczy/nie mam zdania* nie jest zaliczane do średniej.

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy/ nie mam zdania	1	2	3	4	5
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja, inicjatywy oddolne)?						
skuteczność działania pomocy społecznej?						
dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy?						
wsparcie osób niesamodzielnych (m.in. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)?						
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?						

bezpieczeństwo publiczne?						
dostępność budynków administracji publicznej?						
OBSZAR: GOSPODARKA						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy/ nie mam zdania	1	2	3	4	5
atrakcyjność inwestycyjną?						
możliwość uzyskania zatrudnienia?						
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem?						
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej?						
funkcjonowanie transportu zbiorowego?						
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)?						
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej?						
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						
OBSZAR: ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
estetykę (czystość na obszarach publicznych)?						
jakość powietrza?						
ofertę w działaniach wspierających ochronę środowiska np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła?						
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						

infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)?						
dostępność terenów zieleni (parków skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)?						
czystość terenów zieleni (parków skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)?						
świadomość ekologiczną mieszkańców?						
system odbioru odpadów?						
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?						
walory środowiska przyrodniczego?						
rozwój odnawialnych źródeł energii?						
OBSZAR: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
stan dróg?						
małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?						
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
dostępność sieci wodociągowej?						
dostępność sieci kanalizacyjnej?						
dostępność sieci gazowej?						
dostęp do szerokopasmowego Internetu?						
OBSZAR: TURYSTYKA I REKREACJA						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5

atrakcyjność turystyczną?						
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej?						
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)?						
poziom bazy gastronomicznej?						
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?						
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywę dla transportu samochodowego)?						
jakość istniejących ścieżek pieszo-rowerowych?						
ofertę spędzania wolnego czasu dla dzieci?						
ofertę spędzania wolnego czasu dla młodzieży?						
ofertę spędzania wolnego czasu dla dorosłych?						
ofertę spędzania wolnego czasu dla seniorów?						
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						
OBSZAR: EDUKACJA I KULTURY						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
dostęp do edukacji przedszkolnej?						
jakość edukacji przedszkolnej?						
jakość infrastruktury przedszkolnej?						
dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
jakość edukacji w szkołach podstawowych?						
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						

dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (dojazd)?						
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach?						
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach?						
dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach?						
organizację dowozu dzieci do szkół?						
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych?						
dostęp do obiektów kulturalnych? (godziny i dni otwarcia, itp.)?						
działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Dębowej Kłodzie i Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z filiami?						
działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat:

- ◻ poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- ◻ poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego / zapewnienie transportu zbiorowego
- ◻ rozbudowa ciągów pieszo-rowerowych
- ◻ rozbudowa oświetlenia ulicznego
- ◻ rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej
- ◻ rozwój infrastruktury kulturalnej
- ◻ rozwój terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce, zadrzewienia uliczne)
- ◻ renowacja zabytków
- ◻ poprawa jakości obsługi mieszkańców i komunikacji z mieszkańcami
- ◻ budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- ◻ budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- ◻ budowa i modernizacja świetlic wiejskich

- ◻ rozwój przedsiębiorczości - ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej (w tym: ulgi)
- ◻ rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego
- ◻ poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- ◻ poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami
- ◻ zwiększenie dostępu do Internetu
- ◻ wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- ◻ zwiększenie/stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- ◻ stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- ◻ poprawa dostępu do usług medycznych
- ◻ zmniejszenie bezrobocia
- ◻ zwiększenie działań promocyjnych Gminy
- ◻ inwestycje w rozwój turystyki
- ◻ podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- ◻ zwiększenie dostępności przedszkoli
- ◻ zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- ◻ poprawa bezpieczeństwa publicznego
- ◻ rozwój oferty kulturalnej i sportowej (imprez, wydarzeń sportowych
- ◻ aktywizacja osób starszych
- ◻ inne (jakie?)

Część III:

1. Proszę wymienić kluczowe elementy, z których Gmina może być dumna (maksymalnie 3):

2. Proszę podać, co mogłoby stać się wizytówką Gminy?

3. Proszę uporządkować (według ważności) poszczególne profile rozwoju, na których Gmina według Państwa powinna się skupić do 2030 roku. *1 – najważniejsza, 5 – najmniej ważna.*

Gmina turystyczna	
Gmina produkcyjno-przemysłowa	
Gmina rolnicza	
Gmina prospołeczna	
Gmina mieszkaniowa	

Metryczka

Płeć:

- ☐ kobieta
- ☐ mężczyzna

Wiek:

- ☐ poniżej 18 lat
- ☐ 18-25 lat
- ☐ 26-35 lat
- ☐ 36-45 lat
- ☐ 46-55 lat
- ☐ 56-65 lat
- ☐ powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

- ☐ uczeń/student
- ☐ rolnik
- ☐ przedsiębiorca
- ☐ osoba pracująca
- ☐ bezrobotna
- ☐ emeryt / rencista
- ☐ inne (jakie?) .....

Zamieszkanie:

- ☐ jestem mieszkańcem Gminy
- ☐ nie jestem mieszkańcem Gminy

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
CEL STRATEGICZNY I: Funkcjonalna przestrzeń, czyste środowisko i rozwinięta infrastruktura Gminy Dębowa Kłoda					
Zachowanie ładu przestrzennego i racjonalne zagospodarowanie przestrzeni	opracowanie i przyjęcie Planu Ogólnego, z poszanowaniem ładu przestrzennego i zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju				
	dążenie do jak największego pokrycia powierzchni Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego				
	zabezpieczenie terenów pod rozwój odnawialnych źródeł energii OZE w dokumentach planistycznych				
	działania konserwatorskie/restauratorskie na zabytkach wpisanych do rejestru zabytków i Gminnej ewidencji zabytków				
	adaptacja i zagospodarowanie nieużytkowanych obiektów i przestrzeni publicznych na cele społeczno-kulturalne i integracyjne dla mieszkańców, w tym rewitalizacja budynku byłej szkoły w Stępkowie i budynku po byłej bibliotece w Kodeńcu				
	zwiększenie dostępności przestrzennej obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami				
	dostosowanie przejść dla pieszych dla osób z niepełnosprawnościami				
Rozwój infrastruktury technicznej	rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszej i drogowej, w tym rozbudowa parkingów (ze szczególnym uwzględnieniem miejsc turystycznych)				
	rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej				
	rozwój infrastruktury związanej z OZE				
	współpraca z Zarządem Dróg Wojewódzkich i Zarządem Dróg Powiatowych w zakresie modernizacji drogi wojewódzkiej i dróg powiatowych przebiegających przez teren Gminy				

	wymiana oświetlenia drogowego oraz w pobliżu miejsc użyteczności publicznej na energooszczędne				
	rozwój szerokopasmowej sieci internetowej				
Ochrona środowiska naturalnego i przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu	zachowanie obszarów objętych ochroną przyrody oraz miejsc ze szczególnymi walorami środowiskowymi i krajobrazowymi				
	sporządzenie i uchwalenie gminnego Programu Ochrony Środowiska				
	rozwój systemu segregacji odpadów na rzecz podniesienia poziomów segregacji i recyklingu oraz likwidacja dzikich wysypisk odpadów				
	poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej				
	retencjonowanie wód opadowych poprzez rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz promowanie i wspieranie takich rozwiązań wśród mieszkańców				
	rozwój systemu melioracji i odbudowa obiektów stawowych				
	prowadzenie działań w kierunku likwidacji wyrobów zawierających azbest oraz wysokoemisyjnych kotłów grzewczych				
	podejmowanie działań i przeprowadzanie akcji edukacyjnych na rzecz podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy				
CEL STRATEGICZNY II: Gmina Dębowa Kłoda miejscem atrakcyjnym turystycznie i gospodarczo					
Rozwój infrastruktury turystycznej	rozbudowa infrastruktury turystycznej, w tym budowa nowych ścieżek rowerowych (m.in. Kodeniec-Chmielów) i przystani dla rowerów (Kodeniec, Białka)				
	modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej wokół Jeziora Bialskiego				
	budowa centrum rekreacyjno-edukacyjnego w Domu Harcerza w Białce				
	wytyczenie nowych szlaków turystycznych w oparciu o walory przyrodnicze i historyczne				
	wspieranie inicjatyw zmierzających do utworzenia nowych gospodarstw agroturystycznych				

	działania w celu rozszerzenia bazy hotelowej i gastronomicznej Gminy				
Przyjazne warunki do działalności gospodarczej oraz rozwoju przedsiębiorczości	aktywizacja bezrobotnych, m.in. poprzez współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy				
	wspieranie mieszkańców w zakładaniu nowych działalności gospodarczych na terenie Gminy oraz organizacja kursów i szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe mieszkańców				
	wsparcie rozwoju biznesu odpowiedzialnego społecznie i środowiskowo				
	tworzenie nowych terenów inwestycyjnych i aktywne działania na rzecz pozyskania atrakcyjnych inwestorów				
	kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa i gospodarki rolno-spożywczej				
	wspieranie wysokoefektywnego i nowoczesnego (ekologicznego) rolnictwa				
	wspieranie rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych				
Zachowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego oraz promocja Gminy	stworzenie mapy z lokalizacją zabytków na terenie Gminy				
	modernizacja obiektów kultu religijnego (krzyże, kapliczki i miejsca pamięci)				
	działania na rzecz rozwijania oferty produktów tradycyjnych i regionalnych oraz ekologicznych				
	popularyzacja informacji oraz kształtowanie świadomości wśród potencjalnych odbiorców na temat właściwości produktów żywnościowych produkowanych w regionie				
	współpraca z organizacjami pozarządowymi wytwarzającymi tradycyjne/lokalne produkty				
	aktywna promocja Gminy za pośrednictwem mediów społecznościowych				
CEL STRATEGICZNY III: Rozwój społeczny gminy Dębowa Kłoda w oparciu o wysoką jakość usług społecznych i poziom edukacji					
Rozwój usług medycznych i społecznych oraz integracja społeczna mieszkańców	utworzenie dziennego klubu seniora				
	utworzenie Klubu rozwoju cyfrowego				
	stworzenie Domu Pomocy Społecznej				

	zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób ze szczególnymi potrzebami				
	analiza tendencji demograficznych i zapotrzebowania mieszkańców w zakresie utworzenia miejsca opieki nad dziećmi do lat 3				
	wsparcie i rozwój działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej				
	działania na rzecz integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz aktywizacja społeczności na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu				
	zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami				
	wsparcie i realizacja zadań związanych z ochroną zdrowia – programy zdrowotne i profilaktyczne realizowane we współpracy i samodzielnie przez Gminę				
Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji	rozwój bazy infrastrukturalnej w obrębie istniejących placówek (m.in. termomodernizacja budynku szkoły podstawowej w miejscowości Dębowa Kłoda) oraz doposażenie sal lekcyjnych w celu podniesienia jakości kształcenia				
	wsparcie rozwoju nauczycieli poprzez szkolenia, kursy oraz wsparcie psychologiczne				
	edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zdrowego żywienia i znaczenia aktywności fizycznej				
	zwiększenie efektywności systemu identyfikacji uczniów szczególnie uzdolnionych i wykazujących talenty w sferze: nauk matematyczno-przyrodniczych i humanistycznych, sportu, artystycznej i cyfrowej poprzez system zajęć dodatkowych, mentoring oraz odpowiedni system stypendialny				
Rozwój oferty sportowo rekreacyjnej i kulturalnej	rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej				
	rozwój istniejącej oferty kultury: zwiększenie jej dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami, zapewnienie nowoczesnego wyposażenia audiowizualnego,				

	nagłośnienia i wyposażenia do działalności plenerowej				
	organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych promujących lokalne dziedzictwo, walory przyrodnicze oraz produkty lokalne				
	opracowanie kalendarza stałych i sezonowych wydarzeń kulturalnych w Gminie				
	rozbudowa i modernizacja gminnych placów zabaw				
Szerokie włączenie mieszkańców w zarządzanie rozwojem Gminy	upowszechnienie konsultacji społecznych i szerokie zaangażowanie partnerów społecznych w procesie zarządzania rozwojem Gminy Dębowa Kłoda				
	promocja idei zaangażowania społecznego i realizacji oddolnych inicjatyw infrastrukturalnych i społecznych wśród mieszkańców				
	uruchomienie budżetu obywatelskiego; promocja idei zaangażowania społecznego i realizacji oddolnych inicjatyw infrastrukturalnych i społecznych wśród mieszkańców				
	rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz w ramach stowarzyszeń międzygminnych				
	wspieranie rozwoju idei samorządności w Gminie Dębowa Kłoda				